

วารสารแสงธรรมปริทัศน์

วารสาร ราย 4 เดือน ปีที่ 44 ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม 2020/2563

เจ้าของ	วิทยาลัยแสงธรรม
คณะที่ปรึกษา	อธิการบดี, รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ, คณบดีคณะมนุษยศาสตร์, คณบดีคณะศาสนศาสตร์, ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมและพัฒนางานวิชาการ, และ ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยค้นคว้าศาสนาและวัฒนธรรม
คณะผู้ทรงคุณวุฒิ	หมวดกฎหมายพระศาสนจักร บาทหลวง ผศ.ดร.ไผ่ทอง มณีราช หมวดกระแสเรียก บาทหลวง อติศักดิ์ พรงาม หมวดคำสอน มุขนายก วีระ อาภรณ์รัตน์, บาทหลวง ผศ.ดร.วัชรศิลป์ กฤษเจริญ หมวดจริยธรรม บาทหลวง ดร.เชิดชัย เลิศจิตรเลขา, M.I. หมวดชีวิตด้านจิตใจ บาทหลวง ผศ.สมชัย พิทยาพงศ์พร, บาทหลวง เจริญ ว่องประชาบุญกุล หมวดประวัติศาสตร์พระศาสนจักร บาทหลวง อีรพล กอบวิทยากุล, บาทหลวง ดร.สุรชัย ชุ่มศรีพันธุ์ หมวดปรัชญา บาทหลวง ดร.อภัสสิน สุทธิโย, S.J. บาทหลวง ดร.วิรัตน์ วนาโรจน์สุวิชัย หมวดพระคัมภีร์ มุขนายก ดร.เสื้อชัย ธาตุวิสัย บาทหลวง ผศ.ศักดิ์ คมกฤต, บาทหลวง สมเกียรติ ตรีนิกกร หมวดพระสังฆธรรม บาทหลวง วิรัช นารีนิกษ์, บาทหลวง ชาย ชันทะโฮม, C.Ss.R. บาทหลวง ผศ.ดร.ฟรังซิส ไรท์, S.D.B. หมวดพิธีกรรม บาทหลวง เคลาดิโอ เบร์ตูลอร์, O.M.I. บาทหลวง อนุสรณ์ แก้วขจร, บาทหลวง เซบาสเตียน ไชยเดช หมวดศาสนสัมพันธ์และคริสตสัมพันธ์ มุขนายก ชูศักดิ์ สิริสุทธิ
บรรณาธิการบริหาร	บาทหลวง อีรพล กอบวิทยากุล
บรรณาธิการสร้างสรรค์	อาจารย์ ไพโรจน์ ฤทธิรัตน์
กองบรรณาธิการ	อาจารย์ สุจิตตรา จันทร์ลอย, นางสาว สุกานดา วงศ์เพ็ญ และ นางสาว พิมพ์ฤทัย วิชัยธรรมคุณ
จัดพิมพ์โดย	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนางานวิชาการ วิทยาลัยแสงธรรม
วัตถุประสงค์	1. เพื่อเสริมสร้างความรู้ทางวิชาการในด้านเทววิทยาและปรัชญา 2. เพื่อเป็นสื่อกลางความรู้ และความสัมพันธ์อันดีทางด้านศาสนา
กำหนดออก	ปีละ 3 ฉบับ ประจำเดือนมกราคม-เมษายน, พฤษภาคม-สิงหาคม และกันยายน-ธันวาคม
ค่าบำรุงสมาชิก	สมาชิกรายปี ปีละ 300 บาท (จำนวน 3 ฉบับ/ปี) จำหน่ายปลีก ราคาฉบับละ 120 บาท สำหรับสมาชิกรายปี สามารถส่งเงินค่าบำรุงสมาชิกเป็นเงินสดหรือโอนเข้าบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สาขาเทศบาล 101 ถนนสามพราน นครปฐม ชื่อบัญชี นายอภิสิทธิ์ กฤษเจริญ เลขที่บัญชี 403-613134-4 โดยกรุณาส่งสำเนาใบนำเข้าบัญชี (Pay-in-Slip) พร้อมระบุ ชื่อ-ชื่อสกุลและหมายเลขสมาชิก (ถ้ามี) มาทางโทรสาร หรือ โทร.แจ้งการนำเงินเข้าบัญชีมาที่ ฝ่ายจัดทำวารสารแสงธรรมปริทัศน์ โทร. 0-2429-0100 ต่อ 624 โทรสาร 0-2429-0819

|| บทบรรณาธิการ ||

ถ้ามีคนถามว่า คุณเห็นคุณค่าและศักดิ์ศรีของมนุษย์หรือไม่? เชื่อแน่ว่า แทบทุกท่านจะตอบว่า ใช่ ฉันเห็นคุณค่าและศักดิ์ศรีของมนุษย์อย่างแน่นอน แต่ในโลกของเรายังพบเห็นการทำร้ายร่างกายและจิตใจ การกดขี่ข่มเหง การกลั่นแกล้ง และการค้ามนุษย์ นอกจากนี้ อัตราการเกิดของมนุษย์ยังลดลงอย่างต่อเนื่อง ด้วยการคุมกำเนิดที่มีประสิทธิภาพ จนเป็นที่น่าสงสัยว่า เราเห็นคุณค่าและศักดิ์ศรีของมนุษย์จริงหรือไม่?

ในพระคัมภีร์ไบเบิลมีกล่าวไว้ว่า “มนุษย์เป็นใคร พระองค์จึงทรงระลึกถึงเขา.... พระองค์ทรงสร้างมนุษย์ให้ด้อยกว่าทูตสวรรค์เพียงน้อยนิด” (สดด 8:4-5) ยิ่งกว่านั้น พระเยซูเจ้ายังทรงมาบังเกิดรับสภาพมนุษย์ ทำให้ความสำคัญของมนุษย์ ในฐานะสิ่งสร้างพิเศษตามพระฉายาลักษณ์ของพระองค์เด่นชัดยิ่งขึ้น แสงธรรมปริทัศน์ฉบับนี้ จึงอยากจะเชิญชวนทุกท่านทุกท่านลองมาทบทวนตนเองว่า เราได้แลเห็นคุณค่าภายในตน และพยายามดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับคุณค่าพิเศษที่พระเจ้ามอบให้หรือไม่ เพื่อนำไปสู่การแสดงออกถึงความเคารพ ความรักที่เราพึงมีต่อตนเองและต่อผู้อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เราพึงมีต่อพระเจ้าผู้ทรงสร้างเรามา

Merry Christmas and Happy New Year ขอพระเจ้าประทานพระพรนานัปการ
แต่ทุกท่านครับ

บรรณาธิการสร้างสรรค์

ข่าวประชาสัมพันธ์... ขอเชิญชวนส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ลงในวารสารแสงธรรมปริทัศน์

ฉบับต่อไปเดือนมกราคม - เมษายน 2564 ในหัวข้อ “นักเรียน - นักศึกษา”

ส่งต้นฉบับได้ที่ E-mail: pi_santo@yahoo.com หรือ E-mail: sukanda.1984@gmail.com

ภายในวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2564 และขอขอบคุณล่วงหน้าสำหรับทุกบทความที่ส่งมาร่วมแบ่งปัน

บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารแสงธรรมปริทัศน์ ขอสงวนสิทธิ์ตามกฎหมาย
ในกรณีที่ต้องการบทความไปเผยแพร่ กรุณาแจ้งขออนุญาตอย่างเป็นทางการ

สารบัญ

วารสารแสงธรรมปริทัศน์ ปีที่ 44 ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม 2020/2563

4

ศักดิ์ศรีมนุษย์มาจากการที่พระเจ้า
ทรงสร้างตามภาพลักษณ์ของพระองค์
- บาทหลวง ผศ.ดร.ฟรังซิส ไรล์, S.D.B.

51

ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์
รากฐานต่อการปฏิบัติสิทธิมนุษยชน
- คุณอัจฉรา สมแสงสว่าง

15

ทำไมกระแสหลังนวยค
จึงได้เปรียบชี้ขาดคุณค่าความเป็นมนุษย์
- ศ.เกียรติ บัญเจือ, ราชบัณฑิต

59

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์:
ก้าวแรกสู่การอยู่ร่วมกัน
- คุณธัญกรณ์ สีกาเนดไทย

22

คุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
ในการเปิดเผยของพระเจ้า
- บาทหลวง ผศ.วสันต์ พิรุฬห์วงศ์, CSS.

67

การปฏิรูปหนังสือบทร่าน
ของสังคายนาวาติกัน ครั้งที่ 2
- บาทหลวง เชษฐา ไชยเดช

33

คุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
แห่งศาสนาอิสลาม
- อาจารย์ เมฮ์วัน วันแอะเลาะ

80

สรุปเนื้อหาพระสมณสาส์น
ทุกคนเป็นพี่น้องกัน (Fratelli Tutti)
ของสมเด็จพระสันตะปาปาฟรานซิส
เกี่ยวกับภราดรภาพและมิตรภาพทางสังคม
- บาทหลวง ผศ.สมชัย พิทยาพงศ์พร

39

คุณธรรม: คุณค่าและศักดิ์ศรีที่แท้จริง
ของความเป็นมนุษย์
- ดร.สุภาวดี นัมคณิสสรณ์

(หมวดพระสัจธรรม)

ศักดิ์ศรีมนุษย์มาจากการที่พระเจ้า ทรงสร้างตามภาพลักษณ์ของพระองค์

บาทหลวง ผศ.ดร.พรังซิส ไก่ส์, S.D.B.

ข้อความนี้มีจุดประสงค์เพื่อเสนอความคิดบางประการของพระคัมภีร์เกี่ยวกับมนุษย์ในฐานะที่เป็นภาพลักษณ์ของพระเจ้า ซึ่งเป็นพื้นฐานในการยอมรับศักดิ์ศรีของมนุษย์ทุกคนทั้งชายและหญิง อีกทั้งยังต้องการชี้แจงความคิดเพิ่มเติมตามที่ธรรมประเพณีของคริสตชนได้พัฒนามาตลอดประวัติศาสตร์ ต่อจากนั้น จะพยายามแสดงให้เห็นว่าสภาสังคายนาว่าติกันที่ 2 ได้รื้อฟื้นความคิดนี้และเสนอการไตร่ตรองทางเทววิทยาเกี่ยวกับมนุษย์ เพื่อการเสวนากับวัฒนธรรมต่างๆ และในที่สุด จะเน้นว่าแนวคิดนี้อาจเกิดผลสำหรับการอภิปรายเรื่องมานุษยวิทยาในปัจจุบันได้อย่างไร

1. ภาพลักษณ์ของพระเจ้าในพระคัมภีร์

“พระเจ้าทรงสร้างมนุษย์ตามภาพลักษณ์ของพระองค์ พระองค์ทรงสร้างเขาตามภาพลักษณ์ของพระเจ้า พระองค์ทรงสร้างให้เป็นชายและหญิง” (ปฐมก 1:27)

พระคัมภีร์ข้อนี้คัดมาจากการบอกเล่าเรื่องราวของการเนรมิตสร้างโลกที่บันทึกไว้ในหนังสือปฐมกาลตาม “ตำนานสงฆ์” ซึ่งเป็นข้อความสำคัญในธรรมประเพณีของคริสตชน เพราะยืนยันความยิ่งใหญ่ของมนุษย์และในเวลาเดียวกัน ชี้ให้เห็นขอบเขตพื้นฐานที่วิพากษ์วิจารณ์กันอย่างรุนแรงเมื่อ

เผชิญกับการครอบงำใดๆ ของมนุษย์เหนือผู้อื่น คือไม่มีมนุษย์ผู้ใดหรือสิ่งอื่นใดในธรรมชาติสามารถเข้ามาแทนที่พระเจ้าพระผู้สร้าง และตั้งตนเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดได้ มนุษย์ตกอยู่ในสภาพสิ่งสร้างเฉพาะพระพักตร์พระผู้สร้าง เขาจึงแบ่งปันสภาพที่จำกัดและต้องการอยู่ร่วมกับผู้อื่นและสิ่งสร้างทั้งหลาย

มีการตั้งคำถามที่ว่ามนุษย์เป็นผู้ใด และมีคำตอบที่แสดงสภาพเฉพาะของเขาในสิ่งสร้างทั้งหลายคือ “มนุษย์เป็นใคร พระองค์จึงทรงระลึกถึงเขา บุตรแห่งมนุษย์เป็นใคร พระองค์จึงต้องทรงเอาพระทัยใส่ ถูกแล้ว พระองค์ทรงสร้างมนุษย์ให้ด้อยกว่าทูตสวรรค์เพียงน้อยนิด ประทานความรู้โรจน์และเกียรติยศให้เป็นเสมือนมงกุฎประดับศีรษะ ทรงแต่งตั้งเขาให้เป็นเจ้านายของผล

ภาพลักษณ์ของพระเจ้า จึงหมายถึงตัวตนทั้งหมดของมนุษย์ ไม่ใช่เพียงองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่ง หรือความสามารถใดความสามารถหนึ่ง เป็นพิเศษ

ในด้านหนึ่ง ถ้อยคำจากพระคัมภีร์เหล่านี้บรรจุคำยืนยันเกี่ยวกับศักดิ์ศรีอันหาที่เปรียบมิได้ของมนุษย์ทุกคน เป็นศักดิ์ศรีที่มาจากความสัมพันธ์กับพระเจ้า อีกด้านหนึ่ง สภาพมนุษย์ไม่หยุดนิ่งแต่เรียกร้องให้เขาปฏิบัติตามความสัมพันธ์นี้ พระคัมภีร์ใช้คำอุปมาภาพลักษณ์ของพระเจ้าเพื่อแสดงความคิดดังกล่าว เช่น ในเพลงสดุดีที่ 8

งานจากฝีพระหัตถ์ และทรงวางสรรพสิ่งไว้ใต้เท้าของเขา” (สดด 8:4-6)

มนุษย์แต่ละคนทั้งชายและหญิงมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกันเมื่อเปรียบเทียบกับผู้อื่น มนุษย์ทั้งหมดแม้ในความแตกต่างที่เป็นชายและหญิงก็ถูกเสนอว่าเป็นภาพลักษณ์ของพระเจ้า ในสถานการณ์ที่มีความสัมพันธ์จำเป็นต่อกัน ความสัมพันธ์พื้นฐานนี้เรียก

ร้องให้ดำเนินชีวิตในความสัมพันธ์กับผู้อื่น เพื่อสร้างตนเองในการพบปะและในความสัมพันธ์สัมพันธ์กับพระเจ้า พระคัมภีร์จึงมองว่ามนุษย์เป็นผู้มีส่วนร่วมในมิติที่ถูกสร้าง และเป็นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบซึ่งแสดงออกในการปฏิบัติดูแลและเอาใจใส่แผ่นดิน (เทียบ ปฐก 2:15) ดังนั้น ภาพลักษณ์ของพระเจ้าจึงหมายถึงตัวตนทั้งหมดของมนุษย์ ไม่ใช่เพียงองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งหรือความสามารถใดความสามารถหนึ่งเป็นพิเศษ และจำเป็นต้องมีความสัมพันธ์ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างชายกับหญิง ความสัมพันธ์กับมนุษย์ผู้อื่น กับสัตว์ กับทุกสิ่งสร้างปวง และกับพระเจ้า มนุษย์ที่ถูกสร้างตามภาพลักษณ์ของพระเจ้าจึงต้องมีความสัมพันธ์อย่างลึกซึ้งโดยธรรมชาติ

ในพันธสัญญาใหม่ กลุ่มคริสตชนได้พัฒนาความคิดอย่างลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น เมื่อเขาทั้งหลายเข้าใจว่าพระเยซูคริสต์เจ้าทรงเป็นภาพลักษณ์ของพระเจ้า ดังที่นักบุญเปาโลเขียนไว้ว่า “ชาวดีเรื่องพระสิริรุ่งโรจน์ของพระคริสต์เจ้าผู้ทรงเป็นภาพลักษณ์ของพระเจ้า” (2 คร 4:4) “พระองค์ทรงเป็นภาพลักษณ์ของพระเจ้าที่เรามองไม่เห็น ทรงเป็นบุตรคนแรกในบรรดาสิ่งสร้างทั้งปวง” (คส 1:15; เทียบ ฮบ 1:3) เป็นภาพลักษณ์ที่รวมทั้งชายและหญิง (เทียบ กท 3:28)

แม้ในพันธสัญญาเดิมมีการยอมรับว่าคนต่างด้าว เด็กกำพร้าและหญิงม่าย ซึ่งเป็นคนยากจนที่ด้อยโอกาสก็มีศักดิ์ศรีอีกด้วย คนเหล่านี้ต้องจับตามองพระเจ้าผู้ทรงเอาพระทัยใส่คนยากจน และทรงน้อมพระองค์ทอดพระเนตรลงมายังประชากรอิสราเอลซึ่งถูกกดขี่ข่มเหงเป็นทาสที่อียิปต์และเป็นส่วนหนึ่งของมนุษยชาติ คำสั่งสอนของพระเยซูเจ้าชวนเราให้พิจารณาศักดิ์ศรีของผู้ที่อยู่ในชายขอบสังคม ไม่ว่าเพราะเหตุผลทางสังคม เช่น ผู้ป่วยหรือผู้ขัดสน ไม่ว่าเพราะเหตุผลทางศาสนาและศีลธรรม เช่น คนบาป ผู้ต่ำต้อยและคนยากจน การประกาศว่าอาณาจักรของพระเจ้าเป็นของคนยากจน การปฏิบัติตนอยู่ใกล้ชิดกับคนยากจนและต้อนรับเขาเป็นประจักษ์พยานถึงพระพักตร์ของพระเจ้า พระเยซูเจ้าทรงยอมรับว่ามนุษย์แต่ละคนมีเอกลักษณ์ของตน และทรงยอมรับศักดิ์ศรีแม้ของบุคคลที่ถูกมองว่าไม่เหมาะสม เพราะทรงเห็นความสามารถที่จะรักโดยไม่หวังผลตอบแทนในบุคคลเหล่านั้น แม้เป็นคนบาปดังที่ปรากฏในเรื่องหญิงคนบาป (เทียบ ลก 7:36-50) หรือทรงเห็นบุคคลเหล่านั้นอาจมีความเป็นไปได้ที่จะเปิดใจรับของประทานจากพระองค์ เช่น ผู้ป่วยที่ได้รับการรักษาให้หาย และคนบาปที่ได้รับการอภัย พระองค์เองผู้ทรงถูกดูหมิ่นและทรงถูกประหารชีวิตบนไม้กางเขนอย่าง

น่าอับอาย ก็ยังทรงเป็นพยานถึงชีวิตที่ได้ดำเนินจนถึงที่สุดอย่างซื่อสัตย์ต่อพระบิดา โดยมอบตนเองเป็นของประทานในการรับใช้ผู้อื่น

รูปแบบศักดิ์ศรีของผู้ที่ถูกมองว่าไม่เหมาะสมมีรากฐานอยู่แล้วในบทเพลงของประกาศกอิสยาห์เกี่ยวกับผู้รับใช้ที่รับทราบมา (เทียบ อสย 52:13-53:12) รายละเอียดของเขาไม่เรียกร้องความสนใจและไม่มีเสน่ห์ดึงดูดใจ แต่เพราะเหตุนี้ใบหน้าที่มีลักษณะลึกลับเช่นนี้แสดงถึงประชากรอิสราเอลทั้งหมด และอาจจะหมายถึงมนุษย์ที่ตกอยู่ในสภาพขัดสน ผู้ยอมรับทราบร่วมเป็นน้ำหนึ่งใจกับมนุษย์อื่นๆ เพื่อนำความรอดพ้นแก่ชนชาติมากมาย

ถ้าเปรียบเทียบความคิดดังกล่าวนี้กับธรรมประเพณีของชาวกรีกและชาวโรมัน เราจะเห็นทั้งความคิดคล้ายคลึงกันและความแตกต่างในเรื่องศักดิ์ศรีของมนุษย์สำหรับวัฒนธรรมกรีก มนุษย์ที่มีศักดิ์ศรีคือมนุษย์ผู้เป็นนักรบซึ่งแสดงคุณค่าของตนต่อหน้าผู้อื่น เฮกเตอร์ (Hector) เป็นต้นแบบของผู้มีคุณค่าดังกล่าวซึ่งมีพื้นฐานในความสามารถเหลือเกินที่จะทำความดีและเผชิญหน้ากับการถูกทดลอง ส่วนในวัฒนธรรมโรมันซึ่งมีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมกรีก ความคิดเกี่ยวกับศักดิ์ศรีไม่ปรากฏเพียงในกิจการของผู้ที่ได้รับความเอาใจใส่จากผู้อื่น

เท่านั้น แต่ปรากฏในผู้ที่กระทำความดีต่อประเทศชาติและต่อเพื่อนมนุษย์จนสมควรได้รับการยกย่อง ตามแนวความคิดนี้ มนุษย์ที่มีศักดิ์ศรีเป็นผู้มีคุณธรรมสามารถทำกิจการยิ่งใหญ่และมีความกล้าหาญ ซึ่งได้รับเกียรติเพราะกิจการของตน วิสัยทัศน์นี้จึงแบ่งมนุษยชาติตามลำดับขั้น

โซโฟคลีส (Sophocles) นักเขียนบทละครและโศกนาฏกรรมชาวกรีกโบราณมีความคิดแนวใหม่ เราอ่านในหนังสือ “อิดิปัส โคลอนัส” (Oedipus at Colonus) ว่า “เมื่อใดฉันไม่เป็นอะไรเลย เมื่อนั้นฉันเป็นมนุษย์ที่แท้จริง” ถ้อยคำเหล่านี้เป็นการสารภาพของมนุษย์ผู้หนึ่งซึ่งดำเนินชีวิตประสบความสำเร็จเพราะได้ทำความชั่วร้ายเฉพาะอย่างยิ่ง มีเพศสัมพันธ์กับมารดาและฆ่าบิดา โดยไม่รู้ตัวบุคคลทั้งสองนี้เป็นบิดามารดาของตน การกระทำเช่นนี้ทำให้เขาข้ามขอบเขตจำกัด ทำให้เขาอยู่นอกสังคมมนุษย์ ในสภาพไร้ศักดิ์ศรีเช่นนี้ อิดิปัสแสดงความมั่นใจที่ต้องการให้ผู้อื่นยอมรับเขาว่าเป็นมนุษย์ แม้เคยกระทำความชั่วร้าย ดังนั้นเขาจึงวอนขอผู้อื่นว่าอย่ามองตนเองเพียงในลักษณะที่ได้กระทำความชั่วร้ายมาก่อน

รูปแบบดังกล่าวสอดคล้องกับคำยืนยันของคริสตชนที่ว่า ใบหน้าของมนุษย์ทุกคนเป็นภาพลักษณ์ของพระเจ้าและต้องได้รับศักดิ์ศรี ในวิสัยทัศน์ของพันธสัญญาใหม่

การเป็นภาพลักษณ์ของพระเจ้า จึงแสดงความสัมพันธ์ภายในธรรมชาติ มนุษย์ซึ่งมีพื้นฐานในการที่ชีวิตมนุษย์ ถูกสร้างมาเป็นของประทานจาก พระเจ้า

การมีส่วนร่วมในภาพลักษณ์ของพระเจ้า เป็นกระบวนการที่เคลื่อนไหวและมีชีวิตชีวา จนละม้ายคล้ายกับภาพลักษณ์ของพระคริสต์เจ้า จดหมายของนักบุญเปาโลถึงชาวโคโลสีพูดถึงกระบวนการพลวัตนี้โดยใช้คำอุปมาของ “การปลดปล่อยและการสวมใส่” เพื่อแสดงว่าจะเกิดมีความแปลกใหม่ซึ่งเปลี่ยนแปลงชีวิตในความสัมพันธ์กับพระคริสต์เจ้าและกับพระบิดาว่า “ท่านทั้งหลายได้ปลดปล่อยวิสัยมนุษย์เก่า และการกระทำตามวิสัยมนุษย์เก่า และสวมใส่วิสัยมนุษย์ใหม่ที่ได้รับการปรับปรุงใหม่เพื่อมุ่งไปหาความรู้ตามภาพลักษณ์ขององค์พระผู้สร้าง” (คส 3:10) มนุษย์จะกลายเป็นภาพลักษณ์ของพระคริสต์เจ้ายิ่งที่ยิ่งมากยิ่งขึ้นจนสำเร็จบริบูรณ์ โดยผ่านทางที่เรียกร้องการต่อสู้และการเอาชนะความชั่วร้าย การเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลตามมาของความสัมพันธ์กับพระ

คริสต์เจ้าในแง่ที่เป็นการรับแสงสว่าง (เทียบ 2 คร 3 :18-4:6) เป็นการผ่านจากความตายไปสู่ชีวิตเพื่อเกิดใหม่ (เทียบ กท 3:26-28) ดังนั้น การละม้ายคล้ายกับพระคริสต์เจ้าจึงเรียกร้องให้เราดำเนินชีวิตโดยเอาใจใส่มนุษย์ที่ไม่เหมาะสม ผู้ป่วย คนยากจน ผู้ถูกจองจำและคนต่างด้าว (เทียบ มธ 25: 31-46) รวมทั้งบนใบหน้าของบุคคลเหล่านี้สามารถเห็นศักดิ์ศรีของพระเยซูเจ้าผู้ทรงถูกตรึงบนไม้กางเขน ผู้ทรงเป็นหนึ่งเดียวกับบรรดาพี่น้องผู้ต่ำต้อย

2. การพัฒนาความคิดของบรรดาปีศาจในเรื่องภาพลักษณ์ของพระเจ้า

ความหยิ่งเห็นของพระคัมภีร์ในเรื่องมนุษย์ถูกสร้างตามภาพลักษณ์ของพระเจ้าได้รับการพัฒนามากยิ่งขึ้นในธรรมประเพณีของบรรดาปีศาจของพระศาสนจักร

ซึ่งเสนอพรรณนาใหม่ในการตีความหมายข้อความดังต่อไปนี้ในหนังสือปฐมกาล “พระเจ้าตรัสว่า ‘เราจงสร้างมนุษย์ขึ้นตามภาพลักษณ์ของเรา ให้มีความคล้ายคลึงกับเราให้เป็นนายปกครองปลาในทะเล นกในท้องฟ้า สัตว์เลี้ยง สัตว์ป่า และสัตว์เลื้อยคลานบนพื้นดิน’ พระเจ้าทรงสร้างมนุษย์ตามภาพลักษณ์ของพระองค์ พระองค์ทรงสร้างเขาตามภาพลักษณ์ของพระเจ้า พระองค์ทรงสร้างให้เป็นชายและหญิง” (ปฐมก 1:26-27)

บรรดาปิตาจารย์ใช้พระคัมภีร์ภาษากรีกในการตีความหมายข้อความดังกล่าว คำแปลนี้มีภาษากรีกบางคำที่นักปรัชญาเคยใช้กัน เช่น คำว่า “ภาพลักษณ์” (eikon) และ “ความคล้ายคลึง” (omoiosis) ซึ่งเป็นคำที่เพลโตได้ใช้อย่างกว้างขวางเพื่อแสดงความคิดเห็นของตน ตามความคิดนี้ ภาพลักษณ์แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างโลกสัญญาณวัตถุกับโลกมโนภาพ ความเป็นจริงอยู่ตรงท่ามกลางที่สิ่งนั้นเลียนแบบหรือมีส่วนร่วมในขอบข่ายของมโนภาพ โลกสัญญาณวัตถุมีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงกับโลกมโนภาพ อย่างไรก็ตาม โลกทั้งสองแบบนี้มีความสัมพันธ์กันในแง่ที่วัตถุมีส่วนร่วมกับมโนภาพ ซึ่งเป็นอุดมการณ์ที่เลียนแบบกัน ดังนั้น วัตถุจึงเป็นภาพสะท้อนของมโนภาพเพลโตคิดว่าความคล้ายคลึงกันของโลกทั้งสองแบบนี้มีความผูกพันกับกระแสเรียก

นักปรัชญา คือเป็นสิ่งที่จำเป็นฝ่ายจิตซึ่งเพื่อนของปรัชญาถนัดตระหนักได้โดยอาศัยชีวิตที่มีคุณธรรมและด้วยการใช้ความคิดไตร่ตรอง

บรรดาปิตาจารย์พยายามตีความหมายข้อความสองข้อนี้ของหนังสือปฐมกาลให้เข้าด้วยกัน คือบทที่ 1:26 กับบทที่ 2:5 ซึ่งกล่าวถึงมนุษย์ที่ถูกปั้นด้วยฝุ่นจากพื้นดินเพื่อต่อต้านความคิดของลัทธิจิตนิยมสุดโต่งและเพื่อผสมผสานกับความคิดของเพลโตในบริบทความเชื่อทางพระคัมภีร์ เริ่มจากข้อความเหล่านี้ ในศตวรรษที่ 2 นักบุญอีเรเนโอยืนยันว่า มนุษย์มีส่วนร่วมในสภาพของโลกว่าวัตถุ และเน้นย้ำความตึงเครียดระหว่างภาพลักษณ์ของพระเจ้าซึ่งเป็นของประทานที่ลบล้างไม่ได้ กับมิติที่เคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา จนความคล้ายคลึงกับพระองค์จะสมบูรณ์ ความคล้ายคลึงนี้จะเป็นไปได้ในชีวิตในแง่ที่เป็นการสมัครใจตอบรับคำเชิญส่วนตัวที่จะมีความสนิทสัมพันธ์กัน ในชีวิตคริสตชนกิจการของพระเจ้าต้องมาก่อน ดังที่ปรากฏในคำอุปมาเรื่อง “ฝุ่นจากพื้นดิน” ซึ่งด้านหนึ่งแสดงสภาพความขัดสน แต่อีกด้านหนึ่งยังแสดงศักดิ์ศรีของมนุษย์ใน “ลมแห่งชีวิต” ซึ่งยกระดับมนุษย์ที่มาจากฝุ่นดินให้เข้ามีความสัมพันธ์ส่วนตัวกับพระเจ้า นักบุญอีเรเนโอเขียนไว้ว่า “ไม่ใช่ท่านที่สร้างพระเจ้า แต่เป็น

พระเจ้าที่ทรงสร้างท่าน ดังนั้น ถ้าท่านเป็นผลงานจากพระหัตถ์ของพระเจ้า จงสังเกตพระหัตถ์พระผู้สร้าง ซึ่งทรงกระทำทุกอย่างเกี่ยวกับท่านในเวลาที่เหมาะสม เพราะท่านเป็นสิ่งที่พระองค์ทรงปั้นขึ้นมา จงถวายดวงใจที่ยืดหยุ่นและปรับตัวได้ จงรักษารูปแบบที่พระผู้สร้างประทานแก่ท่าน ถ้าท่านรักษาความคล้ายคลึงกันนี้ท่านจะขึ้นไปสู่ความสมบูรณ์แบบ เพราะศิลปะของพระเจ้าจะซ่อนฝุ่นจากพื้นดินที่อยู่ในตัวท่าน” (ต่อต้านคนนอกกริต Against Heresies IV 39,2)

นักบุญอีเรเนโอเน้นเป็นพิเศษว่ามนุษย์ทั้งครบไม่เป็นเพียงส่วนหนึ่งส่วนใดเท่านั้นที่ถูกสร้างตามภาพลักษณ์ของพระเจ้า “ท่านทั้งหลาย จงรักษาความเป็นอยู่ทั้งหมดของท่าน คือจิตวิญญาณและร่างกาย ไว้มิให้มีที่ติเพื่อต้อนรับการเสด็จมาของพระเยซูเจ้า ส่วนพระเจ้าจะได้รับพระสิริรุ่งโรจน์ในสิ่งสร้างของพระองค์ จะทรงทำให้สิ่งสร้างนั้นละม้ายคล้ายกับพระบุตรของพระองค์ เพราะอาศัยพระหัตถ์ทั้งสองข้างของพระบิดา คือพระบุตรและพระจิตเจ้า มนุษย์ทั้งครบมิใช่เพียงส่วนหนึ่งเท่านั้นถูกสร้างตามภาพลักษณ์และความคล้ายคลึงของพระเจ้า” (ต่อต้านคนนอกกริต V 6,1) ดังนั้น นักบุญอีเรเนโอต้องการต่อต้านความคิดที่ถือว่า ชีวิตมนุษย์ถูกกำหนดเอาไว้แล้ว และเน้นย้ำถึงความสัมพันธ์ที่จำเป็นซึ่งรวมมิติทั้งหมดของมนุษย์

ความคล้ายคลึงกับพระเจ้าเป็นเหมือนเมล็ดพืชซึ่งเจริญเติบโตได้ มนุษย์แต่ละคนได้รับเรียกให้เต็มใจพัฒนาภาพลักษณ์ของพระเจ้าจนสมบูรณ์ การเจริญเติบโตของมนุษย์ในประวัติศาสตร์ดำเนินไปอย่างช้าๆ เพราะขึ้นอยู่กับความรับผิดชอบของมนุษย์ต่อความสัมพันธ์กับพระเจ้า ความคิดหลักในวิสัยทัศน์ของนักบุญอีเรเนโอคือ มนุษย์มีความสัมพันธ์กับทั้งสามพระบุคคลของพระเจ้า ผู้ทรงมีบทบาทในการปั้นมนุษย์อย่างต่อเนื่องในประวัติศาสตร์แห่งความรอดพ้น คืออาศัยพระหัตถ์ทั้งสองข้างของพระบิดา ได้แก่ พระบุตรและพระจิตเจ้า มนุษย์ทั้งครบถูกสร้างตามภาพลักษณ์ให้คล้ายคลึงกับพระเจ้า

ความคิดของมนุษย์ในฐานะภาพลักษณ์ของพระเจ้า ดำเนินจนมาถึงการไถ่ตรองของปีตาจารย์ชาวอเล็กซานเดรียแห่งอียิปต์ ผ่านทางการตีความหมายของฟีโล (Philo) โดยเฉพาะออริเจน (Origen) ได้คำนึงถึงการวิพากษ์วิจารณ์ของผู้ที่คิดว่า ความคิดของนักบุญอีเรเนโอเน้นมากเกินไปว่า มนุษย์เป็นภาพลักษณ์ของพระเจ้าในด้านวัตถุ จึงเน้นมิติฝ่ายจิตของภาพลักษณ์พระเจ้าในมนุษย์ แล้วยังเน้นมิติเสรีภาพของมนุษย์เพื่อต่อต้านความคิดของนักไถ่ถอนนิยม (Gnostics) ที่ถือว่าเจตจำนงของมนุษย์ถูกกำหนดเอาไว้แล้วโดยทางวัตถุและทางจิตใจ ภาพลักษณ์

แท้จริงของพระเจ้าเป็นจิตและเป็นวิญญาณของมนุษย์ บทบาทของเสรีภาพมีความสำคัญในการเปลี่ยนแปลงชีวิตให้มีความสัมพันธ์มากยิ่งขึ้นกับพระวจนาตถ์ (Logos) ในความหมายเคร่งครัดภาพลักษณ์ของพระเจ้าคือพระวจนาตถ์ในพระธรรมชาติพระเจ้า ผู้ทรงเป็นศูนย์กลางในฐานะพระวจนาตถ์ผู้ทรงรับธรรมชาติมนุษย์ ส่วนมนุษย์เป็นภาพลักษณ์ของพระเจ้าไม่ใช่ในมิติของร่างกาย แต่ในแง่ที่ว่าเมื่อมองวิญญาณของตน เขาสามารถรู้จักพระวจนาตถ์ผู้ทรงเปิดเผยพระองค์ในพระคริสต์เจ้า “มีภาพลักษณ์ของพระเจ้าอื่นใดที่พระเจ้าทรงสร้างมนุษย์ให้คล้ายคลึงนอกจากพระผู้ไถ่ของเรา ดังนั้น เราจึงต้องหันไปมองภาพลักษณ์นี้ของพระเจ้าเสมอ เพื่อรับการเปลี่ยนแปลงให้ละม้ายคล้ายคลึงกับพระองค์อีกครั้งหนึ่ง” (บทเทศน์อธิบายหนังสือปฐมกาล Homilies on Genesis 1,13)

นักบุญออกัสตินรื้อฟื้นความคิดในหนังสือปฐมกาลบทที่ 1:26 ซึ่งกล่าวถึงมนุษย์เป็นนายเหนือสิ่งสร้างทั้งปวง และเห็นว่าข้อนี้เป็นพื้นฐานอำนาจปกครองของมนุษย์ซึ่งต้องปฏิบัติอย่างเอาจริงเอาจัง เพราะมีความคล้ายคลึงกับพระเจ้า เราต้องตั้งคำถามกับมนุษย์เพื่อบรรลุถึงพระเจ้า นี่เป็นหนทางภายในของนักบุญออกัสติน ซึ่งนำการเปลี่ยนแปลงสำคัญของความคิด

ทางมานุษยวิทยาของคริสตชนในอดีต มนุษย์เป็นภาพลักษณ์ของพระเจ้าพระตรีเอกภาพภายในตนเอง เพราะประกอบด้วยจิตใจ ความรู้และความรัก หรือความทรงจำ สติปัญญาและเจตจำนง มนุษย์เป็นภาพลักษณ์ของพระเจ้าเพราะสามารถเปิดใจรับพระเจ้า (เทียบ พระตรีเอกภาพ 14,8,11)

แนวความคิดนี้เปิดรับว่าความหมายชีวิตและการกระทำของมนุษย์อยู่ในความสัมพันธ์กับพระเจ้า อย่างไรก็ตาม ยังเน้นถึงเสรีภาพและความรับผิดชอบของมนุษย์ในการพัฒนาภาพลักษณ์ที่ได้รับเมื่อถูกสร้างให้เจริญเติบโตในความสัมพันธ์กับพระเจ้า การพิจารณาสภาพของมนุษย์ในฐานะ “ที่เป็นภาพลักษณ์ของพระเจ้า” เสนอวิสัยทัศน์ที่นอกเหนือไปจากมุมมองของความแตกต่างระหว่างมนุษย์กับพระเจ้า ในเวลาเดียวกันยังรักษาความรับผิดชอบของมนุษย์ไว้ ศักดิ์ศรีของมนุษย์ไม่เป็นลักษณะเฉพาะตายตัว แต่ร่วมอยู่ในชีวิตของพระเจ้าผู้ทรงบันดาลให้ภาพลักษณ์ของพระองค์มีความสัมพันธ์กับพระองค์

การเป็นภาพลักษณ์ของพระเจ้าจึงแสดงความสัมพันธ์ภายในธรรมชาติมนุษย์ ซึ่งมีพื้นฐานในการที่ชีวิตมนุษย์ถูกสร้างมาเป็นของประทานจากพระเจ้า มนุษย์ถูกเรียกให้พัฒนาภาพลักษณ์ของตนให้สมบูรณ์ในความสัมพันธ์กับพระองค์ กับผู้อื่นและกับ

ธรรมชาติ พระเจ้าประทานความสนิทสัมพันธ์เพื่อมนุษย์จะได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาภาพลักษณ์ของตน ดังนั้น พระองค์ทรงปลูกความรับผิดชอบให้มนุษย์เปลี่ยนแปลงตนเองอย่างอิสระ โดยเอาใจใส่ผู้อื่นและสิ่งสร้างทั้งปวง

3. การรื้อฟื้นความคิดเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของพระเจ้าจากสภาสังคายนาวาติกันที่ 2

สภาสังคายนาวาติกันที่ 2 ได้รื้อฟื้นความคิดเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของพระเจ้า และในพระธรรมนูญว่าด้วย พระศาสนจักรในโลกสมัยนี้ (Gaudium et spes) เป็นเหตุผลพื้นฐานในการยืนยันศักดิ์ศรีของมนุษย์และสิทธิของแต่ละบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งเน้นแนวความคิดเกี่ยวกับพระคริสตเจ้าคือ พระคริสตเจ้าทรงเป็นภาพลักษณ์ที่มองไม่เห็นของพระเจ้า และยืนยันโครงสร้างของพระตรีเอกภาพในการอธิบายภาพลักษณ์นี้ของพระองค์ (เทียบ GS ข้อ 10) เอกสารฉบับนี้ยังแสดงวิสัยทัศน์แห่งความต่อเนื่องระหว่างวิถีชีวิตที่แท้จริงของมนุษย์กับภาพลักษณ์ของพระเจ้าที่เป็นพระคริสตเจ้าพระองค์เอง “โดยแท้จริงแล้ว พระธรรมล้ำลึกเรื่องมนุษย์จะเข้าใจแจ่มแจ้งอย่างถ่องแท้ ก็ต่อเมื่อเราพิจารณาพระธรรมล้ำลึกเรื่องพระวจนาตถ์ผู้ทรงรับธรรมชาติมนุษย์...พระคริสตเจ้า...ทรงเปิดเผยให้มนุษย์เองเห็นอย่างเต็มเปี่ยม

และให้มนุษย์รู้ถึงกระแสเรียกสูงสุดของตน” (GS ข้อ 22) ตามแนวความคิดนี้กิจการของมนุษย์เป็นการตอบสนองกระแสเรียกจากพระเจ้า และเป็นการแสดงความรับผิดชอบ (เทียบ GS ข้อ 34) นอกจากนี้ยังระบุว่า การเปรียบเทียบระหว่างความสนิทสัมพันธ์ภายในชีวิตของพระบุคคลทั้งสามกับความสนิทสัมพันธ์ที่มนุษย์ถูกรับเรียกให้สร้างบนแผ่นดิน (เทียบ GS ข้อ 24)

4. ความคิดเรื่องภาพลักษณ์ของพระเจ้าในการถกเถียงร่วมสมัยเกี่ยวกับศักดิ์ศรีของมนุษย์

การไตร่ตรองเกี่ยวกับมนุษย์ในฐานะที่เป็นภาพลักษณ์ของพระเจ้า เสนอลักษณะ 3 ประการ ที่เป็นประโยชน์สำหรับการถกเถียงร่วมสมัยเรื่องศักดิ์ศรีของมนุษย์

ประการที่หนึ่ง วิสัยทัศน์นี้เสนอคุณค่าเฉพาะของการสร้างจากพระเจ้า ผู้ทรงบันดาลให้ทั้งชายและหญิงเป็นภาพลักษณ์ของพระองค์ภายในสิ่งสร้างทั้งปวง และในความสัมพันธ์กับพระองค์และกับสิ่งสร้างอื่นๆ

ประการที่สอง ความคิดที่ว่ามนุษย์เป็นภาพลักษณ์ของพระเจ้ามักมีลักษณะเป็นพลวัตร คือไม่หยุดนิ่งในการพิจารณาความสัมพันธ์กับพระตรีเอกภาพทั้งในด้านกายภาพและในด้านจิตใจ และ

ประการที่สามความคิดที่ว่ามนุษย์เป็นภาพลักษณ์ของพระเจ้า แสดงว่ามนุษย์ทั้งชายและหญิงเป็นสิ่งสร้างที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง มุ่งไปสู่ความสมบูรณ์ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายที่ต้องบรรลุในอนาคต โดยรับผิดชอบต่อเหตุการณ์ในชีวิตของตน ซึ่งเป็นแหล่งที่มาของประวัติศาสตร์แห่งความรอดพ้น

นอกจากนั้น ความคิดเรื่องภาพลักษณ์ของพระเจ้ายังก่อตั้งคำถามพื้นฐานเกี่ยวกับความสัมพันธ์ การดูแลใส่ใจและการรับใช้ การเปลี่ยนแปลงของภาพลักษณ์เกิดขึ้นในการเสวนาและการแสวงหาที่จะดำเนิน

ชีวิตพร้อมกับทุกคนที่มีส่วนร่วมในการเป็นมนุษย์เพื่อมุ่งไปสู่การเป็นมนุษย์ที่แท้จริง ถ้ามองในแง่นี้ ความคิดที่ว่ามนุษย์เป็นภาพลักษณ์ของพระเจ้า อาจเป็นประโยชน์ในการพิจารณาศักดิ์ศรีของชายและหญิงแต่ละคน เพราะภาพลักษณ์จะเป็นจริงในความสัมพันธ์ และเน้นทัศนคติการเปิดกว้างต่อผู้อื่น ลักษณะดังกล่าวนี้ ดูเหมือนจะเป็นประโยชน์สำหรับการถกเถียงร่วมสมัย เพื่อเน้นว่ามนุษย์แต่ละคนมีศักดิ์ศรีของตนและสมควรได้รับการยอมรับจากผู้อื่น

คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อพระคัมภีร์. (2014). **พระคัมภีร์คาทอลิก ฉบับสมบูรณ์**. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อพระคัมภีร์.

Catechism of the Catholic Church. (1995). London: Geoffrey Chapman.

Duffy, Regis and Gambatese, Angelus. (1999). **Made in God's Image: The Catholic Vision of Human Dignity**. Mahwah, NJ: Paulist Press.

Flannery, Austin, ed., (1992). **Vatican Council II**, Vol. 1: The Conciliar and Post Conciliar Documents, New Revised Edition. Collegeville. Indiana: The Liturgical Press.

International Theological Commission. (2004). **Communion and Stewardship: Human Persons Created in the Image of God**. Vatican City.

Leon-Dufour, Xavier. (1967). **Dictionary of Biblical Theology**. New York: Desclee Company.

McKenzie, John L., S.J., (1976). **Dictionary of the Bible**. London: Geoffrey Chapman.

Saracino, Michele. (2015). **Christian Anthropology: An Introduction to the Human Person**. Mahwah, NJ: Paulist Press.

(หมวดปรัชญา)

ทำไมกระแสหลังนวยุคจึงได้เปรียบชี้ขาด คุณค่าความเป็นมนุษย์

ศ.กิริติ บุญเจือ, ราชบัณฑิต

นวยุคนิยม (modernism) กำหนดกฎเกณฑ์ไว้เพื่อพัฒนามนุษยชาติ กฎเกณฑ์ทั้งระบบเป็นวิถีทางเดียวสำหรับทุกคนต้องเดินตามเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายโดยอัตโนมัติ ทุกคนมีเป้าหมายเดียวกันและต้องใช้วิธีเดียวกันเพื่อบรรลุถึงเป้าหมาย ทุกคนถูกกำหนดให้เข้าหลอมตัวในเป้าเดียวกัน หลอมออกมาเป็นคนดีที่มีคุณสมบัติเดียวกัน แตกต่างกันเพียงสภาพแวดล้อมภายนอก

นอก หากนับถือศาสนาก็ให้ใช้ปัญญาและเข้าใจเป้าหมายและวิถีที่เชื่อว่าศาสนากำหนดไว้ตายตัวสำหรับคนทุกยุคทุกสมัย และศาสนาที่ถูกต้องมีเพียงศาสนาเดียว กระบวนการเช่นนี้เป็นผลมาจากความเชื่อต่อวจนศูนยนิยม (logocentrism) ซึ่งหลังนวยุคนิยม (postmodernism) มองว่าผิด เพราะมนุษย์มีไข่กลไกที่ทำงานด้วยสูตรเดียวกันเหมือนผลิตหุ่นยนต์ การรู้ว่าคุณค่า

ศาสตราจารย์และราชบัณฑิต อติต สนข. อดีตหัวหน้าภาควิชาปรัชญา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อดีตคณบดีคณะปรัชญาและศาสนา มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญและมหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น ประธานโครงการปรัชญาเอกปรัชญาและจริยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา บรรณาธิการจัดทำสารานุกรมปรัชญาของราชบัณฑิตยสถาน บรรณาธิการจัดทำสารานุกรมวิสามานยนามศาสนาสากลของราชบัณฑิตยสถาน ออกอากาศวิทยุศึกษาเรื่องราชปรัชญาเพื่อความสุขของมหาประชาชน ชาวสยาม วันจันทร์เวลา 9.10 น. สัปดาห์แรก ของทุกเดือน FM92, AM1161, www.moeradiothai.net กรรมการตำแหน่งวิชาการของวิทยาลัยแสงธรรม, ม.คริสเตียน, ม.มิชชั่น ประธานกิตติมศักดิ์องค์การศาสนาเพื่อสันติภาพแห่งเอเชีย เจริญดุขฎีมาลา เข้มศิลปวิทยา สาขาจริยศาสตร์ ประจำปี 2560 สอบถามเรื่องปรัชญา โทร.08 6045 5299.

ประพุดิเช่นไรผิดหรือถูก มิใช่เป็นความเข้าใจวัตถวิสัยถึงมาตรการตายตัวภายนอก ในทำนองว่าต้องเรียนรู้ตามมาตรการตายตัวนั้นโดยไม่มีทางเลือก เสรีภาพของมนุษย์จึงจำกัดอยู่ที่จะเลือกและตัดสินใจทำถูกหรือผิดเพื่อจะเป็นคนดีหรือเลวตามกรอบ ขาว หลังนวยุคมองเห็นว่าเป็นการจำกัดกรอบของเสรีภาพลงแคบเหลือเกิน และที่ตีกรอบเช่นนี้ก็เพราะเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์อย่างบกพร่องมากๆ ธรรมชาติของมนุษย์ไม่ใช่แบบตายตัวคงที่ถาวรตั้งแต่เกิดจนตาย มาตรการดี-ชั่วมิได้มีตายตัวเป็นมาตรการเดียวสำหรับใช้ประเมินความประพุดิ ทั้งหนุ่มสาวแก่แม่ยายและผู้ใหญ่ แต่ทว่าจริงๆ แล้ว เหมือนอย่างที่นักอัตถิภาวนิยมแถลงไว้ก่อนแล้วว่าธรรมชาติของมนุษย์คือสิ่งที่มนุษย์แต่ละคนพัฒนาขึ้นตั้งแต่อายุรู้ความ จนหมดความสำนึก เด็กแรกเกิดมีธรรมชาติมนุษย์เพียงในฐานะที่มีศักยภาพว่าจะไร้อันเคยและอะไรไม่คุ้นเคย เขาเริ่มรู้ว่าอะไรเป็นอะไรก็ต่อเมื่อมีความสำนึก และความสำนึกนั้นเองเป็นฐานให้เขาเลือกและตัดสินใจเลือก หลังจากการเลือกตัดสินใจแต่ละครั้ง ธรรมชาติเฉพาะตัวของเขา (ซึ่งนักอัตถิภาวนิยมเรียกว่า “อัตถิภาวะ”) จะพัฒนาขึ้น ธรรมชาติจึงเป็นอัตถิภาวะเฉพาะตัวเปลี่ยนแปลงเรื่อยไปตามกระแสแห่งการเลือก เสรีภาพของมนุษย์มิได้จำกัดอยู่แค่

การตัดสินใจเลือก แต่รวมถึงการสำนึกและการพัฒนาความสำนึก ซึ่งบันดาลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่เรื่อยไป เสรีภาพจึงเป็นแก่นสารของมนุษย์อัตถิภาวะทั้งหมดคือ เสรีภาพ กระแสแห่งความสำนึกทั้งกระแสคือเสรีภาพ ความสำนึกแต่ละครั้งมีมโนธรรมกำกับ มโนธรรมก็เป็นส่วนหนึ่งของเสรีภาพ และเป็นส่วนหนึ่งของอัตถิภาวะ มโนธรรมพัฒนาไปกับอัตถิภาวะทุกครั้งที่อัตถิภาวะเลือกและตัดสินใจเลือก ถูก-ผิดจึงขึ้นกับการตัดสินใจในแต่ละครั้งที่ทำการ ซึ่งพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปเรื่อยๆ ไม่ตายตัว มนุษย์แต่ละคนต่างมีมโนธรรมของตนซึ่งมีเป้าหมายอยู่ที่การพัฒนาตนเอง (self-realization) ผลิตตนเอง (self-production) มาตรการถูก-ผิดจึงอยู่ในตัวเองที่พัฒนามุ่งไปสู่ความสมบูรณ์แห่งความเป็นมนุษย์ ใครบรรลุถึงก็เป็นอรหันต์ เป็นนักบุญ เป็นผู้ศักดิ์สิทธิ์ แต่ส่วนมากจะไปไม่ถึง มักจะจบประวัติแห่งความสำนึกของตนครั้งๆ กลางๆ ชาวพุทธเชื่อว่าทุกคนมีสิทธิ์เกิดใหม่จนกว่าจะบรรลุถึงความสมบูรณ์แห่งความเป็นมนุษย์ของตนชาวคริสต์เชื่อว่ามิพระเยซูทรงช่วยให้รอดโดยการเสริมความสมบูรณ์ให้หลังความตายของแต่ละคน

นักหลังนวยุคสุดขั้ว (extreme postmodernist) คิดว่าไม่มีเป้าหมาย และเพราะฉะนั้นไม่มีวิถี มนุษย์เราตัดสินใจ

ใจสะเปะสะปะตามยถากรรมไม่มีเป้าหมาย ให้บรรลุและไม่มีวิถีที่เรียกได้ว่าถูกหรือผิด นอกจากจะทักทักเอาเองโดยสร้างเกณฑ์ให้ แก่ตนเองอย่างไรพื้นฐานความเป็นจริง ส่วน นักหลังนวยุคสายกลาง (moderate postmodernist) คิดว่ามนุษย์มีเป้าหมาย ร่วมกันที่ความสมบูรณ์แห่งความเป็นอัตถิ ภาวะของแต่ละคนที่ไม่เหมือนกัน และ แต่ละคนมีสิทธิเสรีภาพที่จะเลือกวิถีตาม มโนธรรมของตนเองในแต่ละขณะแห่งชีวิต ชีวิตมนุษย์จึงเป็นกระบวนการที่แต่ละคนมี ของตนเองโดยเฉพาะ หากเชื่อว่ามนุษย์มา จากการสร้างสรรค์ของพระเจ้า ก็หมายความว่าพระองค์ทรงสร้างมนุษย์มาแต่ละคนๆ ไม่ ให้มี 2 คนที่เหมือนกันทั้งในภาวะที่สมบูรณ์ และยังไม่สมบูรณ์ หากเชื่อว่ามนุษย์เกิดมา ตามกฎแห่งกรรม ก็หมายความว่ากฎแห่งกรรม เปิดโอกาสให้มนุษย์แต่ละคนกำหนดอนาคต ของตนตามการตัดสินใจเลือกของตนเอง แต่ละครั้ง มโนธรรมจึงเป็นสมรรถนะชี้บอก ทางพัฒนาคุณค่าชีวิตของแต่ละบุคคล แต่ จุดพัฒนาจริงๆอยู่ที่การตัดสินใจ

มนุษย์แต่ละคนเป็นผู้พิพากษาตน เองตามมโนธรรมของตนในแต่ละขณะ อย่างไรก็ตามมนุษย์เรามีการเรียนการสอน กันได้ ผู้มีประสบการณ์มากกว่าย่อม ประเมินค่าผลที่เกิดจากการปฏิบัติได้ รอบคอบกว่าผู้ที่มีประสบการณ์น้อยกว่า

จึงยอมสอนให้ผู้มีประสบการณ์น้อยกว่าให้ ระวังตัวและปรับเปลี่ยนมโนธรรมของตน ได้โดยไม่ต้องรอให้มีประสบการณ์จริง ครั้น มีประสบการณ์จริงก็ตัดสินใจและเรียนรู้ได้ดี กว่าผู้ที่ไม่มีใครสอนไว้ล่วงหน้า ในทำนองนี้ มนุษย์เราจึงควรเรียนรู้จากกันและกัน เพราะ มนุษย์แต่ละคนย่อมมีประสบการณ์ที่ไม่มี ใครมีเหมือนตน เขาจึงอยู่ในฐานะที่จะสอน คนอื่นทุกคนในส่วนประสบการณ์พิเศษนั้น ตามปกติผู้ใหญ่ย่อมมีอะไรจะสอนเด็กได้ เสมอ แต่เด็กก็มีบางเรื่องผู้ใหญ่ควรเรียนรู้ จากเด็ก เพราะเด็กทุกคนมีประสบการณ์ เฉพาะตัวที่จะบอกคนอื่นรู้ให้ได้รวมทั้งผู้ใหญ่ ด้วย

ข้อคิดจากชาวลัทธิคานท์ใหม่

วิลเฮลมินด์ (Wilhelm Windel band 1848-1915) ชาวเยอรมัน เป็นผู้ก่อตั้งสำนักคานท์ใหม่แห่งฮายเดลเบิร์ก (Heidel berg) เสนอให้เอาความรู้ที่แน่ใจได้จาก เหตุผลปฏิบัติ (practical reason) ของ คานท์เป็นพื้นฐานของปรัชญา อันได้แก่ คุณค่าของความจริง ความดีและความงาม ที่รู้ได้แน่นอนจากเหตุผลปฏิบัติ (เหตุผล ปฏิบัติของคานท์เป็นสมรรถภาพรู้ระดับ สูงที่รู้โดยตรงเหมือนการหยั่งรู้ แต่รู้ใน ลักษณะรู้สึกว่าเป็นหน้าที่จะต้องปฏิบัติ ไม่ปฏิบัติจะไม่สบายใจ และรู้สึกเพียงแค่ว่า

นั้น ไม่มากไม่น้อยกว่านั้น คุณค่าของศาสนาถือว่าเป็นผลบวกของทั้ง 3 คุณค่าที่ยกสู่ระดับความเป็นจริงเหนือผัสสะ (supersensible reality) และเพราะเหตุนี้วินเดลแบนด์จึงได้ชื่อว่า บิดาของปรัชญาคุณค่า (philosophy of value)

ตัวประธาน (subject) ที่ให้ความเข้าใจเหล่านี้ วินเดลแบนด์เรียกว่า Archetypal Consciousness (Normalbewusstsein = ความสำนึกต้นแบบ) ซึ่งดัดแปลงมาจาก Pure Consciousness (ความสำนึกบริสุทธิ์) ของคานท์นั่นเอง และทำหน้าที่คล้ายกัน จะต่างกันก็อยู่ที่ว่าความสำนึกบริสุทธิ์ของคานท์ให้เพียงความสำนึกในคุณค่าว่าควรจะเป็นอย่างไร เอาไปใช้เป็นพื้นฐานให้แก่ความเป็นจริงไม่ได้ แต่ความสำนึกต้นแบบของวินเดลแบนด์เอาไปใช้เป็นพื้นฐานให้แก่ความเป็นจริงได้ และเป็นพื้นฐานให้เกิดความรู้ประเภท nomothetic (law-based knowledge = ความรู้บนฐานแห่งกฎ) อันเป็นความรู้ส่งเสริมวจนศูนย์นิยม (logocentrism) หรือความรู้ที่เป็นระบบ ซึ่งสำหรับวินเดลแบนด์จำกัดวงอยู่ในประเภทความรู้ก่อนประสบการณ์เท่านั้น ถ้าต้องพึงประสบการณ์แล้วจะได้เพียงความรู้บนฐานแห่งหน่วย อันเป็นความรู้เฉพาะหน่วย (ideographic = knowledge based on the particular

individual) วินเดลแบนด์ยังคงสนับสนุนวจนศูนย์นิยมโดยเสนอให้วิชาธรรมชาติทั้งหลายเป็นประเภทให้กฎสากลที่ประสานกันเป็นระบบ ส่วนวิชาสังคมวิทยาซึ่งวินเดลแบนด์ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของวิชาวัฒนธรรม (cultural sciences) สังกัดความรู้ที่เป็นหน่วยๆ และวิชาประวัติศาสตร์ที่ควบ 2 ลักษณะคือ เริ่มจากเหตุการณ์เฉพาะหน่วย (individual) ผูกสัมพันธ์เป็นเครือข่ายกับเหตุการณ์อื่น ทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต เอามาสร้าง (reconstructing) เป็นระบบเครือข่ายของวิชาประวัติศาสตร์ หลังจากนั้นก็เอาไปใช้อ้างอิงเพื่อตีความส่วนใดส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์ได้

ฮายน์ริช รีเคิร์ต (Heinrich Rickert 1863-1936) เป็นประธานสำนักคานท์ใหม่แห่งฮายเดลเบิร์กแทนวินเดลแบนด์และคิดค้นคว้าสืบต่อไป คือรับรู้สืบต่อในสำนักว่ามีความรู้อยู่ 2 อย่างคือความรู้บนฐานแห่งกฎที่มีเนื้อหาเป็นมโนภาพที่ให้ความเข้าใจสากล (generalizing concepts) อันได้แก่วิทยาศาสตร์สาขาต่างๆ และความรู้บนฐานแห่งหน่วยที่มีเนื้อหาเป็นมโนภาพที่ให้ความเข้าใจเป็นหน่วย (individualizing concepts) อย่างวิชาประวัติศาสตร์ต่างๆ รวมทั้งประวัติปรัชญาด้วย เช่น ประวัติศาสตร์การปฏิวัติฝรั่งเศสให้ความเข้าใจแก่ประวัติศาสตร์ยุโรป อันเป็นมโนภาพรวมของมันแต่

ก็ยังเป็นหน่วย ไม่เป็นสากล เหมือนต้นไม้ ต้นนี้เฉพาะหน่วยให้ความเข้าใจแก่ต้นไม้ สากล โดยไม่กลายเป็นต้นไม้สากลเสียเอง วิชาทั้ง 2 ประเภทมีกรอบแห่งความถูกต้อง (realm of validity) เท่ากัน แต่กรอบแห่งภาวะ (realm of being) ไม่เหมือนกัน คือเนื้อหาของวิทยาศาสตร์ได้แก่วัตถุที่สัมผัสได้ (sensible objects) แต่เนื้อหาของประวัติศาสตร์และวิชาวัฒนธรรมทั้งหลายได้แก่สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นในสังคม (cultural objects) ความเป็นจริงทางวิทยาศาสตร์กับความเป็นจริงทางวัฒนธรรมอยู่กันคนละกรอบแม้จะศึกษาได้อย่างน่าเชื่อถือเหมือนกัน และการที่น่าเชื่อถือเหมือนกันเช่นนี้แสดงว่ามีภาวะรวมเรียกว่ากรอบก่อนธรรมชาติ (prephysical realm) คือ ก่อนจะแบ่งออกเป็นภาวะวิทยาศาสตร์หรือภาวะวัฒนธรรม และทั้ง 2 ความเป็นจริงตั้งอยู่บนพื้นฐานของกรอบคุณค่า (axiological realm) สำหรับความจริง ความดี และความงาม ตามวิชามนุษยศาสตร์ หรือกรอบอภิปรัชญา (metaphysical realm) สำหรับวิทยาศาสตร์ หรือกรอบอูตระ (transcendental realm) สำหรับศึกษาศาสตรา

วิธีศึกษาวิชาวัฒนธรรม หรือคุณค่า หรือมนุษยศาสตร์ (รวมประวัติศาสตร์) เรียกว่า verstehen (การซาบซึ้งใจ) ซึ่งดิลธายจะศึกษาต่อ

ดิลธาย (Wilhelm Dilthey 1833-1911) ชี้ขาดลงไปว่าวิชาธรรมชาติใช้วิธีอธิบาย (erklären = clarify) ส่วนวิชามนุษย์ใช้วิธีซาบซึ้งใจ (verstehen = understand) ความซาบซึ้งใจมี 2 แบบคือแบบซาบซึ้งใจทันทีเพราะเรียบง่าย (simple) กับแบบซับซ้อน (complex) ซึ่งต้องการการตีความ (interpretation) และดิลธายก็ได้ศึกษาวิธีอรรถปริวรรตตามที่ตนชอบเพื่อใช้ตีความวิชามนุษย์ ซึ่งจริยศาสตร์เป็นส่วนหนึ่ง

ดิลธายเริ่มต้นสังเกตว่าความสำเร็จของวิทยาศาสตร์ ทำให้มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ร่วมใช้วิธีเดียวกันกับวิทยาศาสตร์ และคิดจะให้เนื้อหาความรู้ของมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์รวมอยู่ในเครือข่ายเดียวกันกับวิทยาศาสตร์ก็เลยทำให้สับสนกันมาก ถึงเวลาที่จะต้องแยกใช้วิธีต่างกันเพื่อให้คล่องตัว

ดิลธายเสนอให้ศึกษาจิตของมนุษย์เพื่อใช้วิธีจิตวิทยาทำการวิเคราะห์และตีความวิชาทุกอย่างที่เกี่ยวกับมนุษย์

แมกซ์เวเบอร์ (Max Weber 1864-1920) สืบทอดเจตนารมณ์ของสำนักคานท์ใหม่ และเน้นทางด้านสังคมศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจรรยาบรรณของนักการเมือง เผยแพร่หนังสือชื่อ ความเป็นกลางทางจริยศาสตร์ (Ethical Neutrality, 1981); วิทยา

ศาสตร์ในฐานะวิชาชีพ (Science as a Calling, 1919); การเมืองในฐานะอาชีพ (Politics as Calling, 1919) ตัวแมกซ์ เวเบอร์เองเคยเล่นการเมืองก่อนเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย แต่ก็ไม่ร่ำมือจากการเมืองเสียทีเดียว จึงได้มีประสบการณ์และรู้เห็นอย่างมากมาย

แมกซ์เวเบอร์แก้ไขความคิดของสำนักที่ว่า วิทยาศาสตร์เป็นความรู้พื้นฐานแห่งกฎเกณฑ์อันเป็นส่วนหนึ่งของระบบเครือข่ายนั้นหาจริงไม่ แต่ทว่าความรู้ไม่ว่าในด้านใดของมนุษย์เป็นเพียงส่วนจำกัดนิดเดียวของความเป็นจริง (a finite portion of reality) แต่ทว่าในวิถีทางต่างๆ กัน (different ways)

วิชาธรรมชาติดีเลือกเอาเฉพาะส่วนที่จะตั้งกฎเกณฑ์แห่งความเป็นสาเหตุได้ เอามาปะติดปะต่อกันเป็นระบบ มีเนื้อหาอีกมากมายที่ไม่เข้าระบบ ส่วนวิชามนุษย์ (รวมวิชาสังคมด้วย) นั้นเลือกเอาส่วนหนึ่งของความเป็นจริงมาตีความให้มีความหมายตามวัฒนธรรมของตน การตีความย่อมรวมการประเมินค่าอยู่ในตัว ซึ่งก็ย่อมจะลำเอียงไปตามวัฒนธรรมของผู้ตีความ

ครั้นอนุমানหลักการต่างๆ ที่วิเคราะห์ได้มาถึงขนาดนั้น แมกซ์เวเบอร์ก็พบว่ามีความขัดแย้งซ่อนเร้น (hidden conflicts) หนักหน่วงระหว่างเป้าหมายกับวิถีที่ถูกต้อง ทำให้รู้สึกว่พบทางตัน เพราะความเป็นจริงที่พบใหม่ไม่ไสกา (disenchanted) และไร้ความหมาย (meaningless)

หลังนวยุคสายกลางถือโอกาสทองเผยแพร่วิชาการ

เหมือนกับซีโพร่งให้กระรอก คนช่างคิดตั้งแต่นั้นมาก็เห็นความขัดแย้งในวิชาการ และในความพยายามสร้างระบบมากขึ้นตามลำดับ จนถึงจุดที่ชาวหลังนวยุคจะแถลงการณ์โดยเสนอให้เลิกสนใจแก่ความขัดแย้งเพราะแก้ไม่ไหว ยิ่งแก้ก็ยิ่งยุ่ง ก็เลยต้อง “embrace the unembraceable” (โอบสิ่งที่ไม่โอบไม่ได้) “to replace diversity with uniformity” (รับเอาความหลากหลายเข้าแทนที่ความสม่ำเสมอ) “ambivalence with coherent and transparent order (รับความกำกวมเข้าแทนที่ระเบียบที่สั่นไหวอย่างโปร่งใส) เหล่านี้คือความเป็นจริงใหม่สำหรับปรัชญาใหม่และจรรยาบรรณใหม่ของลัทธิหลังนวยุค ที่แทรกเข้าไปในทุกองค์การอย่างเงียบๆ

- Borchert, Donald. (2006). **Encyclopedia of Philosophy**. New York: Macmillan.
- Craig, Edward. (1998). **Routledge Encyclopedia of Philosophy**. London: Routledge.
- Eliade, Mircea, ed. (1987). **The Encyclopedia of Religion**. New York: Macmillan.
- Hastings, James, ed. (1959). **Encyclopedia of Religion and Ethics**. New York: Scribner.

(หมวดพระสัจธรรม)

คุณค่าและศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ในการเปิดเผยของพระเจ้า

บาทหลวง ผศ.วสันต์ พิรุฬห์วงศ์, CSS.

ชีวิตเป็นของประทานจากพระเจ้า อาดัมมีชีวิตได้เพราะได้รับลมแห่งชีวิตจากพระเจ้า “พระเจ้าทรงเอาฝุ่นจากพื้นดินมาปั้นมนุษย์ และทรงเป่าลมแห่งชีวิตเข้าไปในจมูกของเขา มนุษย์จึงเป็นผู้มีชีวิต” (ปฐมก 2:7) และหากพระเจ้าทรงถอนลมแห่งชีวิตของพระองค์คืน มนุษย์ก็ต้องตาย “ถ้าพระองค์... ทรงถอนจิตและลมปราณของพระองค์กลับมา สิ่งมีชีวิตทั้งหลายก็จะตายพร้อมกัน มนุษย์ก็จะกลับเป็นฝุ่นดิน” (โยบ 34:14-15) ชีวิตจึงเป็นของพระเจ้า และในเมื่อพระเจ้าเป็นเจ้าของชีวิตของมนุษย์ทุกคน มนุษย์จึงไม่มีสิทธิ์อย่างเด็ดขาดเหนือ

ชีวิตของตน มนุษย์เป็นเพียง “ผู้ดูแล” ชีวิตที่พระเจ้าประทานให้เท่านั้น และเมื่อเป็นเช่นนี้ ชีวิตมนุษย์จึงต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่และได้รับการปกป้องอย่างเต็มที่ ทั้งชีวิตของตนเองและชีวิตของผู้อื่น

1. มนุษย์ถูกสร้างขึ้นตามภาพลักษณ์ของพระเจ้า

คุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นธรรมชาติที่อยู่ในตัวของมนุษย์เอง เหตุเพราะชีวิตของมนุษย์มาจากพระเจ้า พระเจ้าทรงสร้างมนุษย์ขึ้นมา “ตามภาพลักษณ์” ของพระองค์เอง “พระเจ้าตรัสว่า

มนุษย์มีคุณค่าและมีศักดิ์ศรีนับแต่เริ่มมีชีวิต เพราะชีวิตมนุษย์มาจากพระเจ้า เป็นพระเจ้าเองที่ เป็นผู้สร้าง ให้เป็นเหมือนพระองค์

“เราจงสร้างมนุษย์ขึ้นตามภาพลักษณ์ของเรา ให้มีความคล้ายคลึงกับเรา... พระองค์ทรงสร้างเขาตามภาพลักษณ์ของพระเจ้า พระองค์ทรงสร้างให้เป็นชายและหญิง” (ปฐมก 1:26-27) ชีวิตมนุษย์จึงมีคุณค่าและศักดิ์ศรีในตัวเอง

พระสมณสาส์น “Evangelium Vitae” ของพระสันตะปาปาจอห์น ปอล ที่ 2 ที่ออกประกาศในวันที่ 25 มีนาคม 1995 มีหลักคำสอนที่สำคัญมากเกี่ยวกับคุณค่าและศักดิ์ศรีของชีวิตมนุษย์ พระสันตะปาปาทรงอ้างอิงข้อความพื้นฐานจากพระคัมภีร์เพื่อยืนยันว่าชีวิตมนุษย์เริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิ กล่าวคือ ทรงอ้างจากหนังสือปฐมกาลที่เล่าว่ามนุษย์ถูกสร้างขึ้นตามภาพลักษณ์ของพระเจ้า (ปฐมก 1:26-27) โดยพระเจ้าทรงปั้นมนุษย์ขึ้นมาจากฝุ่นดินและเป่าลมแห่งชีวิตให้มนุษย์ มนุษย์จึงเป็นผู้มีชีวิต (ปฐมก 2:7) และเมื่อมนุษย์มาจากฝุ่นดิน มนุษย์ก็จะกลับ

เป็นฝุ่นดินอีก (ปฐมก 3:19) พระสันตะปาปายังได้ทรงสอนเพิ่มเติมอีกว่าบุคคลมนุษย์ประกอบด้วยส่วนที่เป็นวัตถุ (ดิน) และส่วนที่เป็นจิต (ถูกสร้างขึ้นตามภาพลักษณ์ของพระเจ้าและมีวิญญาณที่เป็นอมตะ) ดังนั้นมนุษย์จึงถูกแยกออกจากสิ่งสร้างอื่นและอยู่เหนือสิ่งสร้างอื่นใดในโลก มนุษย์มีคุณค่าและมีศักดิ์ศรีนับแต่เริ่มมีชีวิต เพราะชีวิตมนุษย์มาจากพระเจ้า เป็นพระเจ้าเองที่ เป็นผู้สร้าง และพระองค์ทรงสร้างให้เป็นเหมือนพระองค์

การที่พระเยซูเจ้าองค์พระวจนาตถ์ของพระเจ้าและพระบุคคลที่สองในพระตรีเอกภาพศักดิ์สิทธิ์ เสด็จมารับสภาพมนุษย์นั้น ถือเป็นคำสอนของพระคัมภีร์ที่สำคัญอย่างมากเกี่ยวกับคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์นับตั้งแต่ยังอยู่ในครรภ์ของมารดา พระวรสารของนักบุญยอห์นได้ยืนยันเรื่องนี้เมื่อกล่าวว่า “พระวจนาตถ์ทรงรับ

ธรรมชาติมนุษย์และเสด็จมาประทับอยู่ใน
หมู่เรา” (ยอห์น 1:14) การที่พระเยซูเจ้าทรง
เลือกที่จะมาบังเกิดอย่างอัศจรรย์ในครรภ์ที่
พรหมจรรย์ของพระนางมารีย์ผู้ศักดิ์สิทธิ์
ทรงประทับอยู่ในครรภ์ของพระนางเป็นเวลา
ถึงเก้าเดือนและทรงบังเกิดในรางหญ้าใน
เบธเลเฮม นั่น ล้วนเป็นการยืนยันถึงคุณค่า
และศักดิ์ศรีของชีวิตมนุษย์ แม้จะอยู่ใน
สภาพที่ยากจนที่สุดก็ตาม

เมื่อชีวิตมนุษย์เป็น “ของประทาน”
จากพระเจ้าที่มีคุณค่าและมีศักดิ์ศรีเช่นนี้
ชีวิตมนุษย์จึงไม่อาจถูกล่วงละเมิดได้ และ
เพราะพระเจ้าเป็นผู้ประทานของประทานนี้
ให้มนุษย์อย่างอิสระ พระเจ้าเองจึงทรง
เป็น “ผู้ปกป้อง” ของประทานนี้ ดังคำสอน
ของพระสันตะปาปาจอห์น ปอล ที่ 2 ที่
กล่าวว่า “ในการมอบชีวิตให้มนุษย์นั้น
พระเจ้าทรงเรียกร้องให้มนุษย์รักกันและกัน
เคารพและปกป้องชีวิต ของประทานจาก
พระเจ้าจึงกลายเป็นบทบัญญัติ และบท
บัญญัติในตัวเองก็เป็นของประทาน” (EV
52) พระบัญญัติ “ห้ามฆ่าคน” จึงไม่อาจ
มีข้อยกเว้นใดๆ ได้หากเกี่ยวข้องกับชีวิต
มนุษย์ผู้บริสุทธิ์

2. การเริ่มต้นชีวิต

การทำแท้งเป็นเรื่องที่โลกสมัยโบราณ
อาจไม่รู้จักรั พระคัมภีร์จึงไม่ได้กล่าวถึงเรื่อง
นี้ไว้อย่างชัดเจนและเราก็ไม่พบคำนี้ในพระ
คัมภีร์ด้วยแม้ความคิดเรื่องนี้จะพบได้ใน
พระคัมภีร์ก็ตาม เช่นเดียวกับคำว่า “บุคคล”
ที่เราใช้เพื่อหมายถึงมนุษย์ปัจเจกและยังใช้
เพื่อบรรยายถึงพระเจ้าเดี่ยวแต่แตกต่างกัน
ระหว่างพระบิดา พระบุตร และพระจิต แต่
ว่าบุคคลนี้เราก็ไม่พบในพระคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์
เช่นกัน กระนั้นก็ดี หากเราอ่านพระคัมภีร์
อย่าพินิจพิเคราะห์และพยายามหาคำสอน
จากพระคัมภีร์ว่า เมื่อพูดถึงเรื่องชีวิตมนุษย์
พระคัมภีร์สอนเรื่องนี้ว่าอย่างไร และเมื่อพูด
ถึงเรื่องการทำลายชีวิตของผู้อื่น พระคัมภีร์
หมายความว่าอย่างไร เราก็พบว่ามีความ
ข้อความจากพระคัมภีร์ที่พูดถึงคุณค่าและ
ความศักดิ์สิทธิ์ของชีวิตมนุษย์ และที่จริง
แล้ว ความเป็นมนุษย์นั้นเริ่มต้นก่อนที่บุคคล
มนุษย์จะดำรงอยู่ในครรภ์ของมารดาเสียอีก

ปัญหาเรื่องการทำแท้งนั้น ประเด็นหลัก
เป็นเรื่องเกี่ยวกับ “ชีวิต” และ “ความเป็น
บุคคล” ว่าเริ่มต้นเมื่อไร และคำตอบที่มีก็
แตกต่างกันไป¹ กระนั้นก็ดี ในส่วนของพระ

¹ เช่น บางคนว่าเริ่มต้นเมื่อปฏิสนธิในครรภ์ บางคนว่าเริ่มต้นเมื่อเซลล์ (ตัวอ่อน) ฝังตัวติดกับผนังมดลูก และบางคนก็ว่าเมื่อเกิดออกมาแล้ว เป็นต้น แต่ปัจจุบันนี้ เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในวงการแพทย์ว่าชีวิตเริ่มต้นตั้งแต่เมื่อเซลล์สืบพันธุ์ (ไข่และสเปิร์ม) ผสมกัน (Conception)

คัมภีร์ก็มีพูดถึงเรื่องนี้อยู่แล้วว่าทารกในครรภ์เป็นมนุษย์ที่มีชีวิตที่เป็นภาพลักษณ์ของพระเจ้าแล้ว ในเพลงสดุดีที่ 139 กษัตริย์ดาวิดได้พูดพรรณนาถึงพระเจ้าว่า ได้ทรงสร้าง “ส่วนภายใน” ของท่านอย่างไร ขณะที่ตัวท่านยังอยู่ในครรภ์ของมารดา “พระองค์ทรงปั้นส่วนภายในของข้าพเจ้า ทรงถักทอร่างข้าพเจ้าในครรภ์มารดา” (สดด 139:13) ข้อความตอนนี้อธิบายอย่างชัดเจนว่าพระเจ้าทรงสร้าง “บุคคลมนุษย์” ก่อนที่เขาจะเกิดมาเสียอีก ไม่ใช่สร้างในระหว่างกำลังเกิดหรือหลังจากเกิดมาแล้ว มากกว่านั้น กษัตริย์ดาวิดยังได้พูดถึงตัวพระองค์เองว่าเป็นคนบาปตั้งแต่มารดาตั้งครรภ์ “ใช่แล้วข้าพเจ้ามีความผิดตั้งแต่เกิด เป็นคนบาปตั้งแต่มารดาตั้งครรภ์” (สดด 51:5) ดังนั้นตามคำสอนของพระคัมภีร์ ในเมื่อมนุษย์เท่านั้นที่สามารถเป็นผู้รับผิดชอบทางศีล

ธรรมได้ ความเป็นบุคคลทั้งครบของมนุษย์จึงต้องเริ่มต้นตั้งแต่ปฏิสนธิ์นั่นเอง นี่นำมาสู่ข้อสรุปที่ว่า การทำลายทารกในครรภ์ถือเป็นการทำลายชีวิต และนี่เป็นสิ่งที่บทบัญญัติในหนังสืออพยพห้ามไว้ (อพย 20:13 “ห้ามฆ่าคน”) ความรู้สึกที่รุนแรงของพระเจ้าต่อการทำลายชีวิตที่ยังไม่ได้เกิดนั้นถูกเน้นย้ำผ่านทางกรห้ามไม่ให้ทำลายชีวิตผู้บริสุทธิ์ พระองค์ตรัสว่า “ท่านจะต้องไม่พูดเท็จเลย อย่าประหารผู้บริสุทธิ์หรือผู้ชอบธรรม เพราะเราจะไม่ให้ภัยผู้ที่กระทำผิดเช่นนี้” (อพย 23:7) พระเจ้า “ทรงเกลียด... มือที่หลังเลือดผู้บริสุทธิ์” (สภษ 6:16-17)

ในพระสมณสาส์น “Evangelium Vitae” พระสันตะปาปาจอห์น ปอล ที่ 2 ได้อ้างถึงข้อความจากพระคัมภีร์อีกหลายตอน² ที่พูดถึงเรื่องความศักดิ์สิทธิ์และการละเมิดไม่ได้ของบุคคลที่อยู่ในครรภ์ของ

² เช่น โยบ 10:8-12 “พระหัตถ์ของพระองค์ปั้นและสร้างข้าพเจ้าขึ้นมา บัดนี้พระองค์ทรงเปลี่ยนพระทัยกลับมาทำลายข้าพเจ้าหรือโปรดทรงระลึกว่าพระองค์ทรงสร้างข้าพเจ้ามาจากดิน พระองค์จะทรงทำให้ข้าพเจ้ากลับเป็นผืนดินอีกหรือ พระองค์มิได้ทรงเทข้าพเจ้าเหมือนเทน้ำมัน และทรงทำให้ข้าพเจ้าแข็งเหมือนเนยแข็งหรือ พระองค์ทรงหุ้มข้าพเจ้าไว้ด้วยหนังและเนื้อ และทรงห่อข้าพเจ้าด้วยกระดูกและเส้นเอ็น พระองค์ประทานชีวิตและความรักมั่นคงแก่ข้าพเจ้า ความเอาพระทัยใส่ของพระองค์ดูแลจิตใจของข้าพเจ้าไว้; เพลงสดุดี 139:13-16 “พระองค์ทรงปั้นส่วนภายในของข้าพเจ้า ทรงถักทอร่างข้าพเจ้าในครรภ์มารดา ข้าพเจ้าขอบพระคุณพระองค์ที่ทรงสร้างข้าพเจ้าให้เป็นดังปาฏิหาริย์ พระราชกิจของพระองค์น่าพิศวง พระองค์ทรงรู้จักข้าพเจ้าอย่างดี ร่างของข้าพเจ้าไม่เป็นสิ่งลับสำหรับพระองค์เลย เมื่อข้าพเจ้าถูกปั้นอย่างเจียบๆ และถูกถักทอขึ้นในส่วนลึกของแผ่นดิน ข้าพเจ้ายังเป็นตัวอ่อนในครรภ์ พระองค์ก็ทอดพระเนตรเห็นแล้ว ทุกอย่างมีเขียนไว้ในหนังสือของพระองค์ วันเวลาถูกกำหนดไว้แล้วก่อนที่จะเกิดขึ้น; และ 2 มัคคาบี 7:22-23 “แม่ไม่รู้ว่าลูกมาอยู่ในครรภ์ของแม่ได้อย่างไร แม่มิใช่ผู้ที่ให้ลูกมีลมหายใจและชีวิต แม่มิใช่ผู้ที่จัดโครงสร้างของลูกแต่ละคน แต่พระเจ้าผู้ทรงเนรมิตโลกทรงเป็นผู้ให้กำเนิดมนุษย์ชาติและทรงเป็นบ่อเกิดของทุกสิ่ง พระองค์จะทรงพระกรุณาประทานลมหายใจและชีวิตคืนให้แก่ลูก เพราะบัดนี้ลูกสละชีวิตของตนเพราะเห็นแก่กรรมบัญญัติของพระองค์”

บุคคลมนุษย์นั้นอยู่ในความนึกคิด ของพระเจ้าอยู่แล้ว “ก่อน” ที่มนุษย์จะเกิดมา ทางกายภาพและแม้แต่ก่อนที่เขาจะปฏิสนธิ ในครรภ์มารดาของเขาเสียอีก

มารดา แต่ที่ชัดเจนที่สุดมาจากหนังสือของประกาศกเยเรมีย์ 1:5 ที่กล่าวว่า “ก่อนที่เราปั้นท่านในครรภ์มารดา เรารู้จักท่านแล้ว ก่อนที่ท่านจะเกิด เราก็แยกท่านไว้เป็นของเราแล้ว เราแต่งตั้งท่านให้เป็นประกาศกสำหรับนานาชาติ” นี่แสดงว่าพระเจ้าทรงต้องการสอนประชากรชาวอิสราเอลว่าบุคคลมนุษย์นั้นอยู่ในความนึกคิดของพระเจ้าอยู่แล้ว “ก่อน” ที่มนุษย์จะเกิดมาทางกายภาพ และแม้แต่ก่อนที่เขาจะปฏิสนธิในครรภ์มารดาของเขาเสียอีก และหลังการปฏิสนธิแล้วพระเจ้ายิ่งทรงดูแลเอาใจใส่บุคคลมนุษย์ขณะอยู่ในครรภ์ทั้งในการก่อตัวเป็นรูปร่างทางชีวภาพและในทางจิตวิญญาณ ด้วยเหตุนี้ “ชีวิตมนุษย์จึงควรได้รับการเคารพและการปฏิบัติในฐานะบุคคลนับแต่วินาทีแรกของการมีชีวิต และนับจากวินาทีนั้นเอง สิทธิของการเป็นบุคคลได้เริ่มต้นขึ้นแล้วและต้องได้รับการเคารพ

ด้วย ซึ่งในลำดับแรกคือ สิทธิของชีวิตที่บริสุทธิ์ทุกคนที่จะมีชีวิตอยู่และไม่อาจถูกล่วงละเมิดได้” (EV 60)

ที่สุด คำสอนของพระศาสนจักรคาทอลิกได้เชื่อมการเปิดเผยของพระเจ้าในธรรมประเพณีของอัครสาวกเข้ากับพระคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ภายใต้การนำของอำนาจการสอนที่ไม่อาจผิดพลาดได้ของพระศาสนจักร คำสอนของพระศาสนจักรนี้จึงเป็นเหมือน “คำอธิบาย” ทางการของพระศาสนจักรเกี่ยวกับพระคัมภีร์ (ซึ่งแม้ว่าจริงๆ แล้วเป็นมากกว่านี้) คำอธิบายอย่างเป็นทางการเกี่ยวกับคุณค่าและศักดิ์ศรีของบุคคลมนุษย์ แม้ขณะยังอยู่ในครรภ์ของมารดานั้น พบในคำสอนของพระศาสนจักรข้อ 2270-2271 ซึ่งระบุว่า

“ชีวิตมนุษย์ นับตั้งแต่วเวลาที่ปฏิสนธิต้องได้รับความเคารพและปกป้องอย่างเด็ดขาด นับตั้งแต่ช่วงเวลาแรกที่มีความเป็นอยู่

บุคคลมนุษย์ต้องได้รับการรับรองว่ามีสิทธิในฐานะบุคคล และสิทธิประการแรกที่ล่วงละเมิดไม่ได้เลยของสิ่งสร้างที่มีชีวิตทุกอย่างก็คือสิทธิที่จะมีชีวิตอยู่ ... ตั้งแต่ศตวรรษที่หนึ่งแล้ว พระศาสนจักรประกาศยืนยันเป็นความผิดทางศีลธรรมของการทำแท้งทุกอย่างคำสอนข้อนี้ไม่เคยเปลี่ยนแปลงเลย ยังคงเป็นข้อห้ามที่ไม่มีวันเปลี่ยนแปลง การทำแท้งโดยตรงนั้นคือในฐานะที่เป็นจุดประสงค์หรือเป็นวิธีการที่ต้องการใช้ ก็เป็นการขัดต่อกฎศีลธรรมอย่างหนัก”

3. การจบชีวิต

นักบุญเปาโลพูดถึงความตายว่าเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ เพราะเป็นผลมาจากบาปของมนุษย์ “บาปเข้ามาในโลกเพราะมนุษย์คนเดียว และความตายก็แพร่กระจายไปถึงมนุษย์ทุกคนเพราะทุกคนทำบาปฉันนั้น ก่อนที่จะมีธรรมบัญญัติบาปมีอยู่ในโลกแล้ว แต่เมื่อยังไม่มีธรรมบัญญัติก็ไม่นับว่าเป็นบาป ถึงกระนั้นความตายก็มีอำนาจเหนือมนุษยชาติตั้งแต่อาดัมมาจนถึงโมเสส มีอำนาจเหนือแม้คนที่ไม่ได้ทำบาปเหมือนกับอาดัมที่ได้ล่วงละเมิด อาดัมเป็นรูปแบบล่วงหน้าของผู้ที่จะมาในภายหลัง” (รม 5:12-14) และ “ความตายมาจากมนุษย์คนหนึ่งฉันใด การกลับ

คืนชีพของบรรดาผู้ตายก็มาจากมนุษย์คนหนึ่งฉันนั้น มนุษย์ทุกคนตายเพราะอาดัมฉันใด มนุษย์ทุกคนก็จะกลับมีชีวิตเพราะพระคริสตเจ้าฉันนั้น” (1 คร 15:21-22) บ่อยครั้งที่กระบวนการของการจบชีวิตของมนุษย์เริ่มต้นจากความเจ็บป่วย ความเจ็บปวดและความทุกข์ทรมาน การรณยุทธจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่มนุษย์เสนอขึ้นมาเพื่อช่วยให้ผู้ที่กำลังทุกข์ทรมานนั้นจบชีวิตลง ไม่ต้องทุกข์ทรมานอีกต่อไป ซึ่งอาจจะเป็นการกระทำโดยตรงเพื่อให้จบชีวิต หรือโดยการหยุดที่จะให้การรักษาอีกต่อไป ผู้ป่วยเองอาจเป็นผู้ร้องขอและยินยอมด้วยความสมัครใจ หรืออาจจะไม่ได้สมัครใจเอง หรืออาจอยู่ในสภาพที่ไม่สามารถตัดสินใจได้เนื่องจากไม่รู้ตัวก็ตาม

การทำให้ผู้ป่วยจบชีวิตลงเพื่อจะไม่ต้องทุกข์ทรมานอีกต่อไปนั้น แม้จะเป็นความต้องการของผู้ป่วยเอง ก็ถือว่าเป็นเรื่องที่ทำไม่ได้ เราเห็นตัวอย่างหลักการทางศีลธรรมนี้ได้ชัดเจนในกรณีของกษัตริย์ซาอูล เมื่อทรงบาดเจ็บสาหัสจากการสู้รบกับชาวฟิลิสเตีย กษัตริย์ซาอูลทรงสั่งให้ผู้ถืออาวุธของพระองค์ฆ่าพระองค์เสีย เพราะไม่ต้องการให้คนต่างศาสนาฆ่าพระองค์ แต่ผู้ถืออาวุธของกษัตริย์ซาอูลปฏิเสธไม่ยอมทำ (1 ซมอ 31:1-5) กษัตริย์ดาวิดก็เช่นกัน เมื่อทหารชาวอามาเลขนำข่าวการสิ้นพระชนม์

ของกษัตริย์ซาอูลมาแจ้ง โดยอ้างว่าตัวเองเป็นคนฆ่าตามคำขอร้องของกษัตริย์ซาอูล เนื่องจากกษัตริย์ได้รับบาดเจ็บสาหัสและกำลังทุกข์ทรมานและไม่มีโอกาสจะรอดชีวิตอย่างแน่นอน เมื่อกษัตริย์ดาวิดได้ยินดังนั้น ก็ทรงตำหนิตหารคนนั้นอย่างรุนแรงและสั่งให้ทหารของพระองค์ฆ่าทหารคนนั้นเสีย (2 ซมอ 1:1-16) นี่แสดงว่า การทำลายชีวิตของคนอื่นก็ต้องรับผิดชอบต่อการกระทำนั้นของตนและถูกพระเจ้าลงโทษผ่านทางผู้แทนของพระองค์ ดังพระดำรัสเรื่องระเบียบใหม่ของโลกที่พระเจ้าทรงตรัสแกโนอาห์หลังน้ำวินาสถลดแล้วว่า “ถ้าผู้ใดหลังโลหิตของมนุษย์คือปลิดชีวิตของเขา เราจะมาทวงชีวิตของเขาด้วย ... และจะลงโทษมนุษย์ที่ได้ฆ่าเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ผู้ใดหลังเลือดของเพื่อนมนุษย์ เลือดของเขาจะต้องถูกหลังโดยมนุษย์เช่นกัน เพราะพระเจ้าทรงสร้างมนุษย์

ตามภาพลักษณ์ของพระองค์” (ปฐม 9:5-6; เทียบ รม 13:1-7)

คำสอนที่ชัดเจนที่สุดในพระคัมภีร์ที่ต่อต้านการทำลายชีวิต พบในพระบัญญัติของพระเจ้าที่ระบุว่า “อย่าฆ่าคน” (อพย 20:13; ฉธบ 5:17) และคำอธิบายในเวลาต่อมา (อพย 21:12-32) ก็ได้สอนเรื่องนี้ไว้อย่างชัดเจนเกี่ยวกับข้อห้ามนี้ คำว่า “ฆ่าคน” ในภาษาฮีบรูที่พบใน อพย 20:13 นั้นไม่ได้หมายถึงการฆ่าคนโดยเจตนาเท่านั้น³ แต่ยังหมายถึงการเป็นเหตุให้คนอื่นตายเพราะการละเลยและการขาดความเอาใจใส่ของตนด้วย⁴ อย่างไรก็ตาม เราต้องเข้าใจเรื่องนี้ด้วยว่า ในพระคัมภีร์พันธสัญญาเดิมการห้ามฆ่าคนนั้นหมายถึงการห้ามทำลายชีวิตของคนอื่นนอกที่เหนือจากที่พระเจ้าทรงกำหนดไว้ให้ทำได้⁵

³ ตัวอย่างเช่น ยรม 7:9 “ท่านลักขโมย ฆ่าคน ล้วงประเวณี สาบานเท็จ เผากายาณถวายพระบอัลและนมัสการเทพเจ้าซึ่งท่านไม่เคยรู้จักมาก่อน”; เปรียบเทียบกับ อพย 21:12, 14, 20 “ผู้ใดตีคนถึงตาย ผู้นั้นจะต้องถูกประหารชีวิต”; “แต่ถ้าผู้ใดมีเจตนาจะฆ่าผู้อื่นโดยวางแผนล่วงหน้า จะต้องนำผู้นั้นไปประหารชีวิต แม้จะต้องไปลากตัวออกมาจากแท่นบูชาของเรากก็ตาม”; “เมื่อผู้ใดใช้ไม้ตีทาสของตนจนตายคามือ ไม่ว่าจะเป็นทาสชายหรือทาสหญิง เขาจะต้องถูกลงโทษ”

⁴ ตัวอย่างเช่น ยชว 20:3-6 “ผู้ใดก็ตามฆ่าผู้อื่นโดยอุบัติเหตุ (ไม่ได้เจตนา) อาจหลบหนีไปอยู่ที่นั่นและเมืองนั้นจะถือเป็นเหมือนกับที่ลี้ภัยจากการล้างแค้นโลหิต (ผู้ฆ่าคนจะต้องหนีเข้าไปในเมืองหนึ่งเมืองใดระหว่างเมืองเหล่านี้ เขาจะหยุดตรงประตูเมืองและอธิบายกรณีของเขาให้ผู้อาวุโสของเมืองฟัง ผู้อาวุโสจะรับเขาเข้าในเมืองและกำหนดสถานที่ให้เขาอยู่ท่ามกลางพวกเขา ถ้าผู้ล้างแค้นโลหิตออกติดตามไป พวกเขาต้องไม่ส่งมอบตัวผู้ฆ่าให้ เนื่องจากเขาได้ฆ่าคนโดยไม่เจตนา และไม่ได้กระทำไปเพราะความเกลียดชังที่สั่งสมมานานต่อผู้นั้น เขาจะอยู่ในเมืองนั้น จนกว่าจะถูกนำตัวมาไต่สวนต่อหน้าชุมชน (จนกว่ามหาสมณะที่ดำรงตำแหน่งในขณะนั้นสิ้นชีวิต) หลังจากนั้นเท่านั้นที่ผู้ฆ่าคนจะกลับเมืองของตนและกลับไปบ้านของตนในเมืองที่เขาได้หลบหนีออกมา”) เปรียบเทียบกับ อพย 21:13 “ถ้าเขาฆ่าคนตายโดยไม่เจตนา แต่เป็นอุบัติเหตุ ก็ให้เขาหนีไปอยู่ในที่ที่เราจะกำหนดไว้”

⁵ เช่น ในสงครามและในการลงโทษจากพระเจ้าโดยตรง

4. ผู้ที่ทุกข์ทรมานจากความเจ็บป่วย

ในฐานะคริสตชนเราต้องไม่ลืมว่าคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั้นอยู่บนรากฐานของความจริงที่ว่าพระเจ้าเป็นผู้ประทานชีวิตแก่มนุษย์ คุณค่าของมนุษย์ไม่ได้ขึ้นอยู่กับระดับของความสามารถหรือความมีประโยชน์ของบุคคลนั้นๆ ต่อสังคม แต่มาจากการ “ถูกสร้างขึ้นตามภาพลักษณ์ของพระเจ้า” พระเจ้าสร้างมนุษย์มาให้เป็นเหมือนพระองค์ ดังนั้น ผู้ที่กำลังทุกข์ทรมานจากความเจ็บป่วยก็ไม่ได้มีภาพลักษณ์ของพระเจ้าในตัวเขาน้อยลงกว่าคนอื่นแต่อย่างใด

ในพระคัมภีร์ จริงอยู่ว่ามีคำสอนเรื่องการห้ามคนพิการเป็นศาสนบริการของพระเจ้า โดยพระยาห์เวห์ตรัสสั่งโมเสส “ผู้ใดมีร่างกายพิการ จะต้องไม่นำธัญบูชาเข้ามาถวายแด่พระเจ้าของตน ... เขาต้องไม่เข้ามาใกล้ม่านหรือใกล้พระแท่นบูชา เขาจะต้องไม่ทำให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ของเราเป็นมลทิน เพราะเราคือพระยาห์เวห์ได้ทำให้สิ่งเหล่านี้ศักดิ์สิทธิ์” (ลนต 21:16-23) แต่การห้ามนี้ไม่ได้หมายความว่าพระเจ้ามีอคติต่อคนพิการ ข้อกำหนดดังกล่าวนี้เป็นเพียงสัญลักษณ์ที่ต้องการสื่อความหมายว่า ในการติดต่อสัมพันธ์กับพระเจ้านั้น มนุษย์ต้องมอบตัวเองทั้งครบ และทั้งหมดแด่พระเจ้า ไม่ใช่ขาดหายไปบางส่วนหรือสงวนส่วนใดส่วนหนึ่งไว้ ข้อกำหนดนี้จึงไม่ได้เป็นการลดคุณค่าของคนพิการลงแต่อย่างใด เรื่องนี้เห็นได้ชัดเมื่อพระเจ้าตรัส

สั่งโมเสสไว้ให้ยกย่องคนที่ดูแลเอาใจใส่คนพิการและผู้สูงอายุด้วยความเคารพ “ท่านจะต้องไม่สาปแช่งคนหูหนวก เอาของไปวางขวางคนตาบอด แต่ท่านจะต้องยำเกรงพระเจ้าของท่าน เราคือพระยาห์เวห์ ... ท่านจะต้องลุกขึ้นต่อหน้าผู้อาวุโสและแสดงความเคารพต่อผู้ชรา ดังนี้ ท่านจะยำเกรงพระเจ้า เราคือพระยาห์เวห์” (ลนต 19:14, 32) ดังนั้น ผู้ที่กำลังทุกข์ทรมานจากความเจ็บป่วย แม้ว่าพวกเขาต้องพึ่งพาอาศัยคนอื่นหรือกำลังป่วยหนักใกล้สิ้นชีวิต ก็ยังสมควรได้รับความเคารพและการปฏิบัติเหมือนคนอื่นๆ ทั่วไป คริสตชนต้องเป็นตัวอย่างของผู้ที่สนับสนุนคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์นี้ เพราะชีวิตมนุษย์มีรากอยู่ที่การเป็นภาพลักษณ์ของพระเจ้า พระองค์เท่านั้นที่เป็นเจ้าของชีวิตและความตาย

แล้วเราจะช่วยเหลือผู้ที่กำลังทุกข์ทรมานจากความเจ็บป่วยได้อย่างไร?

ประการแรก เราต้องจำไว้เสมอว่าพระเยซูเจ้าเอง ตลอดชีวิตแห่งการประกาศข่าวดี พระองค์ทรงรู้สึกเห็นอกเห็นใจและมีพระทัยเมตตาสงสารไม่ใช่เฉพาะต่อคนที่เจ็บป่วยทางกายเท่านั้น “เมื่อเสด็จขึ้นจากเรือทรงเป็นเห็นประชาชนมากมายก็ทรงสงสารและทรงรักษาผู้เจ็บป่วยให้หายจากโรค” (มธ 14:14) แต่พระองค์ยังทรงสงสารผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือทั้งทางร่างกาย อารมณ์และจิตใจด้วย พระวรสารให้หลัก

ฐานเรื่องนี้อย่างชัดเจนเมื่อเล่าว่า “เมื่อพระองค์ทอดพระเนตรเห็นประชาชนก็ทรงสงสาร เพราะเขาเหล่านั้นเหน็ดเหนื่อยและท้อแท้ประจัญกางะที่ไม่มีคนเลี้ยง” (มธ 9:36) “เราสงสารประชาชนเพราะเขาอยู่กับเรามาสามวันแล้ว และเวลานี้ไม่มีอะไรกิน” (มก 8:2) “เมื่อองค์พระผู้เป็นเจ้าทรงเห็นนางก็ทรงสงสารและตรัสกับนางว่า อย่าร้องไห้ไปเลย” (ลก 7:13) นักบุญเปาโลก็เช่นกัน ท่านสั่งสอนคริสตชนผู้มีความเชื่อชาวโคโลสี ให้มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นและมีความใจดี “ท่านเป็นผู้ที่พระเจ้าทรงเลือกสรร เป็นผู้ศักดิ์สิทธิ์และเป็นที่รักของพระองค์ จงเห็นอกเห็นใจกัน จงมีความใจดี ความถ่อมตน ความอ่อนโยน และความพากเพียรอดทน” (คส 3:12) คนเจ็บป่วยไม่เพียงแต่ทุกข์ทรมานจากความเจ็บป่วยทางร่างกายและจากความไม่สะดวกสบายเท่านั้น เขายังมีความทุกข์ทางอารมณ์และจิตใจด้วย ในการช่วยเหลือผู้ที่กำลังทุกข์ทรมานจากความเจ็บป่วยนี้ คริสตชนจึงต้องเป็นผู้ที่มีความเห็นอกเห็นใจและมีความเมตตาสงสารเหมือนพระเยซูเจ้า และให้ความช่วยเหลือพวกเขาทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างสุดความสามารถ

ประการที่สอง แม้ว่าความทุกข์ทรมานในตัวเองไม่ใช่สิ่งดี แต่ก็เกิดเป็นผลมาจากการดำเนินชีวิตในโลกที่ตกในบาป สำหรับ

เราคริสตชนผู้มีความเชื่อ มนุษย์จึงจำเป็นต้องได้รับการไถ่กู้ ความทุกข์ยากลำบากต่างๆ ในโลกทำให้เราตระหนักถึงความจริงที่เรากำลังจะต้องมีความวางใจในพระเจ้า และวิงวอนขอพระหรรษทานและพระเมตตาต่างๆ จากพระองค์ นักบุญเปาโลได้แนะนำเช่นนี้แก่ชาวโครินธ์เมื่อกล่าวว่า “พี่น้องทั้งหลาย ข้าพเจ้าต้องการให้ท่านรู้ถึงความทุกข์ยากที่เราได้รับเมื่ออยู่ในแคว้นเอเชีย เราได้รับความทุกข์ยากอย่างล้นเหลือเกินกำลังของเรา จนกระทั่งเราหมดหวังแม้จะมีชีวิตอยู่ต่อไป เรารู้สึกประหนึ่งว่าถูกตัดสินประหารชีวิต แต่ความทุกข์ยากเหล่านี้เกิดขึ้นเพื่อมิให้เราไว้ใจตนเอง แต่ให้ไว้ใจในพระเจ้าผู้ทรงบันดาลให้ผู้ตายกลับคืนชีพ” (2 คร 1:8-9) ดังนั้น ในฐานะคริสตชนเราจึงต้องถ้อยทอดความตระหนักดังกล่าวกว่าแก่ผู้ที่กำลังทุกข์ทรมานจากความเจ็บป่วย และแนะนำทางพวกเขาให้มีความวางใจในพระเมตตาของพระเจ้า เพราะพระเจ้าเท่านั้นที่สามารถบันดาลทุกสิ่งให้เกิดขึ้นได้

ประการที่สาม พระคัมภีร์เตือนใจเราให้ร้องให้กับผู้ที่ร้องไห้ (รม 12:15) ในฐานะคริสตชนผู้มีความเชื่อ เราจึงควรแสดงความรู้สึกร่วมทุกข์กับผู้ที่เจ็บป่วยและทุกข์ทรมาน เอาใจใส่ดูแลและให้กำลังใจพวกเขาด้วยความจริงใจของเราด้วย

5. บทสรุป

คุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มาจากพระเจ้าผู้สร้าง และมีรากฐานอยู่บนความจริงที่ว่า มนุษย์ทุกคนถูกสร้างขึ้นตามภาพลักษณ์ของพระเจ้า ในฐานะที่พระเจ้ามอบหมายให้เรามนุษย์เป็น “ผู้ดูแล” ชีวิตเราจึงต้องสนับสนุนคุณค่าและศักดิ์ศรีชีวิตมนุษย์นับตั้งแต่วินาทีแรกของการเริ่มต้นชีวิตจนถึงวินาทีสุดท้ายของชีวิตเช่นกัน การทำให้ผู้อื่นจบชีวิตลงเพื่อช่วยเหลือให้เขาพ้นจากความทุกข์ทรมานและความเจ็บปวดต่างๆ ไม่เป็นเพียงสิ่งที่ไม่สมควรทำแล้ว ยังเป็นการละเมิดและทำลายหลักศีลธรรมของพระเจ้าด้วย ความทุกข์ทรมานไม่ควรนำเราไปสู่ความตายก่อนถึงเวลาอันควร แต่ความทุกข์ทรมานควรเป็นการช่วยให้เรา “ไว้วางใจ” ในพระเจ้ามากขึ้น ไม่ว่าจะเกิดขึ้นกับตัวเราเองหรือกับคนที่เรารักก็ตาม นักบุญเปโตรให้กำลังใจเราเช่นนี้ด้วยเมื่อกล่าวว่า “ผู้ที่รับทรมานเพราะปฏิบัติตามพระประสงค์ของพระเจ้า จงทำความดีต่อไป และจงมอบชีวิตของตนไว้ในพระหัตถ์ของพระเจ้าผู้สร้างผู้ทรงความซื่อสัตย์เถิด” (1 ปต 4:19)

เรายังสามารถพบพลังและความหวังได้ในพระเยซูคริสต์เจ้าของเรา เพราะพระองค์ได้ทรงชนะความตายและเป็นผู้ที่เห็นอก

เห็นใจความทุกข์ทรมานของมนุษย์เสมอมา “บุตรทุกคนมีเลือดเนื้อร่วมกันฉันใด พระองค์ก็ทรงมีเลือดเนื้อร่วมกับมนุษย์ทุกคนด้วยฉันนั้น เพื่อว่า โดยการสิ้นพระชนม์ พระองค์จะทรงทำลายมารผู้มีอำนาจเหนือความตายลงได้ เพื่อทรงปลดปล่อยผู้ตกเป็นทาสอยู่ตลอดชีวิตเพราะความกลัวตายให้เป็นอิสระได้ โดยแท้จริงแล้ว พระองค์มิได้เอาพระทัยใส่ต่อบรรดาทูตสวรรค์ แต่เอาพระทัยใส่ต่อเชื้อสายของอับราฮัม จึงจำเป็นที่พระองค์จะต้องทรงเป็นเหมือนกับบรรดาพี่น้องทุกประการ เพื่อพระองค์จะทรงเป็นมหาสมณะที่เพียบพร้อมด้วยพระกรุณาและทรงซื่อสัตย์ในการติดต่อกับพระเจ้า ไถโทษชดเชยบาปของประชากรได้ ในฐานะที่พระองค์ทรงรับการทรมานและทรงผ่านการทดลองมาแล้ว พระองค์จึงทรงช่วยเหลือผู้ที่ถูกทดลองได้ด้วย” (ฮบ 2:14-18)

ดังนั้น คริสตชนจึงควรมีความเห็นอกเห็นใจผู้ที่กำลังเจ็บป่วยและทุกข์ทรมานทั้งทางร่างกาย อารมณ์และจิตใจ ยื่นมือช่วยเหลือพวกเขาอย่างสุดความสามารถและด้วยความจริงใจ และที่สำคัญที่สุดคือ มีความไว้วางใจในพระเจ้าเหมือนพระนางมารีย์พรหมจารี เพราะสำหรับพระเจ้าแล้วไม่มีสิ่งใดที่เป็นไปไม่ได้

คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อพระคัมภีร์. (2557). **พระคัมภีร์คาทอลิก ฉบับสมบูรณ์**. กรุงเทพฯ:
คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อพระคัมภีร์.
คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อคริสตศาสนธรรม. (2562). **คำสอนพระศาสนจักรคาทอลิก
(ภาคที่สาม การดำเนินชีวิตในพระคริสตเจ้า)**. กรุงเทพฯ: แผนกคริสตศาสนธรรม.
พระสมณสาส์น Evangelium Vitae ใน www.vatican.va

(หมวดปรัชญา)

คุณค่าและศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์แห่งศาสนาอิสลาม

เมธัส วันแฉะ

ความมุ่งหมายแห่งคำว่า “คุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” ที่แท้จริงนั้น อาจมิได้หมายถึงเกียรติยศและความสูงส่งทางกายภาพเท่านั้น หากแต่หมายรวมถึงศักยภาพในการบริหารจัดการภายในจิตใจ ค่านิยม ที่ส่งผลต่อจิตสำนึกในการแสดงออกต่อบุคคลรอบข้าง ตลอดจนการมีปฏิสัมพันธ์กับพระผู้เป็นเจ้าในกรอบแห่งความถูกต้อง สม่าเสมอ และไม่ละเลยต่อการให้ความสำคัญในเรื่งดังกล่าว จึงจะถือได้ว่าเป็น “คุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” อย่างแท้จริงได้

ในศาสนาอิสลามได้ระบุถึง “คุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” ไว้ในหลากหลายรูปแบบ ซึ่งรูปแบบที่เป็นที่ปรับและเป็นมวบรวมของการประเมินขีดจำกัดในการแสดงออกถึง “คุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” นั้นสามารถสรุปได้จากคำกล่าวของท่านอูสมานผู้เป็นผู้นำท่านที่ 3 หลังจากยุคแห่งศาสดามุฮัมมัด ได้กล่าวไว้ว่า สัญลักษณ์ของผู้ที่มี “คุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ด้วยความยำเกรงต่อพระผู้เป็นเจ้า” นั้นประกอบไปด้วย 5 ประการดังต่อไปนี้

มุสลิมที่ดีย่อมเป็นประดุกต้นไม้ที่ดี ที่หยั่งรากลึกลงไปดินอย่างมั่นคง และลำต้นพุ่มทะยานชวยอดเสียดไปยังท้องฟ้า มุสลิมที่ดีจึงเป็นคนตามนัยและความหมาย แห่งคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

1) การที่บุคคลนั้นมีความมุ่งหมายหลักที่จะปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนมนุษย์เพื่อปรับปรุงการปฏิบัติตามหลักศาสนาให้ดียิ่งขึ้นร่วมกันกับเขา มิได้แอบแฝงผลประโยชน์ หรือมีเจตนาที่ไม่ดีต่อกัน

2) เมื่อเขาประสบกับสิ่งใดที่ดีทางโลกนี้ เขามักจะมองว่ามันอาจเป็นการทดลองจิตใจ หรืออาจเป็นสิ่งเร้าให้เขาต้องเพลิดเพลนจนขาดซึ่งศักดิ์ศรีและคุณค่าแห่งการเป็นมนุษย์

3) เมื่อเขาประสบกับสิ่งเพียงเล็กน้อยทางศาสนาเขาจะรีบฉวยโอกาสทำสิ่งนั้นในทันที เพราะนั่นคือความดีโดยไม่ประวิงและไม่รีรอที่จะทำ อันเป็นกิจหลักของผู้มีศักดิ์ศรีและคุณค่าแห่งการเป็นมนุษย์

4) เขาจะไม่กระทำมากมายในสิ่งที่แม้เป็นเรื่องไม่ต้องห้าม เพราะเรื่องที่อนุญาตบางเรื่องเมื่อทำมากแล้วจะนำไปสู่การ

กระทำความผิด เช่น รับประทานมาก นอนมาก ก็จะทำให้การปฏิบัติในสิ่งที่ดี

5) เขาจะมองว่ามนุษย์โดยส่วนใหญ่ นั้นจะรอดพ้นจากการลงโทษจากพระเจ้า แต่กลับมองว่าตนเองอาจไม่รอดพ้น เป็นการสำนึกตนเอง ไม่มองว่าตนเองดีกว่าผู้อื่น เพราะอาจทำให้ศักดิ์ศรีและคุณค่าแห่งการเป็นมนุษย์ของเขาตกลงได้

ผู้เป็นมุสลิมต้องครองบุคลิกภาพและคุณลักษณะของคนที่ มี “คุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่าผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นมุสลิมทุกคนจะต้องมีคุณลักษณะสอดคล้องกับหัวข้อนี้ทุกคน มุสลิมจะได้ชื่อว่าเป็นคนที่สมบูรณ์แบบนั้น จำต้องเป็น “มุสลิมแห่งตัวอย่างที่ดี” ที่มีศรัทธามั่นคง ไม่รู้สึกเคลือบแคลงหรือสงสัยในสัจธรรมของศาสนา ไม่เขินอายที่จะแสดงออกว่าเป็นมุสลิม ไม่ตกเป็นทาสของ

เงินตรา ลาภยศ อารมณ์ฝ่ายต่ำ หรือเป็นเครื่องมือของทรชน อันจะลดคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ลงได้ ใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย มีความสมถะ ไม่ยกตนข่มท่าน ลำพอง จอหงอหรือเย่อหยิ่ง ต้องใช้ชีวิตตามหลักการของศาสนา บุคคลดังนี้จึงจะเป็นมุสลิมที่แท้จริง ผู้ซึ่งสถานการณ์สภาพแวดล้อม กระแสของสังคมไม่อาจส่งผลให้ชีวิตเขาเปลี่ยนแปลงไปจากแนวทางที่ถูกต้องได้ ทั้งสัจธรรมความจริงในตัวเขาก็จะไม่แปรเปลี่ยนไปด้วยเช่นกัน ส่วนมุสลิมคนใดที่มีคุณลักษณะไกลจากที่กล่าวมานี้จะมีสภาพไม่ต่างจากฟองน้ำที่หาแก่นแท้และความหนักแน่นใดๆ มิได้ ย่อมจะลอยล่องไปตามกระแสของน้ำสุดแต่จะพัดพาไป ดังที่พระคัมภีร์อัล-กุรอาน ระบุไว้ “มุสลิมที่ดี ย่อมเป็นประจูดั่งต้นไม้ที่ดี” ที่หยั่งรากลึกลงไปในดินอย่างมั่นคง และลำต้นพุ่มทะยานชวยอดเสียดไปยังท้องฟ้าสำหรับมุสลิมที่ขาดคุณลักษณะที่ดีย่อมเป็นประหนึ่ง “ต้นไม้ที่ไม่ดี” ที่หาที่หยั่งรากลงดินไม่ลึก ต้องล้มครืนลงในยามวิกฤตหรือเมื่อเกิดพายุไม่อาจยืนหยัดอยู่ต่อไปได้ “มุสลิมที่ดี” จึงเป็นไปตามนัยและความหมายแห่ง “คุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์”

ครั้งหนึ่งท่านเมอลานา ญะลาละุดดีน อัล-รุมิ ปราชญ์มุสลิมผู้ยิ่งใหญ่คนหนึ่งชาวตุรกีได้เขียนไว้ในบันทึกของท่านว่า วันหนึ่ง

ท่านได้เห็นชายชราคนหนึ่ง ในมือถือคบเพลิงเดินวนอยู่รอบเมือง ประหนึ่งว่ากำลังค้นหาอะไรบางอย่าง ท่านจึงถามชายผู้นั้นว่า “คุณมองหาอะไรอยู่หรือ?” ชายชราผู้นั้นตอบว่า “ฉันเบื่อหน่ายกับการอยู่กับสิ่งไร้สาระลึกลับเลื่อนเกิน ระอาจนสุดจะทน จึงได้ออกค้นหาเพื่อจะพบผู้คนบ้างในโลกนี้... ฉันรู้สึกคับแค้นใจกับบรรดาผู้เกียจคร้าน และคนครึ่งคนที่พบเห็นอยู่มากมาย ... เผื่อว่าฉันจะได้พบที่สมบูรณ์แบบ คนเต็มคนที่ฉันจะได้ตื่นตาตื่นใจในคุณค่าของเขาสักที” ท่านเมอลานาจึงกล่าวว่า “ท่านจะต้องคว้าน้ำเหลวเสียแล้ว ท่านอย่าได้เสียแรงเสียเวลาค้นหาต่อไปเลย แม้ตัวข้าพเจ้าเองก็ได้พาคบเพื่อนอย่างท่าน ออกเดินทางไปกับพาหนะคู่ใจรอนแรมไปตามบ้านเมืองและแคว้นแคว้นต่างๆ มากมายแต่ก็หาได้พบเห็นแม้แต่ร่องรอยของคนที่สมบูรณ์แบบไม่”

นั่นจึงหมายความว่ามนุษย์ทุกคนต่างก็มีข้อบกพร่องด้วยกันทั้งนั้น แต่ด้วยความมุ่งมั่นที่มีต่อศาสนาทำให้เราทุกคนต้องมีความพยายามในการต่อต้านความบกพร่องต่างๆ เหล่านั้น อย่างน้อยก็ให้เกิดจากความพยายามอย่างถึงที่สุดในการให้ได้มาซึ่ง “คุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” คำสอนจากศาสนาอิสลามได้ระบุไว้ถึงคนที่มี “คุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” โดยการเปรียบเทียบอย่างชัดเจนต่อการประพฤติ

ดีและประพจน์ชั่วว่า “ใครทำผิดใดๆ แล้ว เขาก็หัวเราะ พระเจ้าจะนำเอาเขาเข้านรก ในสภาพที่เขาร้องไห้และใครก็ตามที่เชื่อฟังพระเจ้าด้วยการอดทนทำความดี ในสภาพที่ร้องไห้เพราะเหน็ดเหนื่อย พระองค์จะนำเขาเข้าสู่สรวงสวรรค์ในสภาพที่เขาหัวเราะ”

ผู้เขียนขอหมายเหตุเอาไว้ว่า หากจะพิจารณาภาพของคนโดยทั่วๆ ไปก็จะเห็นถึงความแตกต่างทางฐานะ สติปัญญา การศึกษา บทบาทหรือหน้าที่ทางสังคม ฯลฯ ไม่มีผลกระทบต่อความเป็นคนที่มี “คุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” ผู้คนทุกระดับชั้น ทุกฐานะทางเศรษฐกิจ ทุกระดับ สติปัญญา และการศึกษา ล้วนไม่มีความแตกต่างกันเลยในบรรทัดฐานของความเป็นคน ดังนั้นจึงต้องมีบางสิ่งที่สำคัญกว่านั้นและสิ่งนั้นย่อมส่งผลให้คนทุกระดับแตกต่างกันได้ ซึ่งหมายความว่าในหมู่คนยากจนเข็ญใจด้วยกัน สิ่งดังกล่าวจะทำให้คนยากจนบางคนแตกต่างจากบางคน สิ่งนั้นคือ “ศรัทธา” และ “คุณค่าแห่งศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” ผู้ที่เป็นมุสลิมย่อมเป็นผู้ที่มีศรัทธาต่อองค์อภิบาลเพียงพระองค์เดียวจึงจะได้ชื่อว่า “มุสลิม” คือผู้นอบน้อมตนต่อพระประสงค์ของพระเจ้าเป็นเจ้าเพียงพระองค์เดียว คนในรูปแบบที่สมบูรณ์จึงไม่มีเพียงลักษณะทางกายภาพ และทางชีวภาพที่เป็นลักษณะซึ่งทั้งคนมั่งมีหรือยากเข็ญ ผู้ปกครองหรือผู้อยู่

ใต้การปกครองต่างมีเหมือนกัน แต่ความแตกต่างนั้นอยู่ที่ว่าคนใดบ้างที่มีศรัทธา มีการนอบน้อมจำนนต่อพระประสงค์ของพระองค์จึงจะถือว่าเป็นผู้ที่มี “คุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์”

จากที่ท่านผู้อ่านได้รับข้อมูลไปนั้น จักทำให้ทราบว่า มนุษย์จะมี “คุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” ได้นั้นจะต้องรำลึกถึงชีวิตในโลกหน้าอันเป็นผลตอบแทนที่ยั่งยืน ดังพระดำรัสแห่งพระเจ้าได้กล่าวไว้ว่า

“และชีวิตโลกนี้ มิใช่อื่นใดเว้นแต่การละเล่นไร้สาระ (เป็นส่วนใหญ่) และแท้จริงสถานบันปลายแห่งโลกหน้านั้นคือ ชีวิตอันแท้จริง (อมตะ) มาตราว่าท่านทั้งหลายจะได้ล่วงรู้” บทอัล-อังกะบูต โองการที่ 64

กระบวนการพิจารณาและศึกษาข้อบ่งชี้ของศาสนาในเรื่องการศึกษา “คุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” นั้น จักทำให้ผู้อ่านได้รับรู้ถึงคุณประโยชน์ในที่ว่าคนที่ดีย่อมมี 2 สภาวะอยู่ในตนเอง สภาวะที่หนึ่งคือ ความเป็นคน และสภาวะที่สอง ความมีศรัทธา ในส่วนของความเป็นคนนั้นย่อมไม่แตกต่างจากคนทั่วไปที่มีเกิด เติบโต มีความต้องการ ความหิวกระหาย รู้สึกถึงหนาวร้อน ต้องดื่มกิน มีสุขภาพที่ดี มีการเจ็บป่วย ล้มตายหรือยังมีชีวิตอยู่ สามารถเป็นผู้มีทรัพย์สินหรือยากจน รู้จักสร้างผลิตผล สร้างตน สร้างครอบครัว วงศ์ญาติ บางคนมีความสามารถ

ไม่เพียงแต่จะดูแลตนเองหรือวงศ์ญาติเท่านั้น แต่สามารถดูแลบ้านเมืองหรือปกครองผู้คนได้ด้วย ทั้งหมดนี้ล้วนขึ้นอยู่กับกฎศรัทธาแห่งธรรมชาติเฉกเช่นที่สิ่งมีชีวิตทั่วไป รวมทั้งผู้คนที่ใช้ชีวิตให้ดำเนินไปตามกฎนี้อย่างที่ไม่มียกเว้นสำหรับกฎเกณฑ์ดังกล่าวนี้แก่ผู้ใด ไม่ว่าจะมีชื่อเสียงเรียงนามใด

ส่วนสภาวะที่สองนั้น คือการที่ผู้เป็นมุสลิมมีความศรัทธา และใช้ชีวิตสอดคล้องตามคำสั่งสอน ของศาสนาที่สืบทอดมาจากการเทศนาเชิญชวนมนุษยชาติของบรรดาศาสดาทั้งหลาย มุสลิมจึงกลายเป็นบุคคลที่มีศรัทธาเด่นชัด มีความเชื่อที่ถูกต้อง ชีวิตแต่ละวันใช้ไปเพื่อจุดยืนนี้ มุสลิมกลายเป็นสักขีพยานแห่งความจริงที่ประจักษ์แก่โลกและมนุษย์ มุสลิมจึงมีค่าควรแก่การอยู่คู่กับโลกอย่างมีเกียรติ อยู่เคียงคู่กับมนุษยชาติกับธรรมชาติและเอกภพนี้ หากสิ่งมีชีวิตตามธรรมชาติมีความจำเป็นต้องพึ่งพาน้ำฉันใด มนุษย์ชาติก็มีความจำเป็นฉันนั้น ความหมายของชีวิตได้ผูกโยงไว้คู่กับการที่ชีวิตต้องมีเป้าหมาย มีวิญญูณ มีศรัทธา มีคุณธรรม และจริยธรรม ซึ่งทั้งหมดนี้ได้รับการบรรจุไว้อย่างครบถ้วนในศาสนและคำเทศนาของบรรดาศาสดา ผู้เป็นมุสลิมเพียงแต่นำมาปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม รวมทั้งมีหน้าที่ในการยับยั้งปกป้องคำสั่งสอนดังกล่าว มิฉะนั้นแล้วเป้าหมายและศาสน

อิสลามนี้ก็จะหายสาบสูญไปเช่นขุมทรัพย์ใต้ดินหาประโยชน์อันใดต่อโลกและผู้คนไม่ ส่วนมุสลิมในบุคลิกภาพที่กล่าวมาจึงจะเป็นเช่นเดือนและตะวัน แม้ว่าผู้คนหรือชาติพันธุ์ต่างๆ จะเพิ่มพูนหรือสูญหาย แม่น้ำจะเปลี่ยนทางเดิน รัฐบาลจะหมุนเวียนเปลี่ยนไปอย่างไร กระแสสังคมจะผกผันไปมากน้อยเพียงไร ก็สามารถยืนหยัดอย่างไม่หวั่นไหวต่อความเปลี่ยนแปลงทั้งปวง

คนดีที่สมบูรณ์แบบด้วยศรัทธาย่อมผ่านพ้นทุกสิ่งที่ถ้าโถมเข้ามาในชีวิตได้อย่างทองคำที่บริสุทธิ์ที่ไม่ว่าจะถูกเผา หลอมหรือทุบด้วยฆ้อน อย่างไรก็คงความบริสุทธิ์ของตนไว้ได้ในที่สุด คนที่มีบุคลิกภาพตามนี้ย่อมเข้มแข็งในยามวิกฤติ จิตใจย่อมใสสะอาด รับผิดชอบในสิ่งที่ได้รับมอบหมายและไว้วางใจจากผู้อื่น มีจรรยาบรรณเป็นที่ประทับใจแก่ผู้คนที่ได้รู้จักและพบเห็น แต่ผู้คนที่โดยทั่วไปจะผ่านสี่ส้นของชีวิตไปอย่างสะอาดบริสุทธิ์ไร้มลทินนั้นเป็นเรื่องยาก ทั้งนี้ด้วยความที่คนนั้นอ่อนแอต่อสิ่งเร้า และบอบบางต่อภาวะการกดดันทั้งหลาย ภาพของคนที่ใช้ชีวิตอย่างบริสุทธิ์ สะอาดมีความสมถะ มักน้อย ยืนหยัดบนหลักการและความเที่ยงตรงจึงยากจะมีให้เห็นแต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่า คนอันเป็นปุถุชนจะไม่สามารถปฏิบัติคุณงามความดีได้อย่างสม่ำเสมอในชีวิตของตน เพียงแต่คนต้องได้รับ

การขัดเกลามลทินอยู่เสมอๆ และได้รับการ
ย้อมด้วยสีของความศรัทธา ก็จะเป็นคนที่
สมบูรณ์แบบคงทนอยู่ได้นานแสนนานตราบ
ที่หัวใจยังมีศรัทธาอย่างลึกซึ้งต่อพระเจ้าและ
ปฏิบัติตนตามแบบฉบับของท่านศาสดานบี
มุฮัมมัด

สุดท้ายนี้ผู้เขียนขอฝากข้อคิดเตือนใจ
ในการดำเนินชีวิตเพื่อให้มี “คุณค่าและ
ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” ของท่านอะลี
ผู้นำท่านที่ 4 ซึ่งท่านได้กล่าวเอาไว้เกี่ยวกับ
“คุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” เอาไว้ว่า

1. จงดำรงตนอยู่กับพระเจ้าในฐานะ
ผู้ที่ดีที่สุด

2. จงดำรงตนอยู่กับอารมณ์ของ
ตนเองในฐานะผู้ที่เลวที่สุด (ไม่สนองอารมณ์
ใฝ่ต่ำ)

3. จงดำรงตนอยู่กับมนุษย์ในฐานะ
สมาชิกคนหนึ่งของมนุษย์ (ช่วยเหลือเกื้อกูล
กัน)

เพียงเท่านี้ท่านก็จักได้สัมผัส “คุณค่า
และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์”อย่างแท้จริง

INTEGRITY

VALUES

RESPECT

ETHICS

(หมวดปรัชญา)

คุณธรรม: คุณค่าและศักดิ์ศรี ที่แท้จริงของความเป็นมนุษย์

ดร.สุภาวดี นัมคณิสสรณ์

บทนำ

“ค่าของคนอยู่ที่ผลของงาน” “ค่าของคนอยู่ที่คนของใคร” “ศักดิ์ศรีลูกผู้ชาย ฆ่าได้แต่หยาบไม่ได้” “ศึกแห่งศักดิ์ศรี! เมียหลวงตบก็ก๊วกกลางตลาดสด” “ศึกแห่งศักดิ์ศรี แค้นนี้ต้องชำระ” “เผาร่าง “ซีอูย” คืนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ปิดตำนาน “มนุษย์กินคน””

ข้อความและการพาดหัวข้อข้างต้นนี้ ล้วนเกี่ยวข้องกับประเด็นความคิดในเรื่องของคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ แต่เป็นการแสดงวิธีคิดที่แตกต่างกันออกไป คำถามจึงเกิดขึ้นว่า แท้จริงแล้วคุณค่าและ

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั้นคืออะไรกันแน่ และจะสามารถวัดได้จากคุณสมบัติด้านใดของมนุษย์

ความหมายของมนุษย์

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 ได้ให้ความหมายของ มนุษย์ไว้ว่า “มนุษย์” คือสัตว์ที่รู้จักใช้เหตุผล สัตว์ที่มีจิตใจสูง ([dictionary.sanook.com>search>dict-th-royal-institute](http://dictionary.sanook.com/search>dict-th-royal-institute)) ซึ่งคำนิยามดังกล่าวนี้ก็สอดคล้องกับความคิดของอริสโตเติล (Aristotle) นักปรัชญาชาวกรีกที่ได้

ให้คำนิยามเกี่ยวกับมนุษย์ไว้ 3 ส่วนใหญ่ๆ คือ 1. มนุษย์คือสัตว์ที่มีเหตุผล (Man is rational animal) 2. มนุษย์เป็นสัตว์ที่รู้จักคิด (Man is thinking animal) และ 3. มนุษย์ เป็นสัตว์สังคม (Man is social animal) จะเห็นได้ว่าในส่วนที่เป็นคำนิยามในสองประการแรกนั้น อริสโตเติลได้ชี้ให้เห็นระดับจิตใจของมนุษย์ว่ามี 2 ระดับ คือระดับที่มีเหตุผล (rational part) กับระดับที่ไร้เหตุผล (irrational part) โดยเน้นเปรียบเทียบให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างสัตว์กับมนุษย์ในเรื่องของกิจกรรมทางปัญญา ซึ่งเป็นส่วนที่มาจากจิตใจที่มีเหตุผลและนี่เองที่ทำให้มนุษย์มีความแตกต่างจากสัตว์โดยทั่วไป

ธรรมชาติของมนุษย์

ปรัชญามนุษยนิยมก็มีแนวคิดเช่นเดียวกันว่า ธรรมชาติของมนุษย์นั้นมีความแตกต่างจากสัตว์ประเภทอื่นๆ ทั้งนี้ก็เพราะว่ามนุษย์มีสติปัญญา อารมณ์ ความรู้สึก และมีความสามารถในการคิด การใช้เหตุผล ตลอดจนการใช้ภาษาที่มีความซับซ้อนกว่าระดับของสัญชาตญาณของสัตว์ พฤติกรรมหรือการกระทำของมนุษย์จึงไม่ได้ถูกกำหนดด้วยปัจจัยจากสิ่งเร้าภายนอก แต่เป็นผลมาจากความสามารถและการกระทำที่มาจากภายในตัวของมนุษย์เอง เมื่อมนุษย์มีความแตกต่างเช่นนี้ ความต้องการของมนุษย์จึงมี

ความสลับซับซ้อนดังที่ อับราฮัม มาสโลว์ (Abraham Maslow) ได้เสนอทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ (Theory of Human Motivation) เมื่อปี 1943 โดยได้วิเคราะห์เกี่ยวกับมนุษย์ไว้ว่า มนุษย์เป็นสัตว์ที่มีความต้องการโดยเป้าหมายของมนุษย์แต่ละคนจะต้องบรรลุความต้องการของตนในแต่ละระดับซึ่งระดับความต้องการของมนุษย์นั้นจะแบ่งออกเป็นห้าขั้นดังนี้ คือ ขั้นที่ 1. เป็นความต้องการทางกาย (Physiological Needs) คือความต้องการปัจจัยขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิต เช่น อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค เป็นต้น ขั้นที่ 2. ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (Safety and Security Needs) คือความต้องการที่จะมีชีวิตที่มั่นคงปลอดภัย ไม่รู้สึกถึงการคุกคาม ขั้นที่ 3. ความต้องการความรักและการเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม (Love and Belonging Needs) มนุษย์เมื่อเข้าไปอยู่ในกลุ่มใดก็ต้องการที่จะให้ตนเป็นที่รักและได้รับการยอมรับในกลุ่มที่ตนอยู่ มีความรู้สึกที่อบอุ่นและมั่นคงในสัมพันธภาพนั้น ขั้นที่ 4. ความต้องการที่จะได้รับการยกย่องจากผู้อื่น (Self-Esteem Needs) ความต้องการในขั้นนี้ ถ้าได้รับจะก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเองและรู้สึกถึงคุณค่าในตนเอง และขั้นที่ 5. เป็นความต้องการในการเข้าใจและรู้จักตนเอง (Self-Actualization Needs) เป็นความต้องการในระดับสูงสุดของมนุษย์ที่มนุษย์ต้องการที่

จะบรรลุถึงศักยภาพหรือความสมบูรณ์ของตนเอง มีความเข้าใจในตนเองอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นขั้นสุดท้ายของความต้องการถึงสิ่งที่จะมาเติมเต็มความสมบูรณ์และคุณค่าที่แท้จริงของชีวิตมนุษย์ซึ่งมนุษย์แต่ละคนก็จะมีความปรารถนาในชีวิตสูงสุดไม่เหมือนกัน คนที่จะมาถึงขั้นนี้ได้ นั้น ส่วนใหญ่จะเป็นคนที่เห็นแก่ประโยชน์ของผู้อื่นและประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ

มาสโลว์อธิบายว่า ความต้องการขั้นต่ำอันได้แก่ความต้องการในขั้นที่ 1. ถึงขั้นที่ 4. นั้น เป็นความต้องการที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม เป็นการตอบสนองจากสภาพแวดล้อมภายนอก มาสโลว์มีความเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีศักยภาพที่จะพัฒนาตนเองไปถึงขั้นที่ 5. ซึ่งเป็นความต้องการขั้นสูงสุดของชีวิตและเป็นเป้าหมายของชีวิตที่ทุกคนปรารถนาแต่ที่บางคนยังไม่สามารถไปถึงได้ก็เพราะเขายังไม่สามารถที่จะหลุดพ้นจากการตอบสนองความต้องการขั้นต่ำ ตัวอย่างเช่น บางคนก็ยังคงพอใจที่จะใช้ชีวิตติดอยู่กับ ลาภ ยศ สรรเสริญ เขาจึงยังไม่สามารถที่จะก้าวไปสู่ความต้องการขั้นสูงสุดเพื่อที่จะพัฒนาตนเองให้ไปถึงจุดสมบูรณ์สูงสุดของชีวิตได้

จะเห็นได้ว่า มนุษย์มีความพิเศษที่แตกต่างจากสัตว์ประเภทอื่นๆ เพราะมนุษย์มีสติปัญญา มีความสามารถในการคิด การ

ใช้เหตุผล มีความสามารถที่จะแสวงหาคุณค่าและความหมายในชีวิต สามารถที่จะคิดวิเคราะห์และค้นหาความจริงในมิติต่างๆ ซึ่งมิติต่างๆ เหล่านี้ทำให้มนุษย์สามารถสร้างสรรค์วัฒนธรรมและสั่งสมอารยธรรมมาตลอดพัฒนาการแห่งสังคมมนุษย์ ดังนั้นมนุษย์จึงเป็นผู้ที่มีคุณค่าในตัวเอง

นอกจากความพิเศษของมนุษย์ตามที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ยังมีสิ่งที่ท่านพุทธทาสภิกขุ เห็นว่าเป็นคุณสมบัติที่สำคัญที่สุดของความเป็นมนุษย์ นั่นก็คือ มนุษย์เป็นผู้ที่มีจิตใจสูงจะปรากฏสภาวะใจสะอาด ใจสว่าง ใจสงบ ด้วยคุณธรรมที่ประพฤติปฏิบัติ ดังนั้นการประกอบด้วยคุณธรรมจึงเป็นคุณสมบัติที่สำคัญที่สุดของมนุษย์

มนุษย์มีคุณค่าและมนุษย์เป็นผู้มีศักดิ์ศรี

ในมิตินิติมนุษยชน สิทธิมนุษยชน คือคุณธรรมสากลที่เน้นคุณค่าของมนุษย์และยืนยันว่า มนุษย์ทุกคนมีความเสมอภาคกันในศักดิ์ศรี และมีความเท่าเทียมกันในสิทธิ ไม่ว่าจะเป็นยากจนหรือร่ำรวย หรือมีความแตกต่างกันในเชื้อชาติ แหล่งกำเนิด เพศ วัย หรือสีผิวก็ตาม สิทธิมนุษยชนจึงหมายถึงสิทธิของความเป็นมนุษย์ กล่าวคือ เมื่อมนุษย์มีคุณค่า มนุษย์ก็จะต้องได้รับสิทธิที่จะมีชีวิตอยู่อย่างสมศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Human dignity) เป็นคำอธิบายความหมายของสิทธิมนุษยชน ในแง่ของการให้คุณค่าแก่ความเป็นมนุษย์ว่า มนุษย์ทุกคนมีคุณค่าเท่าเทียมกัน ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั้นเป็นหลักการสำคัญของสิทธิมนุษยชนที่กำหนดสิทธิที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิดซึ่งใครจะละเมิดมิได้และก็ไม่สามารถที่จะถ่ายโอนให้แก่กันได้ สิทธินี้คือสิทธิในการมีชีวิตอยู่และมีความมั่นคงในการมีชีวิตอยู่ เมื่อมนุษย์ที่เกิดมาในโลกนี้มีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ดังนั้น การปฏิบัติต่อกันในสังคมจึงต้องให้ความเคารพในความเป็นมนุษย์ โดยไม่ทำร้ายร่างกาย การทรมาณกันอย่างโหดร้าย หรือกระทำการใดๆ ที่ถือได้ว่าเป็นการเหยียดหยามความเป็นมนุษย์ ดังตัวอย่างของการที่เรือนจำบางขวาง และคณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล ร่วมกันเป็นเจ้าภาพในการจัดพิธีฌาปนกิจศพของ นายสิลุย แซ่อึ้ง หรือ ซิอูย เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ 23 กรกฎาคม 2563

การที่เรือนจำกลางบางขวางได้จัดพิธีฌาปนกิจศพ นายสิลุย แซ่อึ้ง หรือ ซิอูย ในวันพฤหัสบดีที่ 23 กรกฎาคม 2563 เวลา 10.00 น. ณ วัดบางแพรกใต้ อ.เมืองนนทบุรี จ.นนทบุรีนั้น เป็นตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซิอูยเป็นนักโทษที่ถูกตัดสินให้ประหารชีวิตด้วยการยิงเป้า เมื่อวันที่ 16 กันยายน 2502 ด้วยคดีสังหารเด็ก 6 คน และยังพบอวัยวะ

ดับและหัวใจอยู่ในตู้กับข้าวของซิอูย เขาจึงถูกตีตราว่าเป็นมนุษย์กินคน

ภายหลังจากที่เขาเสียชีวิต คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลศิริราช ได้ทำเรื่องขอศพของซิอูยมาศึกษาเพื่อหาสาเหตุแห่งความวิปริตผิดมนุษย์และได้เก็บศพของเขาจัดแสดงไว้ที่ตึกกายวิภาค โดยมีป้ายเขียนว่า “นายซิอูย แซ่อึ้ง ‘มนุษย์กินคน’” จนกระทั่งมีแคมเปญรณรงค์ให้นำร่างของเขาออกมาจากพิพิธภัณฑ์ ในปี พ.ศ.2562 ทางโรงพยาบาลจึงได้ปลดป้ายคำว่า ‘มนุษย์กินคน’ ออกไป และนำไปสู่การยุติการจัดแสดงร่างของซิอูยรวมไปถึงการฌาปนกิจศพของเขา

การยุติการจัดแสดงร่างของซิอูยและการจัดทำพิธีฌาปนกิจศพให้แก่ซิอูยนั้นถือว่าเป็นการคืนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่ซิอูยพึงจะได้รับคืนให้แก่เขา ด้วยเหตุผลที่ว่าไม่ว่าเขาจะกระทำความผิดหรือไม่ก็ตาม แต่หลังจากที่เขาได้รับโทษประหารไปแล้ว ศพของเขาก็ควรจะได้รับประกอบพิธีทางศาสนาเหมือนมนุษย์ทั่วไป ทั้งนี้ก็เพราะว่า มนุษย์ทุกคนที่เกิดมาบนโลกนี้ย่อมมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน ไม่ว่าเขาจะกระทำความผิดเป็นนักโทษประหาร เขาก็ยังคงมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ดังนั้นร่างกายของเขาจะต้องได้รับการเคารพ ไม่ว่าจะมีชีวิตหรือไม่มีชีวิตก็ตาม

สิ่งที่จะเป็นตัวชี้วัดถึงการให้ความเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในมิติของสิทธิมนุษยชนก็คือความเสมอภาค หรือการปฏิบัติต่อทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน แต่ความเสมอภาคหรือความเท่าเทียมกันไม่ได้หมายความว่าทุกคนจะต้องได้รับเท่ากัน แต่มีความหมายว่าในสถานการณ์ที่เหมือนกันจะต้องได้รับการปฏิบัติด้วยหลักการเดียวกัน หรืออาจมีการได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างกันได้ เพราะมีข้อจำกัดหรือความจำเป็นของบุคคลนั้นจึงไม่ถือว่าเป็นการไม่เสมอภาค ตัวอย่างเช่น การเสียภาษีให้แก่รัฐจะต้องเป็นการให้ตามสัดส่วนของรายได้ตามที่บุคคลได้รับ กล่าวคือ คนที่มีรายได้มากก็ต้องเสียภาษีให้รัฐมากกว่าคนที่มีรายได้น้อย คนพิการหรือผู้สูงอายุที่ไม่สามารถเข้าถึงบริการของรัฐได้เช่นคนปกติ รัฐก็ต้องมีวิธีการพิเศษที่ทำให้คนพิการและผู้สูงอายุเข้าถึงบริการของรัฐได้เช่นเดียวกับคนปกติจึงจะถือว่าเป็นธรรมแก่คนพิการและผู้สูงอายุ เช่น มีทางเท้าที่มีทางลาดให้คนพิการและผู้สูงอายุที่นั่งรถเข็นสามารถขึ้น-ลงทางเท้าได้โดยง่าย

ผู้ที่ให้ความสำคัญต่อสิทธิมนุษยชนจะปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยการคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเขาและ **การให้คุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์บนพื้นฐานของความเท่าเทียมกันของทุกคน** จะช่วยจัดปัญหาในกระบวนการยุติธรรมที่

ถูกกล่าวอ้างเสมอคือ “สองมาตรฐาน” ซึ่งบ่งบอกถึงความเชื่อที่ว่ามีการปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียมกันระหว่างบุคคล เช่น ระหว่างคนจนกับคนรวย ระหว่างคนไม่มีอำนาจกับคนมีอำนาจ เป็นต้น ปัญหาการคำนึงถึงศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์และเป็นการสะท้อนถึงการขาดจิตสำนึกในด้านมนุษยธรรมในการปฏิบัติต่อมนุษย์ด้วยกันไม่ว่าจะเป็นคนในชาติเดียวกันหรือเป็นแรงงานข้ามชาติก็ตาม นอกจากนี้ยังมีปัญหาของภาวะการผูกขาดและการเอาเปรียบในการแข่งขันอย่างรุนแรงซึ่งเป็นเงื่อนไขที่สำคัญเกี่ยวกับความเป็นธรรมในการค้า เพราะผู้ผูกขาดจะไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมและจะปิดกั้นไม่ให้มีการเปิดโอกาสแก่ผู้ที่อ่อนแอกว่า

การปฏิบัติต่อกันด้วยจิตวิญญาณแห่งความเป็นพี่น้อง

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนข้อ 1 ได้บัญญัติไว้ว่า: “มนุษย์ทั้งหลายเกิดมาอิสระเสรีและเท่าเทียมกันในศักดิ์ศรีและสิทธิ ทุกคนได้รับการประสิทธิ์ประสาทเหตุผลและมโนธรรมและพึงปฏิบัติต่อกันด้วยจิตวิญญาณแห่งความเป็นพี่น้อง” (All human beings are born free and equal in dignity and rights. They are

endowed with reason and conscience and should act towards one another in a spirit of brotherhood.) จากข้อความดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นถึงสิทธิมนุษยชนในสองแง่คือ ในแง่ของกฎหมายและในแง่ของ **คุณธรรม** กล่าวคือ ในแง่ของกฎหมายนั้น สิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิที่ได้รับการรับรองหรือคุ้มครองทั้งในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (มาตรา4: ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง) ตลอดจนกฎหมายที่เกี่ยวข้องรวมทั้งกฎหมายระหว่างประเทศและข้อตกลงระหว่างประเทศที่ประเทศไทยมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตาม ส่วนในแง่ของ **คุณธรรม** ในเรื่องแนวความคิดเรื่องศักดิ์ศรีและความเท่าเทียมกันของความเป็นมนุษย์ อันเป็นสิทธิตามธรรมชาติที่มนุษย์ได้รับมาตั้งแต่เกิดมาก็เป็นแนวคิดที่ปรากฏอยู่ในทุกวัฒนธรรม อารยธรรม ปรัชญาและศาสนา โดยเฉพาะในส่วนที่สองของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนข้อ1 ที่กล่าวถึงการที่ “มนุษย์ทุกคนได้รับการประสิทธิประสาทเหตุผล และมโนธรรมและพึงปฏิบัติต่อกันด้วยจิตวิญญานแห่งความเป็นพี่น้อง”

การละเมิดศักดิ์ศรีและสิทธิมนุษยชนยังคงเกิดขึ้นอยู่เสมอแม้ว่าจะมีกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายภายในประเทศเป็นหลักเกณฑ์ให้ยึดถือและปฏิบัติ แต่ถ้า

มนุษย์ทุกคนสามารถปฏิบัติต่อกันด้วยคุณธรรมแห่งความรัก ความเมตตากรุณาตามหลักคำสอนของศาสนา ด้วยความเชื่อว่า **มนุษย์ทุกคนเป็นพี่น้องกัน** ก็เชื่อว่า ปัญหาที่เกิดจากการละเมิดคุณค่าและศักดิ์ศรีของมนุษย์จะลดน้อยลงไปได้อย่างแน่นอน

มนุษย์มีคุณค่าและมนุษย์เป็นผู้มีศักดิ์ศรี

ในมิติศาสนา คริสตศาสนาสอนว่า พระเจ้าทรงสร้างสรรพสิ่งทั้งปวง ทรงสร้างมนุษย์ซึ่งเป็นสิ่งสร้างที่ประเสริฐที่สุด เพราะทรงสร้างตามพระฉายาหรือภาพลักษณ์ของพระองค์ “..... พระเจ้าตรัสว่า เราจะสร้างมนุษย์ขึ้นตามภาพลักษณ์ของเราให้มีความคล้ายคลึงกับเรา ให้เป็นนายปกครองปลาในทะเล นกในท้องฟ้า สัตว์เลี้ยง สัตว์ป่าและสัตว์เลื้อยคลานบนพื้นดิน.....” “..... พระเจ้าทรงสร้างมนุษย์ตามภาพลักษณ์ของพระองค์ ทรงสร้างเขาตามภาพลักษณ์ของพระเจ้า พระองค์ทรงสร้างให้เป็นชายและหญิง.....” (ปฐม.1:26-27) ดังนั้น มนุษย์จึงมีความสัมพันธ์เป็นพิเศษกับพระเจ้า พระองค์ทรงมอบหมายให้มนุษย์ดูแลสรรพสิ่งที่ทรงสร้าง และสามารถใช้สรรพสิ่งเหล่านั้นเพื่อการดำรงชีวิต มนุษย์ในคริสตศาสนาจึงมีคุณค่าสูงเหนือสิ่งทั้งปวง คุณค่าที่กล่าวถึงนี้คือ **ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์** ไม่ว่า

มนุษย์ผู้นั้นจะเป็นหญิงหรือชาย เด็ก หรือผู้ใหญ่ จนหรือรวย เกิดที่ใด สืบเชื้อสายใด ก็ตาม มนุษย์ทุกคนล้วนมีคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกันหมด คริสตชนยังได้รับการสอนว่าพระเจ้าทรงรักมนุษย์ทุกคนและมนุษย์ทุกคนก็เป็นบุตรของพระเจ้า ดังนั้น มนุษย์ทุกคนจึงเป็นพี่น้องร่วมในองค์พระบิดาเดียวกันและพึงปฏิบัติต่อกันด้วยความรักฉันทพี่น้อง

ในวิกฤติการณ์ โควิด-19 เราได้เห็นถึงความมีน้ำใจอันงดงามของเพื่อนมนุษย์ที่มีต่อกันและกัน โดยที่ผู้มีน้ำใจดีทั้งหลายได้ออกมาช่วยเหลือกัน ไม่ว่าจะเป็นการระดมเงินบริจาค การบริจาคหน้ากากอนามัย อุปกรณ์การแพทย์ต่างๆ ที่ใช้ป้องกันการแพร่กระจายเชื้อโรคโควิดให้กับคุณหมอ คุณพยาบาลและบุคลากรทางการแพทย์ที่ต้องทำงานกันอย่างหนักเพื่อคนไทยทั้งประเทศ อีกทั้งเจ้าของกิจการร้านอาหารที่แม้จะขาดรายได้ แต่ก็ยังมีน้ำใจทำอาหารออกมาแจกจ่ายให้กับผู้คนที่มีความยากลำบาก รวมถึงวัดต่างๆ ที่เปิดโรงทานช่วยเหลือคนไทยให้ได้มีอาหารกินในช่วงวิกฤติโควิด

ในส่วนของพระศาสนจักรคาทอลิกในประเทศไทยเองก็เช่นกัน ในช่วงวิกฤติของโควิด ก็ได้มีหน่วยงานของพระศาสนจักรคาทอลิก นักบวชชาย-หญิง รวมถึงเจ้า

หน้าที่ของแต่ละสังฆมณฑลและศูนย์สังคมพัฒนาในทุกภูมิภาคต่างก็พร้อมใจกันออกไปให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนจากวิกฤติครั้งนี้โดยไม่มีการแบ่งแยกเพศ วัย เชื้อชาติ ศาสนาและปฏิบัติต่อทุกคนด้วยความรักฉันทพี่น้อง

นอกจากนี้ คำสอนในศาสนาคริสต์ยังเน้นอีกว่า มนุษย์เป็นผู้ที่มีคุณค่าในตัวเอง และมนุษย์ทุกคนที่เกิดมาก็มีคุณค่าเท่าเทียมกันและมีสิทธิที่เท่าเทียมกัน ดังนั้น ผลงานหรือกิจการที่มนุษย์กระทำจึงเป็นเพียงส่วนหนึ่งที่บ่งบอกถึงประสิทธิภาพหรือทักษะของมนุษย์เท่านั้น การที่มนุษย์ผู้ใดที่มีทักษะหรือความรู้ความสามารถมากกว่ามนุษย์อื่นๆ ก็ได้ทำให้มนุษย์ผู้นั้นมีคุณค่ามากกว่ามนุษย์อื่น ทั้งนี้ก็เพราะว่าคุณค่าของความเป็นมนุษย์นั้นอยู่ที่การถือกำเนิดเป็นมนุษย์มิได้ขึ้นอยู่กับความสามารถหรือทักษะแต่อย่างใด

ดังนั้น มนุษย์ทุกคนโดยธรรมชาติจึงเป็นจุดมุ่งหมายในตนเองและ เราจึงไม่สามารถใช้มนุษย์ให้เป็นเพียงเครื่องมือเพื่อการบรรลุถึงจุดหมายอย่างอื่นได้ ดังจะเห็นได้จากอุดมการณ์ของบางสังคมที่ให้คุณค่าของมนุษย์โดยเน้นที่ประสิทธิภาพหรือผลผลิตที่มนุษย์สามารถกระทำเป็นหลัก ในกรณีเช่นนี้ มนุษย์จะมีคุณค่าก็ต่อเมื่อเขาสามารถปฏิบัติงานได้เท่านั้น หากมนุษย์ที่ไม่สามารถ

ปฏิบัติงานได้เนื่องมาจากข้อจำกัดบางประการ เช่น เจ็บป่วย พิกการ หรือเป็นผู้สูงวัย ก็จะเป็นมนุษย์ที่ไม่มีคุณค่าใช้หรือไม่

สำหรับคริสตศาสนาแล้ว ความสำคัญของศักดิ์ศรีของมนุษย์มิได้ตั้งอยู่ที่ความสามารถของมนุษย์แต่ตั้งอยู่ที่ความเป็นมนุษย์ในตัวเองที่ถูกสร้างตามรูปแบบของพระเจ้า “ค่าของคนจึงมิได้อยู่แค่เพียงผลของงานเท่านั้น” ดังนั้น มนุษย์ทุกคนที่เกิดมาไม่ว่าเขาจะมีข้อจำกัดใดๆ ไม่ว่าจะเป็นความเจ็บป่วย ความพิการ ความชราภาพและอื่นๆ ก็ตาม พวกเขาก็ยังคงมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกับมนุษย์ผู้อื่นเพราะคุณค่าของมนุษย์มิได้สูญเสียไป เนื่องจากความเจ็บป่วย ความพิการ หรือความชราภาพ

และแม้ว่าโดยธรรมชาติแล้ว มนุษย์แต่ละคนจะมีความรู้ และความสามารถที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งบางคนอาจจะมีความรู้และความสามารถในการในด้านมากกว่าคนอื่น แต่ความรู้ความสามารถที่มีมากนี้มิใช่จะมีไว้เพื่อประโยชน์ส่วนตัวของผู้ที่มีความรู้และความสามารถเท่านั้นแต่ความรู้ความสามารถนั้นๆ จะต้องมิใช่เพื่อรับใช้เพื่อนมนุษย์ด้วยกันอีกด้วย มนุษย์จึงต้องมีความรักและความเมตตากรุณา รู้จักการให้และการแบ่งปัน มีความอดทนและรับใช้ซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือกันและกันโดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความช่วยเหลือในสิ่งที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต

แนวคิดและค่านิยมในเรื่องคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในสังคมไทย

ราชบัณฑิตยสถานได้บัญญัติคำว่า “ศักดิ์ศรี” โดยให้ความหมายเอาไว้ว่าหมายถึงเกียรติศักดิ์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ซึ่งถ้าหากนิยามความหมายของเกียรติศักดิ์ก็จะพบว่า เกียรติ หมายถึง การยกย่องนับถือ ความมีหน้ามีตา ส่วนคำว่าศักดิ์ก็หมายถึง อำนาจ ความสามารถ กำลังฐานะ ซึ่งโดยนัยนี้ศักดิ์ศรีก็จะสามารถตีความหมายว่า หมายถึงความต้องการเป็นที่ยอมรับ ความมีหน้ามีตาในสังคมซึ่งอาจจะหมายถึงความมีอำนาจ ความมีพลังกำลัง ความมีฐานะและตำแหน่งหน้าที่การงาน แต่ในทางปฏิบัติจะพบว่าในสังคมไทยคำว่าศักดิ์ศรีมักจะใช้สื่อไปในลักษณะของความหยิ่ง ทะนงตัว หรือถือตัว ดังที่มีการพาดหัวข่าวว่า “ศักดิ์ศรีลูกผู้ชาย ฆ่าได้แต่หยามไม่ได้” “ศึกแห่งศักดิ์ศรี แค้นนี้ต้องชำระ” เป็นต้น

คำว่า “ศักดิ์ศรี” จึงถูกนำไปใช้เพื่อให้ผู้ที่นำไปใช้ดูดีและเหนือกว่าผู้อื่นและเพื่อที่จะทำร้ายหรือข่มเหงผู้อื่นซึ่งก็เป็นการใช้เชิงลบ จะเห็นได้ว่า ศักดิ์ศรี ตามวิธีคิดในลักษณะนี้จะทำให้ผู้ใช้เกิดความขัดแย้งทั้งกับตนเองและกับผู้อื่นและไม่สามารถที่จะสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้นได้ในสังคม

ค่านิยมที่ไม่ถูกต้องจึงเป็นสาเหตุที่สำคัญของวิกฤตการณ์ในสังคมไทย ดังตัวอย่างที่ปรากฏเป็นข่าวในสื่อมวลชน เกี่ยวกับเรื่องราวของชายหนุ่มอายุ 35 ปี ที่พอรู้ว่า มีผู้ขายแอบมาติดต่อคบหากับภรรยาจึงได้บุกเข้าไปในบ้านแล้วใช้มีดสพาด้ายาวประมาณ 60 เซนติเมตร ฟันคอชายชู้หวัดขาด ตายสยงขณะที่กำลังนอนดูทีวีอยู่ชั้นล่างของบ้านพัก จากนั้นก็ได้ขับรถกระบะหลบหนีออกไป แต่แล้วก็วนรถกลับมาบ้านเพื่อมอบตัว เนื่องจากมีความเป็นห่วงลูกสาว 2 คน ขณะที่ไปถึงโรงพักผู้สื่อข่าวได้ถามถึงสาเหตุที่ต้องฆ่าชายชู้ เขาตอบด้วยท่าทีที่เคร่งเครียดว่า “ศักดิ์ศรีลูกผู้ชาย ฆ่าได้ หายามไม่ได้”

จากตัวอย่างดังกล่าวนี้ จะเห็นว่าความเข้าใจศักดิ์ศรีในลักษณะนี้จะเป็นลักษณะของการยึดติดในตัวตนโดยมีความเชื่อว่าการยอมให้อภัยเป็นการแสดงออกซึ่งความพ่ายแพ้ ทำให้เสียศักดิ์ศรี การสูญเสียคนรักไปให้คนอื่นทำให้เสียศักดิ์ศรีจึงต้องหาทางเอาคืนหรือจะต้องแก้แค้นถึงจะสมศักดิ์ศรี ความเข้าใจศักดิ์ศรีในลักษณะนี้จึงไม่ก่อให้เกิดสันติทั้งกับตนเองและกับผู้อื่น

ค่านิยมจากกระแสบริโภคนิยมและวัตถุนิยม

กระแสโลกาภิวัตน์การเกิดขึ้นของสื่อสังคมและการเจริญเติบโตของทุนนิยมเสรี ทำให้กระแสวัตถุนิยมและบริโภคนิยมมีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นและได้ส่งผลกระทบต่อกันในสังคม ทำให้คนในสังคมมีความเชื่อและมีค่านิยมเกี่ยวกับชีวิตว่าการประสบความสำเร็จในชีวิตและการมีชีวิตที่สมบูรณ์นั้น จะต้องมียศที่พร่างพร้อม มองว่าความสำเร็จในชีวิตคือการได้บริโภคและได้ครอบครองสิ่งของที่ต้องการ และด้วยอิทธิพลของความเชื่อนี้ มนุษย์จึงมุ่งที่จะกระทำทุกอย่างเพื่อสร้างความพร่างพร้อมทางวัตถุ อีกทั้งสื่อโฆษณาในรูปแบบต่างๆ ก็ยังช่วยปลุกเร้ามนุษย์ให้เกิดความต้องการการบริโภคมากยิ่งขึ้น รวมถึงการตามกระแสของผู้นำในด้านบันเทิงและแฟชั่นจึงให้ความสำคัญกับรูปร่างหน้าตาและความสวยงามภายนอกเป็นสำคัญ ซึ่งก็มีตัวอย่างดังข่าวคราวที่ได้รับทราบจากสื่อมวลชนที่มีเด็กนักเรียนเข้าไปขโมยทองในร้านทองในห้างสรรพสินค้าถึงสองครั้ง แล้วเอาทองไปขายเพื่อนำเงินไปเข้าคอร์สเสริมความงาม

ความหลุ่มหลงในกระแสบริโภคนิยมเช่นนี้ได้ส่งผลกระทบต่อค่านิยมในเรื่องอื่นๆ ด้วย และค่านิยมที่ไม่ถูกต้องนั้นก็ป็นสาเหตุที่สำคัญของวิกฤตการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยด้วยเพราะเมื่อมนุษย์ให้ความ

สำคัญกับวัตถุเป็นหลัก ดังนั้น ในการวัดคุณค่าของอะไรก็ตามเครื่องมือที่ใช้วัดก็ต้องใช้วัตถุเป็นหลักที่สำคัญของการวัดและ **หลังลิ้มคุณค่าที่อยู่ภายในจิตใจของมนุษย์**

ในสังคมบริโภคนิยมและวัตถุนิยมคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์จึงมักจะถูกวัดกันที่ **ความมี** ของมนุษย์ เช่น รูปร่างหน้าตา การศึกษา สถานภาพทางสังคม สถานภาพทางเศรษฐกิจ เป็นต้นโดย **คนที่มามากก็จะมีคุณค่าและศักดิ์ศรีมากกว่าคนที่มีน้อยกว่า**

เรื่องราวชีวิตของ “ครูเซว-เซวลิต ลาดสมัย” ครูอาสาศูนย์สร้างโอกาสสะพานพระราม 8 พ่อหรือฮีโร่ของเด็กเร่ร่อนสามารถที่จะเป็นตัวอย่างที่ดีในการที่จะบอกได้ว่ามนุษย์ควรจะมีความมุ่งมั่นในเรื่องของคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์อย่างไรจึงจะสามารถสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้นในสังคมได้อย่างแท้จริง

“ไ้อ้บ่า ไ้อ้เหล่ ไ้อ้เป่” เป็นคำจำกัดความสั้นๆ ที่คนทั่วไปใช้ระบุถึง “ครูเซว-เซวลิต ลาดสมัย” ชายหนุ่มวัยสามสิบกว่าๆ ทั้งนี้เพราะเขาเกิดมาพร้อมกับสภาพร่างกายที่พิการและมีความบกพร่องทางสมองและถูกพ่อแม่ทอดทิ้งให้เติบโตขึ้นมาภายใต้การดูแลของบ้านราชวดีซึ่งเป็นสถานสงเคราะห์เด็กพิการทางสมองและปัญญา เขามุ่งมานะเรียนหนังสือแม้ว่าจะมีพัฒนาการที่ช้ากว่าเพื่อนๆ รุ่นราวคราวเดียวกันแต่เขาก็ใช้ความ

เพียรพยายามจนสามารถเรียนจบการศึกษาในระดับปริญญาตรีที่คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์จนได้รับพระราชทานปริญญาบัตรเช่นเดียวกับเพื่อนๆ คนอื่น

เมื่อจบการศึกษาเขาเลือกที่จะสมัครเข้าทำงานเป็นเจ้าหน้าที่จิตอาสาปฏิบัติงานด้านเด็กและเยาวชนที่ศูนย์สร้างโอกาสเด็กพระรามแปด สังกัดกรุงเทพมหานคร ในชุมชนแออัดบ้านปูนที่เด็กส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีฐานะยากจนและเต็มไปด้วยปัญหาทั้งยาเสพติด การพนัน ด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจว่าจะทำหน้าที่ครูเพื่อส่งต่อโอกาสที่เขาเคยได้รับให้กับเด็กๆ ที่ด้อยโอกาส

เขาตื่นแต่เช้ามืดเพื่อออกไปเก็บขยะข้างถนนไปขายเพื่อนำเงินที่ได้บวกกับเงินเดือนบางส่วนของเขาไปซื้อสมุดหรือขนมผงและแพมเพิร์สเพื่อไปมอบให้กับเด็กพิการในชุมชน ส่วนของเล่นเก่าที่เก็บได้จากถังขยะเขาก็จะนำมาล้างทำความสะอาดเพื่อให้เด็กในศูนย์เล่นต่อไป

ส่วนในวันเสาร์-อาทิตย์ เขาก็ยังได้ออกไปรับจ้างทำงานแบกหาม ทำสวนและรับจ้างทำงานทุกอย่างที่คนละแวกนั้นจะว่าจ้าง เพื่อเก็บสะสมเงินเอาไว้สำหรับนำไปซื้ออุปกรณ์การเรียนการสอนให้กับเด็กๆ ในศูนย์และในบางครั้งเขาก็จะนำเอาอาหารข้าวของ เครื่องใช้ และยารักษาโรคไปมอบให้แก่คนเร่ร่อนจรจัดในย่านสะพานพระรามแปดได้ประทังชีวิต

ครูเขาวัดทนและทุ่มเททำงานโดยมิได้หวังสิ่งใดเป็นการตอบแทนจนทุกวันนี้ ชาวบ้านที่เคยดูถูกครูเขาวัดว่า เขาเป็นครูพิการ ครูชาแป่ ครูตาเหล่ และก็เคยหาความแวงในตัวเขาก็เปลี่ยนเป็นการให้ความรัก ความเคารพและศรัทธาในฐานะของครูแท้ที่อุทิศชีวิตเพื่อสร้างโอกาสให้กับเด็กๆ

ดังนั้น ชีวิตของครูเขาวัดจึงเป็นตัวอย่างที่ดีที่แสดงให้เห็นถึงบุคคลที่มองเห็นคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ของตนเอง และได้พยายามพัฒนาศักยภาพของตนเองจนบรรลุจุดสูงสุด และในขณะเดียวกันครูเขาวัดก็ยังมองเห็นคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ในมนุษย์ทุกคนและปฏิบัติต่อเขาด้วยจิตวิญญาณแห่งความเป็นพี่น้องด้วยความรัก ความอดทน ความมีเมตตา กรุณา และความเอื้ออาทร

ในกระแสของบริโภคนิยมและวัตถุนิยมที่คุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ถูกชี้นำเพียงแค่รูปกายภายนอก ครูเขาวัดซึ่งมีผิวคล้ำ ขนสลิบเล็ก ขาแป่ ตาเหล่ และไม่สมประกอบ ก็คงจะถูกประเมินว่ามีคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์น้อย แต่ถ้าคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์วัดจากคุณธรรม ครูเขาวัดซึ่งเป็นมนุษย์ที่มีจิตใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความรักและความเสียสละและพร้อมที่จะเป็นผู้ให้โดยไม่หวังสิ่งใดตอบแทน ครูเขาวัดก็คือมนุษย์ที่สมบูรณ์แบบที่สุดคนหนึ่ง และเป็นมนุษย์ที่สามารถที่จะ

เป็นแบบอย่างและเป็นแรงบันดาลใจที่ดีให้กับมนุษย์คนอื่นๆ ในการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องของคุณค่าและศักดิ์ศรีที่แท้จริงของความเป็นมนุษย์

บทสรุป

มนุษย์ทุกคนมีคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์อย่างเท่าเทียมกัน ถึงแม้มนุษย์แต่ละคนจะมีความไม่เท่ากัน บางคนอาจจะมีอำนาจ มีความรู้ มีความสามารถ มีทรัพย์สินเงินทอง มีตำแหน่งหน้าที่การงาน มีเกียรติในสังคม ซึ่งมนุษย์แต่ละคนก็จะมีสิ่งต่างๆ เหล่านี้แตกต่างกัน บางคนก็อาจจะมีมาก บางคนก็อาจจะมีน้อย แต่สิ่งต่างๆ เหล่านี้ก็ได้ทำให้มนุษย์มีความแตกต่างกันในความเป็นมนุษย์ คนที่มีมากก็มีความเป็นมนุษย์เท่ากับคนที่มีน้อย ดังนั้น มนุษย์ทุกคนจึงต้องยอมรับโดยให้ความเคารพในคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ของกันและกัน และไม่ควรถลอกผิดคิดว่าคนที่มีความมากมีคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์มากกว่าคนที่มีความน้อยและที่สำคัญที่สุดก็คือ มนุษย์ทุกคนพึงปฏิบัติต่อกันด้วยจิตวิญญาณแห่งความเป็นพี่น้อง นั่นก็คือ การปฏิบัติต่อกันด้วยความรัก ความอดทน ให้อภัย ด้วยความมีเมตตา กรุณา มีความเอื้ออาทรแบ่งปัน ช่วยเหลือกันและกัน ตามหลักคำสอนของศาสนา

บรรณานุกรม

- กระทรวงการต่างประเทศ. (2551). **ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน**. กรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ
- พุทธทาสภิกขุ. ม.ป.ป. **คู่มือมนุษย์ ฉบับเรียนรู้ลัทธิ**. แสดงธรรม ณ.ลานหินโค้ง สวนโมกข์พารามเมื่อวันที21 กันยายน2521. ธรรมสภาจัดพิมพ์เพื่อเป็นการฉลอง 86 ปีราชบัณฑิตยสถาน. (2556). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554**. กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน.
- ความหมายของมนุษย์**. (ออนไลน์). สืบค้นเมื่อ 9 ตุลาคม 2563. เข้าถึงได้จาก: [dictionary.sanook.com>search>dict-th-royal-institute](http://dictionary.sanook.com/search>dict-th-royal-institute).
- ทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์**. (ออนไลน์). สืบค้นเมื่อ 9 ตุลาคม 2563. เข้าถึงได้จาก: [วิกิพีเดียสารานุกรมเสรีWikipedia.org](http://wikiพีเดียสารานุกรมเสรีWikipedia.org).
- “เผ่าร่างซ็อย คีนคักดีศรีความเป็นมนุษย์”** (ออนไลน์). สืบค้นเมื่อ 9 ตุลาคม 2563 เข้าถึงได้จาก: news.trueid.net/detail/obgrl6xlpk5.
- ปฐม.1:26-27 การเนรมิตสร้างโลก**. (ออนไลน์). สืบค้นเมื่อ 9 ตุลาคม 2563. เข้าถึงได้จาก: thaicatholicbible.com.
- ครูเชาว์**. (ออนไลน์). สืบค้นเมื่อ 9 ตุลาคม 2563 เข้าถึงได้จาก: <http://www.youtube.com/watch?v=YW7BU2pDTZk>

ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ รากฐานต่อการปฏิบัติสิทธิมนุษยชน

อัจฉรา สมแสงสว่าง

ทำไมคนเราถึงรู้สึกไม่ชอบกัน ทำไมคนเราต้องนินทากัน ทำไมคนเราถึงชอบตัดสินกันและกัน ทำไมเราเลือกปฏิบัติต่อกัน ทำไมคนรุ่นเยาว์ที่แสดงความคิดเห็นในเรื่องระบบโครงสร้างที่ปฏิบัติมิชอบ แต่ถูกกลับมองว่าก้าวร้าว หรือเป็นเด็กเมื่อวานขึ้น ฯลฯ

ในการทำงานส่งเสริมการเข้าใจ การเคารพและปฏิบัติสิทธิมนุษยชน เพื่อสร้างสันติสุขในสังคม มีความเสี่ยงประการเดียวที่ต้องคำนึงถึงอยู่เสมอ คือ คนส่วนใหญ่ไม่ตระหนักในเรื่องศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ไม่เคารพ และละเมิดสิทธิของความเป็น

มนุษย์ของกันและกัน ในรูปแบบต่างๆ จากการนิ่งเฉย ไม่สนใจ ตัดสิน นินทา กล่าวร้าย รังแก กลั่นแกล้ง คุกคาม เรื่อยไปจนถึงกระทำความรุนแรงทำลายชีวิต

ความเข้าใจพื้นฐานต่อศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์

จากบทปฐมกาล บทที่ 1 ข้อ 26-27 “พระเป็นเจ้าทรงสร้างมนุษย์ตามพระฉายาของพระองค์” ในที่นี้ “ฉายา” ตามความหมายของคริสต์ศาสนา คือ มนุษย์มีปัญญา รู้ คิด เช่นเดียวกับพระเป็นเจ้า มีอิสระ มี

ความรัก แบบที่ออกจากตัวเองไปสู่ผู้อื่น เพราะบุคคลถูกสร้างขึ้นตามพระฉายาของพระเจ้า มนุษย์จึงมีคุณค่าและศักดิ์ศรีของการเป็นบุคคลมนุษย์ที่ได้รับจากพระเจ้าติดตัวมา รวมทั้งมีสิทธิที่ศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ของตน พึงได้รับการเคารพนับตั้งแต่แรกเริ่มการปฏิสนธิ จนถึงการสิ้นสุดชีวิต นี่คือหัวใจของหลักศีลธรรมและหลักคำสอนด้านสังคม ที่มีรากฐานอยู่ในพระคัมภีร์ และคำสอนตามความเชื่อคาทอลิกซึ่งการทำงานส่งเสริมความยุติธรรมและสันติ และเคารพสิทธิมนุษยชนในสังคม ต้องมีความเข้าใจพื้นฐานต่อเรื่องคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ เป็นหลักยึดถือที่สำคัญ

ในงานอบรมเรียนรู้เรื่องสิทธิมนุษยชน กิจกรรม Where is my banana ? เป็นเครื่องมือสร้างความเข้าใจเรื่องศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ซึ่งเป็นแก่นแท้ที่ลึกที่สุดของมนุษย์แต่ละคน เป็นหัวใจของการปฏิบัติสิทธิมนุษยชน ด้วยเหตุที่เป็นนามธรรม เป็นเรื่องของคุณค่า จึงต้องอาศัยกิจกรรมเป็นเครื่องมือช่วยให้เกิดความเข้าใจ ทำไมต้องใช้กล้วย เพราะกล้วยแต่ละผลมีความแตกต่างที่เปลือก ขนาดและรูปร่าง ซึ่งสะท้อนถึงความแตกต่างของมนุษย์ในเรื่องของเพศ วัย สีผิว เชื้อชาติ สัญชาติ สุขภาพ ศาสนา และอื่นๆ เมื่อปอกเปลือกกล้วยออก ผลกล้วยเปลือยๆ เปรียบเทียบว่า มนุษย์เราแต่ละคน

มีสิ่งที่เหมือนกัน นั่นคือสติปัญญา ความสามารถ อารมณ์ ความรู้สึก พรสวรรค์ ซึ่งเป็นสิทธิตามธรรมชาติ เป็นของประทานมาจากพระเจ้า สิ่งเหล่านี้ มองไม่เห็นด้วยสายตา และมนุษย์แต่ละคนมีอยู่ เพียงแต่จะมีความรู้สึก หรือแสดงออกมาตามเงื่อนไขสิ่งเร้าหรือกระตุ้น ในสภาวะที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ก็ใช้สติปัญญา พรสวรรค์ ความสามารถ ที่ทุกคนมี เพื่อแบ่งปันและรับใช้กัน และกัน อย่างไรก็ตาม มนุษย์มักมีการผจญอยู่เสมอๆ โดยใช้พรสวรรค์ ซึ่งเป็นสิ่งของประทานนี้ เป็นเครื่องมือที่เพิ่มพูนอำนาจและความมั่งคั่งของตนเอง จนกลายเป็นภาวะแห่งความไม่สงบสุข ในท้ายที่สุดของกิจกรรม where is my banana? เป็นการหักกล้วยออกเป็น 2 ท่อน เพื่อดูว่าส่วนที่อยู่ข้างใน มองไม่เห็น แต่เหมือนกันที่สุด นั่นคือ ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ที่เป็นคุณค่าสูงสุดของความเป็นมนุษย์ ที่ดำรงอยู่ในมนุษย์ทุกคน

การให้คุณค่า และการเคารพชีวิต

จากความเข้าใจแก่นแท้เรื่องศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ก็เชื่อมโยงไปสู่การเคารพต่อชีวิตมนุษย์ โดยไม่เลือกปฏิบัติ เพราะเหตุแห่งสถานภาพทางสังคม หรือคุณค่าที่สังคมกำหนด กิจกรรมที่ผู้ทำงานอบรมสิทธิมนุษยชนนำมาใช้ คือ เรือมนุษย์

ซึ่งเป็นการนำเอาบุคคลที่มีสถานะแตกต่างกันในสังคมมาเป็นผู้โดยสาร 10 คน อาทิ คนชรา สตรีตั้งครรภ์ เด็ก พระภิกษุ แรงงานข้ามชาติ ผู้ติดเชื้อเอชไอวี นักโทษ นายกรัฐมนตรี และบุคคลเพศที่สาม โดยสมมติเหตุการณ์เรือเดินทางทะเล กำลังจะล่ม และมีแพยางสำหรับช่วยเหลือที่สามารถรับน้ำหนักผู้โดยสารได้เพียง 9 คน จะมีวิธีแก้ปัญหาอย่างไร มีคำตอบ 2 แนวทาง แนวทางแรกตัดคนที่อ่อนแอออก เช่น คนชรา ผู้ติดเชื้อเอชไอวี ด้วยเหตุผลว่าคนชราจะมีชีวิตอยู่อีกไม่นาน ผู้ติดเชื้อเอชไอวีจะแพร่เชื้อโรค เพราะมีสุขภาพที่อ่อนแออยู่แล้ว และแนวทางที่สองทุกคนต้องรอด แต่ต้องมีคนที่เสียสละโดยการลอยคออยู่ในน้ำ เกาะแพยางไป หรือดันแพยางไป คนเหล่านั้น คือนักโทษ แรงงานข้ามชาติ บุคคลเพศที่สาม ซึ่งเหตุผลคือ เพราะเป็นนักโทษ กระทำความผิด สมควรได้รับการลงโทษ ด้วยการออกแรงพาแพยางไป เพราะเป็นแรงงานข้ามชาติพม่า (ซึ่งมาจากการรับรู้แรงงานข้ามชาติ ส่วนใหญ่เป็นแรงงานพม่าทั้งๆ ที่แรงงานข้ามชาติสัญชาติอื่นๆ) เป็นแรงงานต้องมีร่างกายแข็งแรง และเป็นชาวพม่าที่บรรพบุรุษเคยเข้ามาเผาเมืองอยุธยาในอดีต ดังนั้น ต้องเสียสละเพื่อชดเชยในสิ่งที่ได้เคยกระทำคนไทย คำตอบในลักษณะนี้

แม้แต่ผู้รับการอบรมซึ่งเป็นครูก็เคยตอบเช่นนี้ สะท้อนให้เห็นถึงการศึกษาที่สร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ เป็นอันตรายอย่างยิ่งต่อการปฏิบัติสิทธิมนุษยชนในปัจจุบัน เพราะเป็นเพศที่สาม ฉะนั้น เขามีร่างกายแข็งแรงกระฉับกระเฉง ส่วนคนที่ได้รับการปกป้อง คือเด็ก คนชรา สตรีตั้งครรภ์ เป็นกลุ่มคนเปราะบางที่ควรได้รับการดูแล และกลุ่มคนที่ได้รับการยอมรับนับถือในทางสังคม อาทิ พระภิกษุ และนายกรัฐมนตรี

กิจกรรมดังกล่าวนี้ เชิญชวนผู้ร่วมกิจกรรมไตร่ตรองถึงความเป็นจริงของมนุษย์ในสังคม มักให้คุณค่าแก่กัน ตามสถานภาพฐานะ ยศ และตำแหน่ง แต่ไม่ให้คุณค่าของความเป็นคนตามธรรมชาติของมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นคนพิการ เป็นเด็ก เป็นผู้หญิง ผู้ชาย หรือ LGBT เป็นคนปัญญาอ่อน หรือคนยากจน ซึ่งการให้คุณค่าเช่นนี้ ได้ลดทอนคุณค่าที่แท้จริงของมนุษย์ นำมาสู่การเลือกปฏิบัติ ละเมิดสิทธิของความเป็นมนุษย์ และกิจกรรมนี้เชิญชวนให้ทบทวนว่า เราทุกคนไม่มีสิทธิที่จะตัดสินชีวิตหรือเลือกปฏิบัติต่อใครได้ พระเจ้ามอบศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์แก่ชีวิตมนุษย์ทุกคน ชีวิตของมนุษย์จึงเป็นชีวิตศักดิ์สิทธิ์ สมบูรณ์ และไม่มีใครสามารถพรากไปได้

หลักธรรมทางศาสนา ต่อการปฏิบัติต่อ สิทธิมนุษยชน

หลังจากเชิญชวนไตร่ตรองถึงความพลั้งเผลอของผู้คนในการเลือกปฏิบัติต่อกัน และกัน จากปัจจัยของลักษณะทางกายภาพ ด้วยสถานภาพทางสังคม และเศรษฐกิจหรือจากการรับรู้ที่ไม่ถูกต้องแล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจถึงแนวคิดทางศาสนา เรื่องบัญญัติสิบประการ (Decalogue) สมัยโมเสสเป็นกฎบัตรแรก (the 1st charter of covenant) ที่ให้หลักจริยธรรมต่อการดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันในชุมชน และวางรากฐานต่อการปฏิบัติสิทธิมนุษยชนในปัจจุบันคือ สิทธิในการนับถือและบูชาพระเจ้า สิทธิในการมีชีวิต สิทธิที่จะมีครอบครัว มีความรัก สิทธิในทรัพย์สิน สิทธิที่จะได้รับการบอกด้วยความสัตย์จริง และได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง บัญญัติ 3 ข้อแรก เป็นข้อปฏิบัติระหว่างมนุษย์กับพระเจ้า ส่วน 7 ข้อหลัง เป็นข้อปฏิบัติระหว่างมนุษย์ด้วยกัน

บัญญัติประการที่หนึ่ง ทุกคนผูกพันที่จะรักและติดตามพระเจ้าด้วยสุดจิตใจ สุดวิญญาณ และสุดสติปัญญาของตน เป็นการปกป้องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสิทธิในเสรีภาพต่อการนับถือ และปฏิบัติความเชื่อทางศาสนา

บัญญัติประการที่สอง เกี่ยวข้องกับห้ามการสาบานเท็จ ไม่อ้างพระเจ้าในคำสาบาน ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เรียกร้องให้คนบอกกล่าวความจริงแก่กัน

บัญญัติประการที่สาม ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์เรียกร้อง มนุษย์ทุกคนควรมีเวลาแห่งการพักผ่อนอย่างเพียงพอ หลังจากที่ต้องตรากตรำทำงานมา เพื่อใช้เวลานั้นในการภาวนาสรรเสริญ และขอบคุณพระเจ้า และเพื่อสานสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวและเพื่อนที่นอกร่วม

บัญญัติประการที่สี่ ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ไม่เพียงต้องการให้เราเคารพและให้เกียรติต่อพ่อแม่ของเราเท่านั้น รวมถึงช่วยกันดูแลความเป็นครอบครัว แต่ยังหมายถึงผู้อาวุโสในสังคม บุคคลผู้ต้องการความช่วยเหลืออื่นๆ ด้วย

บัญญัติประการที่ห้า ทุกคนมีสิทธิที่จะมีชีวิต ตั้งแต่ปฏิสนธิไปจนถึงความตายตามธรรมชาติ ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์และสิทธิในการดำรงชีวิตต้องไม่ถูกคุกคาม ปัญหาการทำแท้ง การรณรงค์ หรือโทษประหารชีวิต การลักพาตัว การค้ามนุษย์ การก่อการร้าย การทรมาน สงคราม รวมไปถึงภัยจากสื่อดิจิทัล การทำลายสิ่งแวดล้อม และระบบนิเวศในปัจจุบัน ก็ขัดต่อการเคารพบุคคลและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในบัญญัติประการนี้

บัญญัติประการที่หก ความไม่เชื่อสัจย ในชีวิตสมรส การปฏิบัติต่อกันและกันเหมือน สิ่งของที่สามารถทิ้งได้ ทำให้เสียศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ของทั้งคนทั้งคู่ การผิด ประเวณีระหว่างบุคคลที่ยังไม่แต่งงาน สื่อ ลามก การข่มขืน การค้ามนุษย์เพื่อธุรกิจ ทางเพศ ทำให้มนุษย์เสื่อมเสียชื่อเสียงและ ละเมิดต่อศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์

บัญญัติประการที่เจ็ด การไม่ขโมย ของของคนอื่น ไม่ทุจริต คอร์รัปชัน ทุกคน มีสิทธิในทรัพย์สินส่วนบุคคล การเอาทรัพย์สิน ของส่วนรวม การดักตวงเอาทรัพยากร ธรรมชาติถูกกำหนดไว้สำหรับครอบครั วมนุษย์ทั้งมวล มาเพื่อผลกำไรส่วนตัว เป็น การ “ขโมย” มรดกของลูกหลานในอนาคต เป็นบาปต่อศักดิ์ศรีของบุคคลและสิทธิขั้น พื้นฐานของมนุษย์ ในการดำรงชีวิตอยู่รอด ท่ามกลางบูรณภาพของสิ่งสร้าง การปฏิบัติ กับคนงานเป็นเสมือนฟันเฟืองในวงล้อของ เศรษฐกิจเท่านั้น รวมถึงการไม่ยอมจ่ายค่า จ้างคนงานที่เพียงพอต่อการเลี้ยงดูครอบ ครัว คือการ “ขโมย” ศักดิ์ศรีของบุคคล มนุษย์เช่นกัน นักบุญยอห์น ครีโซสโตม ได้ กล่าวเตือนไว้ว่า “การไม่แบ่งปันแก่คนยากไร้ เป็นการขโมยพวกเขาและทำร้ายชีวิตพวกเขา”

บัญญัติประการที่ 8 การปกป้องศักดิ์ ศรีของบุคคลอื่น เรียกร้องให้เราไม่เพียงแต่ ปฏิเสธ “การเป็นพยานเท็จและการเบิก ความเท็จ” ในทางกฎหมายเท่านั้น แต่ยัง ต้องปฏิเสธ “การตัดสินที่ไม่รอบคอบ” ที่ ทำลายชื่อเสียงและเกียรติของผู้อื่น สมเด็จพระสันตะปาปาฟรังซิสทรงเตือนหลายครั้ง ถึงอันตรายของการนิินหาที่สามารถฆ่าผู้อื่น ได้มากกว่าอาวุธ ในยุคที่สื่อมีอิทธิพลมาก เช่นปัจจุบันนี้ สังคมมีสิทธิที่จะได้รับข้อมูล ข่าวสาร ที่ถูกต้อง อยู่บนพื้นฐานของความ จริง เสรีภาพ ความยุติธรรมและความรับผิดชอบ รวมทั้งการโพสต์เรื่องราว และภาพ ถ่ายต่างๆ ผ่านโซเชียลมีเดีย หลีกเลี่ยงการ ใส่ร้ายป้ายสี หมิ่นประมาท หรือทำให้เสื่อม เสียชื่อเสียงของบุคคล

บัญญัติประการที่ 9 มีนัยต่อชีวิตส่วน ตัวและสังคม จิตใจที่บริสุทธิ์เป็นเกราะป้องกัน การมองเห็นมนุษย์เป็นเพียงวัตถุ นำไปสู่ การละเมิดศักดิ์ศรีของบุคคลอันเป็นที่รักของ ผู้อื่น และปัญหาความสัมพันธ์ของคู่รักชาย หญิง สามิภรรยา และปัญหาครอบครัวที่ ตามมา

บัญญัติประการที่ 10 เป็นเรื่องของ เจตนา (ในทางที่ไม่ถูกต้อง) ความหลงใหล หรือความโลภที่ต้องการมีเงิน มีอำนาจ ต้องการครอบครองทรัพย์สินต่างๆ อย่าง

ไร้ขีดจำกัด ความอิจฉาเป็นบาปร้ายแรงที่ปล้นความหมายที่แท้จริงของชีวิตมนุษย์ในเรื่องของความรักที่มีต่อพระเจ้าและความรักเพื่อนมนุษย์ บัญญัติประการสุดท้ายนี้เรียกร้องให้เรา “ปลด” ตนเองจากพันธนาการของความอยากมีอยากได้ในทรัพย์สิน เพื่อจิตใจเรามีอิสระที่จะรักพระเจ้าและเพื่อนมนุษย์คนอื่นๆ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ได้รับการฟื้นฟู

พระธรรมใหม่สมัยพระเยซูเจ้า บรูซแห่งนาซาเร็ธ พระองค์ก็ให้กฎบัตรที่สอง นั่นคือบัญญัติเอก ‘เรื่องความรัก’ จากเหตุการณ์งานเลี้ยงครั้งสุดท้าย จงรักกันและกันเหมือนที่เรารักท่าน สามารถตีความในทางสิทธิมนุษยชนได้ว่า **ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับความรัก ได้รับการปรณินิบัติดูแล ได้รับการเคารพ ได้รับการรักษา ได้รับการเรียกชื่อในฐานะศิษย์ของพระเยซูเจ้าที่เท่าเทียมกัน** ดังนั้นเราทุกคนในฐานะศิษย์ติดตามพระองค์ ก็ต้องรัก รับผิดชอบ รักษา และปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างเท่าเทียมกัน

ในทางศาสนาพุทธ หลักเบญจศีล ก็ถือเป็นหลักคุณธรรมขั้นพื้นฐาน หรือสิทธิมนุษยชนขั้นต่ำสุดที่มนุษย์ทุกคนพึงปฏิบัติต่อกัน **ศีลข้อที่หนึ่ง** การเคารพสิทธิและร่างกายของผู้อื่น รวมทั้งสิทธิอื่นๆ **ศีลข้อที่สอง** การเคารพสิทธิในทรัพย์สินของผู้อื่น **ศีลข้อที่สาม** การเคารพสิทธิในสามภรรยา

และบุคคลอันเป็นที่รักและวางแผนของผู้อื่น **ศีลข้อที่สี่** การเคารพสิทธิที่ผู้อื่นได้รับข่าวสารตามความเป็นจริง และ**ศีลข้อที่ห้า** การเคารพสิทธิที่ผู้อื่นพึงได้รับการติดต่อจากเราอย่างมีสติสัมปชัญญะ หลักเบญจศีลนี้ก็เป็นหลักปฏิบัติที่สะท้อนถึงการเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์เช่นกัน

ทั้งบัญญัติสิบประการ บัญญัติเอกแห่งความรักและเบญจศีล มีหลักคำสอนที่สอดคล้องกัน นั่นคือให้ความสำคัญต่อการเคารพ การยอมรับนับถือ และการปกป้อง ความเป็นบุคคลมนุษย์ของแต่ละคน เพื่อให้แต่ละคนสามารถใช้ศักยภาพพัฒนาตนเองไปสู่ความครบครันแห่งชีวิต

สิทธิมนุษยชนร่วมสมัย

ในกระบวนการอบรมสิทธิมนุษยชน การทำความเข้าใจเบื้องต้นถึงแนวคิดทางศาสนาที่วางรากฐานต่อการพัฒนาการของสิทธิมนุษยชน ถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญมาก เพื่อขจัดอคติที่ว่าสิทธิมนุษยชนเป็นเรื่องของตะวันตก เป็นเรื่องของการเรียกร้อง หรือการประท้วง ต่อจากนั้นก็เป็นการเรียนรู้ถึงความพยายามของมนุษย์ รวมถึงพระศาสนจักรคาทอลิก ในช่วงเวลาทางประวัติศาสตร์ต่างๆ ที่มีบทบาทปกป้องชีวิตของผู้คน รวมไปถึงการกำหนดข้อปฏิบัติที่สำคัญที่จะให้ศักดิ์ศรีของมนุษย์แต่ละคนและทุก

คน ได้รับการเคารพอย่างเป็นรูปธรรมในเรื่องต่างๆ ของชีวิต ซึ่งคือหลักปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่ได้รับการยอมรับทั่วโลก

สิทธิมนุษยชนหรือสิ่งที่จำเป็นและขาดไม่ได้ต่อส่งเสริมและสนับสนุนความเป็นมนุษย์สำหรับทุกคน เริ่มต้นเมื่อไหร่ สิ้นสุดเมื่อไหร่ ...คำตอบส่วนใหญ่คือตั้งแต่เกิดจนตาย หรือตามที่อาจารย์ป่วย อึ้งภากรณ์กล่าวว่า เป็นสิทธิที่ได้รับตั้งแต่อยู่ในครรภ์ มารดาถึงเชิงตะกอน สำหรับชาวคริสต์ เราถือว่าสิทธิของมนุษย์เริ่มตั้งแต่การปฏิสนธิไปจนถึงการสิ้นสุดชีวิตหรือตาย เพราะชีวิตเริ่มขึ้นทันทีหลังจากปฏิสนธิ และมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง แม้เป็นชีวิตที่ยังไม่ถึงกำหนดมา แต่ชีวิตนั้นก็ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ในการอบรมเรื่องสิทธิมนุษยชน เราได้เริ่มต้นถึงการเคารพในสิทธิของความเป็นมนุษย์ จากปฐมบทการก่อเกิดชีวิตนี้ โดยเฉพาะสิทธิในการมีชีวิตรอด ได้รับอาหาร สิทธิที่ได้รับการดูแลรักษาในเรื่องสุขภาพ ตั้งแต่อยู่ในครรภ์ของแม่ จึงเป็นข้อยืนยันเชิงประจักษ์ของชาวคริสต์ ต่อจุดยืนการปฏิเสธเรื่องการทำแท้ง การเคารพและรักษาชีวิตที่ยังไม่สามารถปกป้องตนเองได้ และเมื่อคลอดออกมา มนุษย์ต้องได้รับสิทธิที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการดูแลเรื่องอาหาร สุขภาพของเด็ก และเรื่องการศึกษา

ที่เริ่มต้นจากพ่อแม่ ครูคนแรกที่วางรากฐานชีวิตให้แก่ลูก ก่อนที่จะเข้าสู่ระบบการศึกษาในโรงเรียน หลังจากนั้นก็เป็นเรื่องสิทธิในด้านต่างๆ อาทิ เรื่องการไม่ถูกคุกคาม ไม่ถูกทรมาน มีอาชีพการงานทำและได้ค่าตอบแทนที่เหมาะสม สามารถมีกลุ่มสังคมเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ควรได้รับข่าวสารที่ถูกต้อง สามารถเข้าถึงการรักษาพยาบาล มีอิสระเลือกคู่ครองและสร้างครอบครัว มีเสรีภาพทางศาสนาและปฏิบัติความเชื่อตามศาสนาที่ตนนับถือ มีทรัพย์สินเป็นของตนเองได้ มีสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัย และความเป็นส่วนตัวไม่ถูกรบกวน มีสิทธิที่จะได้รับการพักผ่อนจากการทำงาน สามารถเดินทางไปไหนมาไหนได้รวมทั้ง สามารถลี้ภัยไปในยังประเทศอื่นเมื่อเกิดภาวะสงคราม อัตลักษณ์ วัฒนธรรม และวิถีความเป็นชุมชน ต้องได้รับการส่งเสริม มีสังคมที่เอื้อต่อการใช้ชีวิตของผู้คน มีส่วนร่วมทางการเมือง สามารถร่วมการชุมนุมและแสดงความคิดเห็นทางการเมืองได้ เพื่อช่วยให้สังคมประเทศดีขึ้น เป็นต้น

นี่เป็นเพียงสาระคร่าวๆ ของสิทธิต่างๆ ที่ช่วยมนุษย์แต่ละคนได้พัฒนาไปสู่ความสมบูรณ์ครบครันของตน ซึ่งจำแนกอยู่ใน 2 หมวดใหญ่ คือ สิทธิทางพลเมืองและทางการเมือง ที่แต่ละคนพึงได้รับการคุ้มครอง สามารถปฏิบัติและมีส่วนร่วมใน

ฐานะที่เป็นพลเมืองของประเทศ และสิทธิ เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ที่แต่ละคน สามารถเข้าถึงได้ หรือได้รับการส่งเสริม สนับสนุน เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ สมศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ และในงาน อบรมสิทธิมนุษยชน ยังมีกระบวนการ วิเคราะห์ถึงปัญหาสิทธิมนุษยชนต่างๆ ที่มนุษย์ในสังคมกำลังเผชิญ เพื่อนำไปสู่ การเข้าใจถึงสาเหตุแท้จริง ที่มาจากการไม่ ตระหนักถึงศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ นั้นเอง

สิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ เป็นสองสิ่งที่แยกออกจากกันไม่ได้ มนุษย์ต้องพัฒนาตนเองให้สมกับเป็น ฉายาของพระผู้เป็นเจ้า และสร้างชีวิตทาง สังคมร่วมกัน การเคารพและปฏิบัติสิทธิ มนุษยชนเป็นเรื่องละเอียดอ่อน เป็นเรื่อง

ของจิตสำนึก เป็นเรื่องของการใช้สิทธิตาม ธรรมชาติ ที่ทุกคนได้รับเป็นของประทานมา จากพระเจ้า มาส่งเสริม สนับสนุน ช่วย เหลือ และรับใช้กัน ด้วยคุณธรรมแห่งความ รักในแบบที่เอื้อล้นออกไปสู่ผู้อื่น และเป็น พลังที่ส่งเสริมศักยภาพของชีวิต ให้ได้พัฒนา อย่างเต็มที่ เพื่อจะได้ดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี อันเป็นคุณค่าสูงสุดของความเป็นมนุษย์

มนุษย์ทุกคนต่างมีประสบการณ์ ทั้งที่ เคยเป็นผู้ถูกกระทำ หรือบ่อยๆ ครั้งที่เรา เป็นผู้กระทำ จากการไม่เคารพในศักดิ์ศรี ของความเป็นมนุษย์และปฏิบัติสิทธิมนุษยชน งานฟื้นฟูชีวิตในมิติของสิทธิมนุษยชน ที่มี เลือดเนื้อแห่งคุณค่าแห่งศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ เป็นพันธกิจที่ทำหายคนทุกคน ที่ ต้องชำระล้างจิตใจ และปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต ของตนเองเป็นเบื้องต้นด้วย

(หมวดจริยธรรม)

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์: ก้าวแรกสู่การอยู่ร่วมกัน

ธัญกรณ์ สิกานิตไทย

ในยุคปัจจุบันประชาคมโลกเห็นพ้องต้องกันว่ามนุษย์ไม่เพียงต้องการปัจจัยในการดำรงชีวิต ไม่ว่าจะเป็น อาหาร ที่อยู่ เครื่องนุ่งห่ม แต่มนุษย์ยังต้องได้รับการยอมรับการมีตัวตน มีคุณค่า และการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม และเป็นธรรม ซึ่งรวมถึงเรื่องของการเข้าถึงโอกาสและสิทธิขั้นพื้นฐาน โดยไม่ขึ้นต่อเพศสภาพ แนวคิด ความเชื่อทางศาสนา ตำแหน่งทางสังคม หรือฐานะการเงินใด

สิ่งต่างๆ เหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่ตั้งอยู่บนคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งนานาประเทศต่างเชื่อว่าสิ่งเหล่านี้เป็นแนวทางสำหรับการใช้ชีวิตร่วมกันในสังคม อีกทั้งยังเป็นหนทางสู่การพัฒนาทางสังคมและเศรษฐกิจที่ยั่งยืน ด้วยเหตุนี้ประชาคมโลกจึงยึดถือคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ว่าเป็นหลักนิติธรรม (Rule of Law) อันเป็นหลักเกณฑ์พื้นฐานสำคัญที่รับรองความเป็นธรรมในสังคม

นักวิเคราะห์เศรษฐกิจและการเงิน นักแปล นักเขียน มหบัณฑิตด้านเศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศจากมหาวิทยาลัยรัฐศาสตร์ปารีส, อดีตนักเรียนทุนรัฐบาลฝรั่งเศสที่สนใจศึกษาค้นคว้าทางเทววิทยา และพยายามเป็นศิษย์ธรรมทูตตามแบบฉบับฆราวาสในโลกปัจจุบัน

นับตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุด ความพยายามที่จะจัดตั้งหลักสากลเพื่อป้องกันการกระทำที่โหดร้ายและทารุณ ไม่ว่าจะเป็นจากสงครามหรือการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ได้แพร่หลายในประเทศต่างๆ ทั่วโลก โดยมองว่าจัดตั้งหลักการสากลจะเป็นแนวกำแพงต่อต้านการกระทำที่ไม่เป็นธรรมซึ่งเกิดจากการใช้อำนาจรัฐได้แพร่หลายในเวทีโลก ทั้งยังช่วยให้ทุกคนไม่ว่าจะอยู่ที่ไหนก็ตามบนโลกสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขได้ ด้วยเหตุนี้เรื่องศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ พร้อมกับสิทธิมนุษยชนได้กลายเป็นรากฐานสำคัญของหลักการในการอยู่ร่วมกัน รวมทั้งกลไกและระบบการปกครอง โดยศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นเรื่องที่อยู่ในหัวข้อแรกๆ ของรัฐธรรมนูญในหลายประเทศ

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามหลักการสากลในประชาคมโลก

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งในความหมายทั่วไป คือ คุณค่าของมนุษย์ในสังคมได้เป็นหัวใจของการปกป้องสิทธิที่มนุษย์ทุกคนควรได้รับในฐานะมนุษย์ และได้ถูกบรรจุไว้

ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (The Universal Declaration of Human Rights) ซึ่งสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติอันประกอบด้วยสมาชิกประเทศจากหลากหลายทวีป รวมถึงประเทศไทยลงมติรับรองและประกาศใช้ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนดังกล่าว ณ วันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ.1948 บนรากฐานที่ว่า “มนุษย์ทั้งปวงเกิดมามีอิสระและเสมอภาคกันในศักดิ์ศรี...” โดยประเทศสมาชิกที่ลงนามนั้น “ยอมรับถึงศักดิ์ศรีที่ติดตัวมากับมนุษย์ทุกคน [...] ซึ่งเสมอกันและไม่อาจโอนแก่กันได้¹”

แม้ว่าปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนถือไม่ได้มีบทบาทด้านการบังคับใช้อย่างไรก็ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนดังกล่าวเป็นรากฐานของกฎหมายและกลไกทางการปกครองในหลายประเทศ โดยสามารถเห็นได้จากกฎหมายพื้นฐาน (Fundamental law) ของเยอรมันนีที่บัญญัติไว้ว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นสิ่งที่ไม่มีรูปร่างตัวตน (Intangible) ทั้งนี้อำนาจต่างๆ ของรัฐจำเป็นต้องเคารพและปกป้องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์²” หรือ

¹ “La Déclaration universelle des droits de l’homme.” <https://www.un.org/fr/universal-declaration-human-rights/index.html>. สืบค้น 11 ตุลาคม 2020.

² มาตรา 1 กฎหมายพื้นฐานแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ฉบับวันที่ 3 พฤษภาคม 1949 “Loi fondamentale allemande, article 1: la dignité de l’être” 20 เมษายน 2019, <https://www.deutschland.de/fr/topic/politique/loi-fondamentale-allemande-article-1-la-dignite-de-letre-humain>. สืบค้น 11 ตุลาคม 2020.

การที่มนุษย์ทุกคนมีศักดิ์ศรี ซึ่งมีมาตั้งแต่เกิดนั้น เป็นความจริง ที่มากับธรรมชาติของมนุษย์ โดยศักดิ์ศรีนี้ไม่ได้เกี่ยวข้องกับ การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม

รัฐธรรมนูญของอาณาจักรสเปนปี 1978 ซึ่งยืนยันว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์แต่ละบุคคลเป็นพื้นฐานของระเบียบการเมือง (Political order) และสันติสุขทางสังคม” ทั้งนี้แม้กระทั่งในรัสเซียเอง (ที่มีเรื่องราวของการละเมิดสิทธิมนุษยชนบ่อยครั้ง) ก็บัญญัติในรัฐธรรมนูญไว้ว่า “ศักดิ์ศรี (ความเป็นมนุษย์) ของแต่ละบุคคลจะได้รับการปกป้องโดยรัฐ และไม่มีอะไรที่จะกดศักดิ์ศรีลดต่ำลง³” ในส่วนของประเทศไทยนั้น รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน (พ.ศ.2560) ได้กำหนดว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง ปวงชนชาวไทยย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน⁴”

ท้าวความแนวคิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

เรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่ได้บรรจุไว้ในรัฐธรรมนูญเป็นแนวคิดที่ตกผลึกมาจากเรื่องปรัชญา และความเชื่อทางศาสนา/เทววิทยา โดยเรื่องดังกล่าวมีประวัติที่ยาวนานหลายสิบปีก่อนคริสต์ศักราช ในยุคของกิแกโร (Cicero) นักปรัชญาชาวโรมันซึ่งเกิดใน 106 ปีก่อนคริสต์ศักราช ทั้งนี้กิแกโรได้พูดถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในเชิงที่ว่าสังคมต้องรับรู้ถึงสถานะหรือฐานะของบุคคลๆ หนึ่ง在社会 ซึ่งสถานะหรือฐานะนี้เป็นสิ่งที่ติดตัวมากับมนุษย์ (inherent) แต่กำเนิด

ในมิติปรัชญา นักปรัชญาจำนวนมากได้พูดถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็น อิมมานูเอล คานต์ (Immanuel Kant)

³ มาตรา 21-1: “รัฐธรรมนูญฉบับวันที่ 12 ธันวาคม 1993”

⁴ มาตรา 4: “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย - ราชกิจจานุเบกษา.” 6 เมษายน 2017. <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/040/1.PDF>. สืบค้น 11 ตุลาคม 2020.

นักปรัชญาชาวเยอรมันในช่วงศตวรรษที่ 18 หรือฟรีดริช นีทเชอ (Friedrich Nietzsche) นักปรัชญาชาวเยอรมันในช่วงศตวรรษที่ 19 โดยในมุมมองของคานต์ มนุษย์ทุกคนนั้นต่างเกิดมาพร้อมกับศักดิ์ศรี โดยศักดิ์ศรีนี้มาจากการที่ชีวิตมนุษย์นั้นประเมินไม่สามารถประเมินค่าได้ โดยศักดิ์ศรีคือการที่บุคคลไม่ได้ถูกมองว่าเป็นวิธีการแต่เป็นเป้าหมายในตัวเอง ซึ่งสิ่งที่คานต์พยายามนำเสนอคือมนุษย์ซึ่งเป็นผู้ที่มีเหตุผลต้องได้รับการเคารพในฐานะมนุษย์ที่ไม่ใช่เป็นแค่สิ่งของหรือสิ่งมีชีวิตธรรมดา แต่ทว่าสำหรับนีทเชอกลับมองว่าเรื่องศักดิ์ศรีเป็นสิ่งที่ไร้สาระ โดยเขามองว่า “เรื่องผีๆ อย่างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และศักดิ์ศรีของหน้าที่งานเป็นผลผลิตของการเป็นทาสที่แอบซ่อนไว้โดยแท้⁵” นีทเชอเชื่อว่าศักดิ์ศรีเป็นเรื่องสุดท้ายที่มนุษย์จะให้ความสำคัญ เพราะมนุษย์ให้ความสำคัญเรื่องปากท้องก่อน

ในมิติทางศาสนา (คริสต์) นั้น ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ได้ตั้งอยู่บนรากฐานที่ว่าทุกคนถูกสร้างขึ้น “ตามภาพลักษณ์ของพระเจ้า ให้มีความคล้ายคลึงกับพระเจ้า” (ปฐม.1:26) ฉะนั้นมนุษย์แต่ละคนนั้นมีศักดิ์ศรีที่ไม่สามารถถูกพรากไป (inalienable) อีกทั้ง

มนุษย์ทุกคน ไม่ว่าจะมีความเชื่อชาติ พื้นเพ หรือแนวคิดใดล้วนต่างมีศักดิ์ศรีเหมือนกัน (universal) ทั้งนี้ศักดิ์ศรีที่มนุษย์ได้รับนับตั้งแต่การสร้างสรรค์ของพระเจ้าทำให้มนุษย์มีลักษณะพิเศษเฉพาะ ไม่สามารถเปลี่ยนกลับได้ (irreversible) และไม่ได้มาจากความสำเร็จหรือความสามารถของบุคคล แต่มาจากความรักของพระเจ้า ซึ่งเผยให้เห็นในพระเยซู มนุษย์แท้ พระเจ้าแท้ ผู้ไถ่มนุษย์ผ่านการรับทรมาน ตายและฟื้นคืนชีพ

เอกสารว่าด้วยธรรมนูญการอภิบาลในโลกปัจจุบัน (Gaudium et Spes) จากการสังคายนาวาติกันครั้งที่ 2 เผยให้เห็นว่าศาสนจักรรับรู้และเห็นความสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นอย่างมาก ซึ่งไม่เพียงแต่จะนำเรื่องดังกล่าวมาไว้ในบทแรกของธรรมนูญ แต่ยังได้อธิบายอย่างละเอียด (GS 12-22) เกี่ยวกับมนุษย์และคุณค่าพิเศษเฉพาะของมนุษย์ พร้อมกับกล่าวถึงเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ว่าเป็นเรื่องที่ทุกคนไม่ว่าจะนับถือศาสนาไหนต่างเห็นเคารพความเป็นมนุษย์ที่มีคุณค่าเฉพาะบุคคลและลักษณะศักดิ์สิทธิ์...มีอะไรที่พิเศษเหนือกว่าสิ่งสร้างอื่นๆ (GS 12)

⁵ “The Greek State.” http://nietzsche.holtof.com/Nietzsche_various/the_greek_state.htm. สืบค้น 11 ตุลาคม 2020.

เรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นเรื่องที่หยิบยกขึ้นมาในศาสนจักรมาโดยตลอด ไม่ว่าจะเป็นการไตร่ตรองทางเทววิทยาในยุคกลาง การพิจารณาสิทธิของคนท้องถิ่นหลังระหว่างยุคที่มีการตั้งอาณานิคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำสอนด้านสังคมของศาสนจักร (Compendium of the Social Doctrine of the Church) และสมณสาสน์ที่กล่าวถึงความไม่เป็นธรรมทางสังคมที่สามารถเห็นได้ อยู่เสมอในยุคปัจจุบัน อย่างสมณสาสน์ล่าสุดของสันตะปาปาฟรานซิส “Fratelli Tutti” (ทุกคนเป็นพี่น้องกัน)

ทุกคนเป็นพี่น้องครอบครัวเดียวกัน

“Fratelli Tutti” สมณสาสน์ฉบับที่สามของโป๊ปฟรานซิสนับตั้งแต่ดำรงตำแหน่งสันตะปาปา จัดว่าเป็นการนำคำสอนด้านสังคมของศาสนจักรได้เป็นแกนหลักในสมณสาสน์มาอัปเดตให้เข้ากับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และเช่นเดียวกับคำสอนด้านสังคมของศาสนจักร Fratelli Tutti ได้เขียนบนพื้นฐานของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์: “การที่มนุษย์ทุกคนมีศักดิ์ศรีซึ่งมีมาตั้งแต่เกิดนั้นเป็นความจริงที่มากับธรรมชาติของมนุษย์ โดยศักดิ์ศรีนี้ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม” (FT 213) โดยโป๊ปฟรานซิสได้นำเรื่องการเยื่อมเยือนกับผู้แทนกลุ่มต่างๆ ทั้งผู้นำศาสนา คณะทูตผู้แทนในสหประชาชาติ เป็นต้น มาไว้ใน

สมณสาสน์ Fratelli Tutti เพื่อแสดงให้เห็นว่าท่ามกลางความแตกต่าง (ทั้งในด้านความเชื่อ วัฒนธรรม หน้าที่ สถานะทางสังคม ฯลฯ) ทุกคนต่างอยากใช้ชีวิตในสังคมโลกอย่างมีความสุข สังคมที่มีความยุติธรรมไร้ซึ่งสงคราม และความยากแค้น พร้อมกับต้องการสังคมที่ทุกคนมีที่ยืน โดยไม่มีใครถูกทอดทิ้งหรือเอินเฉย

สำหรับโป๊ปฟรานซิส การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นเรื่องแรกก่อนที่จะพูดถึงเรื่องอื่นๆ โดยสันตะปาปาฟรานซิสเห็นว่าหากหลักศักดิ์ศรีมนุษย์ “ไม่ได้รับการปกป้อง ก็หาใช่ความเป็นพี่น้องหรือความเป็นมนุษย์ไม่” (FT 107) ใครก็ตามที่เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ไม่เพียงแต่จะช่วยให้เป็นผู้ที่เคารพหรือคิดถึงผู้อื่น แต่ยังช่วยให้เป็นคนที่เปิดกว้างและรับฟัง อันก่อให้เกิดความเป็นพี่น้องและมิตรภาพในสังคม

ทั้งนี้ทั้งนั้นความเป็นพี่น้องและมิตรภาพจำเป็นต้องอาศัยการพูดคุยแลกเปลี่ยน เนื่องจาก “พวกเราสามารถค้นหาความจริงด้วยกันจากการพูดคุย จากการสนทนาอย่างสงบและสันติ หรือการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่เปี่ยมไปด้วยความกระตือรือร้นจากผู้ที่มีส่วนร่วม” (FT 50) ซึ่งการสร้างพื้นที่สำหรับการแลกเปลี่ยนจะเป็นไปไม่ได้เลยถ้าหากไม่มีใครอดทนรับฟังประสบการณ์ของผู้คนที่หลากหลาย

จากสถานการณ์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทั่วโลกในปัจจุบัน สันตะปาปาฟรานซิสให้ความเห็นว่า หนึ่งในอุปสรรคที่ทำลายความเป็นพี่น้องในสังคม คือ การที่ผู้คนต่างใช้ชีวิตแบบตัวใครตัวมัน เอาผลประโยชน์ตนเองเป็นที่ตั้ง (ถึงแม้ว่าตามทฤษฎีเศรษฐศาสตร์จะอธิบายประโยชน์สูงสุดมาจากการที่แต่ละคนเลือกสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับตัวเอง โดยไม่ได้สนใจคนอื่น) ซึ่งวิถีชีวิตแบบ “ปัจเจกชนนิยม (Individualism) ไม่ได้ทำให้คนเรานั้นมีอิสระมากขึ้น มีความเท่าเทียมกันมากขึ้น หรือเป็นพี่น้องกันมากขึ้นแม้แต่คนเดียว ผลประโยชน์ส่วนตนของแต่ละคนเมื่อมารวมกันแล้ว (ตามที่ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์อ้างนั้น) ไม่สามารถสร้างโลกที่ดีกว่าเดิมสำหรับมนุษย์ได้ ยิ่งไปกว่านั้นมันไม่สามารถหยุดยั้งความเลวร้ายที่กำลังถาโถมมากขึ้นๆ และแพร่ขยายไปทั่วโลก ถึงกระนั้นปัจเจกชนนิยมสุดขั้วจัดว่าเป็นไวรัสที่เอาชนะยากที่สุด เพราะมันชอบหลอกมนุษย์ ไวรัสนี้ดัดแปลงพยายามโน้มน้าวว่าทุกๆ อย่างมาจากเป้าหมายส่วนตนเท่านั้น ราวกับว่าการรวบรวมเป้าหมายและความมั่นคงของแต่ละบุคคลเอาไว้ด้วยกันจะนำไปสร้างประโยชน์เพื่อส่วนรวม” (FT 105)

ถึงกระนั้น “เส้นทางของความเป็นพี่น้อง ทั้งในระดับท้องถิ่นและทั่วโลก สามารถสร้างขึ้นได้จากการที่มีใจเปิดกว้าง และพร้อมที่จะพบปะกันอย่างตรงไปตรงมา” (FT 50)

เสียงแห่งความเจ็บ

เมื่อย้อนกลับมาดูประเทศไทย เหตุการณ์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น การหายตัวไปอย่างลึกลับของนักเคลื่อนไหวทางสังคม และผู้ที่เห็นต่างทางการเมือง หรือการเสียชีวิตผู้ออกมาเรียกร้องความเป็นธรรมโดยไม่มีการดำเนินคดีหาผู้กระทำผิดใดๆ ที่ยังคงมิให้เห็นตลอดระยะเวลาที่หลายทศวรรษ ได้ย้อนแย้งกลับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ ซึ่งได้มีการกล่าวเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างชัดเจนในรัฐธรรมนูญอย่างชัดเจน ข้ำรายการดำเนินคดีสอบสวนในกรณีของนักธุรกิจชั้นนำของประเทศได้สังคมได้ตั้งข้อสังเกตว่าการทำงานของเจ้าหน้าที่นั้นมีเงื่อนไข ซึ่งสังคมให้ความเห็นว่าแตกต่างจากคดีชาวบ้านทั่วไป ข้อครหาต่างๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับอำนาจทำให้เกิดคำวิพากษ์วิจารณ์มากมายต่อการทำงานของรัฐที่สื่อให้เห็นถึงการทำงานแบบสองมาตรฐาน จนก่อให้เกิดกระแสว่า “มีไว้ขังหมา และคนจน” อันสะท้อนถึงความรู้สึกจากผู้ที่เป็นเหยื่อของความอยุติธรรมในสังคม

อย่างไรก็ดี ณ ขณะนี้ สังคมไทยยังกำลังเผชิญหน้ากับความขัดแย้งทางแนวคิดในการเดินทางผลักดันประเทศ ในหมู่ประชาชนหลากหลายเพศและวัย ซึ่งมีทั้งผู้สนับสนุนรัฐบาล ผู้ที่ต้องการการเลือกตั้งใหม่ ผู้ที่เรียกร้องการปฏิรูปโครงสร้างการ

บริหารแผ่นดิน ฯลฯ อย่างไรก็ตามนักเรียนมัธยมและนิสิต-นักศึกษาจำนวนมากซึ่งออกมาชุมนุมนั้นต่างอยากเห็นประเทศของตนเป็นสังคมที่ทุกคนมีอิสระทางความคิด แต่ละคนสามารถแสดงอัตลักษณ์ของตนอย่างเปิดเผย และอยู่ร่วมกันได้ท่ามกลางความแตกต่าง โดยทุกคนนั้นจะได้รับการปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่อย่างเท่าเทียม และเป็นธรรม ไม่ว่าจะเป็นทางฐานะการเงิน เพศสภาพแนวคิด ความเชื่อ ฯลฯ

ไม่ว่าใครก็ตามอยากให้ตนเองได้ใช้ชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี มีสิทธิที่เท่าเทียมกับคนอื่น ๆ และนี่คือหลักความจริงที่ไม่มีใครปฏิเสธได้ หลายคนพยายามตามหาข้อมูลเกี่ยวกับ “ผู้สาบสูญ” หรือนักสังคมนักกิจกรรมที่เสียชีวิตอย่างปริศนา เพื่อสร้างความยุติธรรมในสังคมที่ดูแสนโหดร้ายเกินเยียวยา พร้อมกับหวังว่าสักวันหนึ่งจะสามารถคืนศักดิ์ศรีดีให้กับผู้ที่ต้องตกเป็นเหยื่อของการใช้อำนาจอย่างไม่ชอบธรรม และถึงจะรู้ว่าความหวังมีเพียงแค่น้อยนิด แต่ความพยายามในการค้นหาก็ยังคงเดินหน้าต่อไป เพราะการเดินหน้าค้นหาความจริงที่เกิดขึ้นเป็นการทำเพื่อสร้างสังคมที่เคารพซึ่งกันและกัน เป็นการแสดงออกที่ทำให้เห็นว่าชีวิตๆ หนึ่งนั้นมีคุณค่า

จะเปลี่ยนแปลงได้ก็เริ่มที่ตัวเอง

การให้ความสำคัญต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งนำไปสู่การมองเห็นคุณค่าในผู้อื่นจัดเป็นก้าวแรกของการต่อสู้ต่อความอยุติธรรมและความกดขี่ข่มเหงที่เกิดขึ้นในสังคม การเคารพศักดิ์ศรีของผู้อื่นช่วยให้เรารับรู้ถึงการสร้างสรรค์ของพระเจ้าที่ส่งผลให้มนุษย์แต่ละคนมีลักษณะพิเศษเฉพาะ ไม่เหมือนใคร และไม่มีใครเหมือน พร้อมๆ กับย้ำว่าเป็นหน้าที่ของมนุษย์ที่จะต้องดูแลกันและกัน เพื่อที่จะรักษาลักษณะพิเศษเฉพาะนั้นเอาไว้

ในการสร้างสังคมที่เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การเปลี่ยนแปลงระดับบุคคลทั้งในเชิงจริยธรรมและจิตวิญญาณเป็นสิ่งแรกที่ต้องทำ เพราะในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ การเปลี่ยนแปลงที่ยิ่งใหญ่เริ่มต้นจากการเปลี่ยนแปลงในจุดเล็กที่สุดเสมอๆ และถึงแม้ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงในระดับบุคคล ซึ่งเหมือนจะไม่มีผลอะไรในระยะแรก แต่ทว่าการกระทำของหลายๆ คนที่ย่อมมีผลต่อคนอื่นคนหนึ่ง เมื่อคนอื่นที่ไม่ได้สนใจอะไรกลับเข้าใจถึงเหตุผลของการกระทำที่อีกคนพยายามแสดงให้เห็นถึงการยอมรับคุณค่าของมนุษย์ การทำให้คนอื่นเห็นถึงความหมายของคุณค่าหรือศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ผ่านการกระทำส่วนบุคคลอย่างไม่ย่อท้ออาจเรียกได้ว่าเป็นการชักชวนรณรงค์ให้คนอื่นๆ มาร่วมอุดมการณ์...

การเปลี่ยนแปลงใดๆ ย่อมมาพร้อมกับการสวนกระแสอยู่ตลอด ความอดทนอดกลั้นและความกล้าหาญจึงเป็นสิ่งจำเป็น แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดคือการเปลี่ยนแปลงจากภายในอย่างสม่ำเสมอ อันเป็นการปฏิวัติตัวตนเพื่อเปลี่ยนเบื้องลึกของหัวใจซึ่งมุ่งที่จะได้ใกล้ชิดกับพระคัมภีร์และกับพระเจ้ามากขึ้นในทุกๆ ขณะ พระสันตะปาปาฟรานซิสเคยกล่าวในระหว่างประชุมสังฆมณฑลโรมไว้ว่า “คริสชน ถ้าไม่ใช่ นักปฏิวัติในเวลานี้ก็ไม่ใช่ คริสชน คริสชนต้องเป็นนักเปลี่ยนแปลงโดยพระหรรษทาน⁶”

การมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ เช่น สังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ผลักดันการกลับใจ สภาพแวดล้อมที่ดีซึ่งแต่ละคนเคารพซึ่งกันและกันช่วยให้ทุกๆ คนในสังคมสามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีศักดิ์ศรีและเท่าเทียมกันท่ามกลางสังคมที่เต็มไปด้วยความแตกต่างอย่างกลมกลืน

หลายคนมองว่า การเมืองเป็นสิ่งที่ไม่ควรยุ่ง เพราะเป็นสิ่งที่สกปรก แต่ที่มันสกปรกนั้นเหมือนเป็นเพราะไม่มีใครยอม

เสียสละทำความสะอาด ซึ่งสำหรับโป๊ปฟรานซิสหนึ่งในสาเหตุ “อาจจะเพราะว่าไม่มีคริสตชนเข้าสู่การเมืองอย่างจริงจัง” โดย “การเมืองถือว่าเป็นรูปแบบความเอื้อเพื่อเผด็จการที่ยิ่งใหญ่ที่สุด” อย่างที่สันตะปาปาปิอุสที่ 6 ได้กล่าวไว้ในอดีตซึ่งพระสันตะปาปาฟรานซิสได้นำกลับมาใช้เพื่อเตือนสติอีกครั้ง และนี่ก็เป็นเพราะว่าการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเป็น “การทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม” ทั้งนี้ตามพระคัมภีร์ การปกครองคือการรับใช้ บนพื้นฐานที่ว่าใครก็ตามที่มีอำนาจต้องเป็นผู้รับใช้/ให้บริการแก่ผู้ที่อยู่ใต้ปกครอง

สำหรับศาสนจักร การเมืองเป็นเครื่องมือทรงพลังที่สามารถช่วยเหลือผู้คนให้อยู่อย่างมีคุณค่าและมีศักดิ์ศรี อันเป็นเครื่องมือสำหรับการสร้างสันติสุขในโลกปัจจุบัน เครื่องมือที่ช่วยทำให้สิ่งต่างๆ “ในแผ่นดินเหมือนในสวรรค์” และด้วยเหตุนี้จึงไม่น่าแปลก ถ้าหากสันตะปาปาฟรานซิสจะกล่าวว่า “เราสามารถเป็นนักบุญได้โดยการเล่นการเมือง⁷”

⁶ “Un cristiano, se non è rivoluzionario, in questo tempo, non è cristiano ! Deve essere rivoluzionario per la grazia !” จาก “Al Convegno Ecclesiale della Diocesi di Roma (17 giugno” 17 กรกฎาคม 2013, http://www.vatican.va/content/francesco/it/speeches/2013/june/documents/papa-francesco_20130617_convegno-diocesano-roma.html. สืบค้น: 13 ตุลาคม 2020.

⁷ “On peut devenir saint en faisant de la politique », soutient le” 1 mai. 2015, <https://www.la-croix.com/Religion/Actualite/On-peut-devenir-saint-en-faisant-de-la-politique-soutient-le-pape-Francois-2015-05-01-1308250>. สืบค้น: 13 ตุลาคม 2020.

(หมวดพิธีกรรม)

การปฏิรูปหนังสือบทอ่าน ของสังคายนาวาติกกัน ครั้งที่ 2

บาทหลวง เซซฐา ไชยเดช

(ต่อจากฉบับที่แล้ว)

1. ลำดับวันเวลาของการปฏิรูปหนังสือบทอ่านของสังคายนาวาติกกัน ครั้งที่ 2

ก่อนที่จะเรียกประชุมสังคายนาวาติกกัน ครั้งที่ 2 อย่างเป็นทางการ พระสันตะปาปา ยอห์น ที่ 23 ได้แต่งตั้งคณะกรรมการพิเศษ ซึ่งมีหน้าที่ให้คำปรึกษาผู้นำพระศาสนจักรทั่วโลกเกี่ยวกับความต้องการของพวกเขา ในการปฏิรูปพระศาสนจักร เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม ค.ศ.1959 คณะกรรมการชุดนี้ได้ส่งแบบสอบถามถึงความปรารถนาในการปฏิรูปพระศาสนจักรให้แก่พระสังฆราชและสังฆรักษ์ จำนวน 2,594 คน อธิการคณะนักบวช จำนวน 156 คน และสถาบันเทว

วิทยา จำนวน 62 แห่ง ในเดือนพฤษภาคม 2,150 ฉบับ ได้ถูกส่งกลับมาจากกรุงโรม ซึ่งจำนวน 25% ของคำตอบกล่าวถึงการปฏิรูปพิธีกรรม และจากคำตอบแบบสอบถามจำนวน 500 ฉบับที่กล่าวถึงการปฏิรูปพิธีกรรม มีประมาณ 150 ฉบับที่เสนอให้มีการปฏิรูปหนังสือบทอ่าน ผู้ที่ต้องการให้ปฏิรูปหนังสือบทอ่านส่วนใหญ่ได้กล่าวถึงเหตุผลของการปฏิรูปจากมุมมองทางพระคัมภีร์ พิธีกรรม และการสอนคำสอน (ดังที่ได้กล่าวถึงมาแล้วจากบทความ “ประวัติความเป็นมาของหนังสือบทอ่าน” ในฉบับที่แล้ว)

บาทหลวงสังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ, อาจารย์ประจำสาขาวิชาคริสตศาสนศึกษา คณะศาสนศาสตร์ วิทยาลัยแสงธรรม

ต่อจากนั้นระหว่างเดือนมิถุนายน ค.ศ.1961 จนถึงเดือนมิถุนายน ค.ศ.1962 คณะกรรมการเตรียมการสังคายนาได้จัดประเภทของข้อเสนอต่างๆ ที่คณะกรรมการพิเศษได้รวบรวม และหลังจากนั้นได้ร่างข้อมูลลงไปในเอกสารซึ่งจะใช้ประกอบการประชุมในวันพระคริสตสมภพ ค.ศ.1961 พระสันตะปาปาโยฮัน ที่ 23 ได้ทรงประกาศเรียกประชุมสังคายนาวาติกัน ครั้งที่ 2 อย่างเป็นทางการ

มีการประชุม 4 สมัยในสังคายนาวาติกัน ครั้งที่ 2 ระหว่างวันที่ 11 ตุลาคม ค.ศ.1962 ถึง วันที่ 8 ธันวาคม ค.ศ.1965 ไม่มีเอกสารใดที่ได้รับการรับรองในการประชุมสมัยแรก (11 ตุลาคม-8 ธันวาคม ค.ศ.1962) ระหว่างสมัยที่ 2 (29 กันยายน -4 ธันวาคม ค.ศ.1963) ได้มีการพิจารณาร่างเอกสารที่เกี่ยวกับพิธีกรรม หลังจากการแก้ไขและอภิปรายหลายครั้ง ในวันสุดท้ายของการประชุมสังคายนาสมัยที่สอง พระสังฆราชผู้เข้าร่วมประชุมได้ลงมติและรับรองเอกสารฉบับแรกของสังคายนา คือพระสังฆธรรมนูญว่าด้วยพิธีกรรม (Sacrosanctum Concilium)

พระสังฆธรรมนูญว่าด้วยพิธีกรรมได้เขียนขึ้น “เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิรูปพิธีกรรมของประชากรของพระเจ้า” พระสังฆธรรมนูญไม่ได้ให้รายละเอียดในการ

ปฏิรูปพิธีกรรมโดยเฉพาะ แต่ได้ให้หลักการพื้นฐานที่จะใช้เป็นแนวทางในการปฏิรูปพิธีกรรม เพื่อที่จะทำให้การปฏิรูปพิธีกรรมของสังคายนาวาติกัน ครั้งที่ 2 เป็นผลสำเร็จในเดือนมกราคม ค.ศ.1964 พระสังคายนาได้ตั้งคณะกรรมการที่เรียกว่า “Consilium” มีการประชุมครั้งแรกในวันที่ 11 มีนาคม ค.ศ.1964 คณะกรรมการ (Consilium) ว่าด้วยพิธีกรรมได้กำหนดกลุ่มคณะทำงานจำนวน 40 กลุ่ม และกลุ่มคณะทำงานที่ 11 (coetus XI) ได้รับมอบหมายให้ปฏิรูปหนังสือบทอ่าน คณะกรรมการ (Consilium) ทั้งหมดได้ประชุมกัน 13 ครั้งระหว่างปี ค.ศ. 1964-1970 การลงมติรับรองหนังสือบทอ่านเล่มใหม่ (ฉบับปัจจุบัน) เกิดขึ้นระหว่างการประชุมเต็มคณะ ครั้งที่ 4, 7 และ 10

2. หลักการ 5 ประการที่เป็นแนวทางในการปฏิรูปหนังสือบทอ่าน อันที่จริงไม่มีส่วนใดที่แยกออกมาเป็นหัวข้อเฉพาะในพระสังฆธรรมนูญว่าด้วยพิธีกรรมที่เขียนเกี่ยวกับบทอ่าน อย่างไรก็ตามเราพบข้อความที่เกี่ยวกับการปฏิรูปบทอ่านกระจายอยู่ทั่วไปในพระสังฆธรรมนูญว่าด้วยพิธีกรรมซึ่งมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับพระสังฆธรรมนูญเรื่องการเผยของพระเจ้า (Dei Verbum) ที่เอกสารฉบับนี้ได้ให้ข้อสังเกตมากมายซึ่งแสดงความปรารถนาของสังคายนาที่จะเห็นการปฏิรูปหนังสือบทอ่าน

ข้อสังเกตต่อไปนี้เป็น 5 หลักการสำคัญ ที่เป็นแนวทางในการทำงานของคณะกรรมการปรับปรุงบทธำานของสังคายนาวาติกัน ครั้งที่ 2 ดังนี้

1. พระคัมภีร์เป็นองค์ประกอบสำคัญในการฉลองพิธีกรรม ความสำคัญ of พระคัมภีร์ในการฉลองพิธีกรรมเป็นหลักการกว้างๆ ซึ่งประกอบด้วยแนวทางต่างๆ ดังนี้

ก. พระคัมภีร์เป็นบ่อเกิดของพิธีกรรม
“พระคัมภีร์สำคัญอย่างยิ่งในการประกอบพิธีกรรมเพราะว่าพระคัมภีร์เป็นที่มาของบทธำานต่างๆ ที่ใช้อ่านและอธิบายคำเทศน์และเพลงสดุดีที่ใช้ขับร้อง คำภาวนาอธิษฐานบทวิงวอน เพลงขับร้องในพิธีกรรม ล้วนเอาเนื้อความที่เตือนใจมาจากพระคัมภีร์ทั้งสิ้น กิจกรรมและสัญลักษณ์สำคัญต่างๆ ก็ได้ความหมายมาจากพระคัมภีร์ด้วย” (SC 24)

ข. พระเยซูคริสต์เจ้าประทับอยู่ในพระวาจา “พระองค์สถิตอยู่ในพระวาจาของพระองค์ เพราะเป็นพระองค์ที่ตรัสเมื่อเราอ่านพระคัมภีร์ในพระศาสนจักร” (SC 7)
“พระศาสนจักรแสดงคารวกิจต่อพระคัมภีร์เสมอมาเช่นเดียวกับที่แสดงคารวกิจต่อพระกายของพระเจ้าเอง เฉพาะอย่างยิ่งในพิธีกรรม พระศาสนจักรเอาปั้งแห่งชีวิตมาจากโต๊ะแห่งพระวาจาของพระเจ้า และพระกายพระคริสต์เจ้า โดยมีได้วางเว้นและให้ปั้งนี้แก่สัตบุรุษ” (DV 21)

ค. พระคัมภีร์เป็นแหล่งที่มาของการสั่งสอน “แม้ว่าพิธีกรรม ก่อนอื่นหมดเป็นการนมัสการพระบรมเดชานุภาพของพระเป็นเจ้า พิธีกรรมก็ให้อบรมแก่สัตบุรุษเป็นอันมากด้วย เหตุว่าในพิธีกรรมพระเจ้าตรัสแก่ประชากรของพระองค์และพระคริสต์เจ้ายังประกาศข่าวดีของพระองค์ สัตบุรุษก็ตอบพระเจ้าด้วยการร้องเพลงและการอธิษฐานภาวนา... ดังนั้น มิใช่เฉพาะเมื่อเราอ่าน “สิ่งที่เขียนไว้เพื่ออบรมสอนเรา” (รม 15:4) เท่านั้น แต่เมื่อพระศาสนจักรภาวนาขับร้อง หรือประกอบกิจกรรม ความเชื่อของบรรดาผู้ที่มาร่วมพิธีก็ได้รับการเลี้ยงบำรุงจิตใจของเขาขึ้นไปหาพระเจ้าเพื่อถวายเป็นนอบน้อมเคารพฝ่ายจิตใจ และได้รับพระคุณของพระองค์อย่างอุดมสมบูรณ์ยิ่งขึ้น” (SC 33)

ง. เนื่องจากพระคัมภีร์เป็นส่วนประกอบสำคัญของพิธีมิสซา จึงมีความต้องการที่จะเลือกบทธำานจากพระคัมภีร์ให้ดีขึ้นกว่าเดิม “เพื่อให้สัตบุรุษได้ฟังพระวาจาของพระเป็นเจ้าโดยเป็นผลดียิ่งขึ้น ให้เอาพระคัมภีร์มาอ่านให้สัตบุรุษฟังมากยิ่งขึ้น แล้วดังนี้ภายในจำนวนปีที่กำหนด สัตบุรุษก็จะได้ฟังพระคัมภีร์ตอนที่สำคัญๆ จนหมด” (SC 51) “ในพิธีกรรมจะต้องมีบทธำานจากพระคัมภีร์มากกว่า มีแบบต่างๆ และเหมาะสม” (SC 35.1)

2. การจัดลำดับความสำคัญแรกให้กับบทอ่านของมิสซาวันอาทิตย์และวันฉลอง

ข้อค้นพบจากการศึกษาแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของวันอาทิตย์และเทศกาลตามปีพิธีกรรมในพระศาสนจักรสมัยแรกเริ่ม ลักษณะสำคัญเหล่านี้ค่อยๆ คลุมเครือจากตอนปลายของพระศาสนจักรในยุคแรกจนถึงปลายสมัยกลาง และยังไม่ได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้น แม้จะมีการประกาศใช้หนังสือมิสซาโรมันปี ค.ศ.1570 พระสังฆธรรมนูญว่าด้วยพิธีกรรมแสดงให้เห็นถึงบทบาทของวันอาทิตย์และวันฉลองดังนี้ “ในวันนั้นสัตบุรุษต้องมาประชุมกัน เพื่อฟังพระวาจาของพระเป็นเจ้าและร่วมในพิธีสักระบุชาขอบพระคุณ จะได้คิดถึงการรับทรมาน การกลับคืนชีพและการรับสิริโรจนการของพระเยซูเจ้า” (SC 106) “เพราะฉะนั้น เพื่อให้การถวายบูชามิสซาเกิดผลอย่างเต็มที่แก่สัตบุรุษแม้แต่ในจารีตภายนอก สภาสังคายนาจึงตั้งกฎต่อไปนี้ โดยคำนึงถึงมิสซาซึ่งถวายโดยมีสัตบุรุษมาร่วม เฉพาะอย่างยิ่งในวันอาทิตย์ และวันฉลองที่บังคับ” (SC 49)

ถึงแม้ว่าพระสังฆธรรมนูญจะเอ่ยถึงเทศกาลตามปีพิธีกรรมเพียงสั้นๆ (SC 107) ประวัติศาสตร์พิธีกรรมมีหลักฐานที่เพียงพอแสดงให้เห็นว่าปีพิธีกรรมค่อยๆ พัฒนามาจากการฉลองศีลมหาสนิทในวันอาทิตย์ โดยการเน้นที่วันอาทิตย์ วันฉลองขององค์

พระผู้เป็นเจ้า และเทศกาลตามปีพิธีกรรมสังคายนาต้องการที่จะเอาสิ่งที่ไม่สำคัญออกจากแก่นแท้ของพิธีกรรม นั่นคือสิ่งที่ขัดขวางสัตบุรุษจากการรับรู้และมีประสบการณ์ในพิธีกรรมในฐานะที่เป็นการฉลองพระธรรมล้ำลึกปัสกาของพระเยซูเจ้า คือ การสิ้นพระชนม์และกลับคืนชีพของพระองค์ซึ่งเป็นความสมบูรณ์ของประวัติศาสตร์แห่งความรอด

3. หนังสือบทอ่านจะต้องประกอบด้วยตัวบทพระคัมภีร์มากขึ้น จะต้องมีความตอนสำคัญจากพระคัมภีร์ในหนังสือบทอ่านมากขึ้น เป็นความจริงว่ามั่นคงเป็นไปได้และไม่เหมาะสมที่จะอ่านพระคัมภีร์ทุกตอนจากหนังสือพระคัมภีร์ทุกเล่มในพิธีกรรม (เช่น การอ่านเรื่องข้อกำหนดเกี่ยวกับการมีมลทินและไม่มีมลทินในหนังสือเลวีนิติ การบรรยายอย่างยืดยาวถึงหีบพันธสัญญาในหนังสืออพยพ เรื่องที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในหนังสือผู้วินิจฉัย ฯลฯ) พระสังฆธรรมนูญว่าด้วยพิธีกรรมเสนอมาตรการ 3 ประการในการเลือกข้อความส่วนที่สำคัญจากพระคัมภีร์ คือ 1. พระเยซูเจ้าทรงเป็นศูนย์กลาง 2. พระเยซูเจ้าทรงเป็นความสมบูรณ์ครบครันของประวัติศาสตร์แห่งความรอด 3. พระวาจาของพระเจ้าได้รับการประกาศเพื่อการดำเนินชีวิตของคริสตชน

มาตรการที่ 1 พระเยซูเจ้าทรงเป็นศูนย์กลางในการฉลองพิธีกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งพิธีกรรมในวันอาทิตย์ เมื่อคริสตชนระลึกถึงการสิ้นพระชนม์และการกลับคืนชีพของพระองค์ในพิธีศีลมหาสนิท แต่ธรรมล้ำลึกของพระเยซูเจ้ามีคุณค่ามากมาย ซึ่งพระศาสนจักรฉลองแง่มุมต่างๆ ของธรรมล้ำลึกของพระองค์ในเทศกาลต่างๆ ได้แก่ เทศกาลเตรียมรับเสด็จพระคริสตเจ้า เทศกาลพระคริสตสมภพ เทศกาลมหาพรต และเทศกาลปัสกา “พระศาสนจักร ยังนำธรรมล้ำลึกของพระคริสตเจ้ามาตีแผ่ตลอดเวลาทั้งปี ตั้งแต่วันปัสกาสันติและวันบังเกิดจนถึงวันเสด็จขึ้นสวรรค์ วันพระจิตตามคมและวันที่เราหวังและคอยให้พระองค์เสด็จกลับมา” (SC 102)

มาตรการที่ 2 พระเยซูเจ้าทรงเป็นความสมบูรณ์ครบครันของประวัติศาสตร์แห่งความรอด ดังนั้น บทอ่านในพิธีมิสซาต้องแสดงถึงพระเยซูเจ้าในแผนการแห่งความรอดพ้นที่พระเจ้าทรงวางไว้ มาตรการนี้ตั้งใจที่จะนำข้อความจากพระคัมภีร์พันธสัญญาเดิมเข้ามาในหนังสือบทอ่านของมิสซา วันอาทิตย์และวันฉลอง “งานอันน่าพิศวงที่พระเป็นเจ้าทรงกระทำท่ามกลางประชากรในพันธสัญญาเดิมนั้น เป็นแต่การเบิกทางสำหรับงานของพระคริสตเจ้าในการไถ่มนุษยชาติและถวายเกียรติมงคลแก่พระเป็นเจ้าอย่างบริบูรณ์ พระคริสตเจ้าทรงทำงานของ

พระองค์สำเร็จโดยเฉพาะอาศัยธรรมล้ำลึกปัสกา อันได้แก่มหาพรตมาน การกลับคืนชีพจากบรรดาผู้ตาย และการเสด็จขึ้นสวรรค์อย่างรุ่งโรจน์” (SC 5)

มาตรการที่ 3 หนังสือบทอ่านจะต้องบรรจุพระวาจาซึ่งทำให้พระสงฆ์เทศน์อธิบายถึง “แนวทางในการดำเนินชีวิตของคริสตชน” (เทียบ SC 52) ความเกี่ยวพันอันนี้มาจากความตระหนักว่า “กิจกรรมทั้งหมดของพระศาสนจักรมิใช่มีเพียงแต่พิธีกรรมเท่านั้น” (SC 9) การฉลองพิธีกรรมต้องส่งเสริมด้วยการสั่งสอนให้คริสตชนนำธรรมล้ำลึกปัสกาไปปฏิบัติในชีวิตของตน ให้คริสตชนมีชีวิตที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น อาศัยแบบฉบับชีวิต การสิ้นพระชนม์ และการกลับคืนชีพของพระเยซูเจ้า

มาตรการเหล่านี้มาจากบริบทของการใช้พระคัมภีร์ในพิธีกรรม โดยเฉพาะบทอ่านของวันอาทิตย์และวันฉลองถูกกำหนดจากและเพื่อจะรับใช้พิธีกรรมศีลมหาสนิทในวันอาทิตย์

4. หนังสือบทอ่านต้องได้รับการประยุกต์ให้สอดคล้องกับการอภิบาลในสมัยปัจจุบัน การอภิบาลเป็นสิ่งหนึ่งที่สังคายนาวาติกันครั้งที่ 2 ให้ความสำคัญมาก โดยแสดงออกด้วยคำในภาษาอิตาลีว่า “aggiornamento” (ทำให้ทันสมัย) แม้ว่าจะไม่มีการอ้างอิงอย่างเปิดเผยในการ

ทำให้หนังสือบทอ่านมีความทันสมัย พระสังฆธรรมณูญว่าด้วยพิธีกรรมแสดงให้เห็นถึงความปลอดภัยที่จะปฏิรูปพิธีกรรมในภาพรวมด้วยถ้อยคำต่อไปนี้ “ที่ใดจำเป็นก็จะให้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงจารีตด้วยความรอบคอบ และโดยคำนึงถึงธรรมประเพณีอันถูกต้อง ซึ่งจะทำให้จารีตเหล่านั้นมีชีวิตชีวาใหม่ เหมาะกับกรณีแวดล้อมและความต้องการสมัยปัจจุบันนี้” (SC 4) “เพื่อรักษาธรรมประเพณีที่ดีไว้ แต่ก็เปิดทางไว้สำหรับการก้าวหน้าอันชอบต่อไป ให้ทำการสอบสวนอย่างเอาใจใส่แต่ละส่วนของพิธีกรรมที่จะต้องแก้ไขนั้นเสมอ การสอบสวนตรวจตรานี้จะต้องกระทำในด้านเทววิทยา ประวัติศาสตร์ และการอภิบาลวิญญาณ นอกจากนั้นจะต้องพิจารณาทุกทั่วไปเกี่ยวกับโครงสร้างและความหมายของพิธีกรรมพร้อมกับประสบการณ์ที่ได้มาจากการฟื้นฟู พิธีกรรมที่ทำไปแล้วไม่นานมานี้ และจากอนุญัตติพิเศษที่พระสันตะสำนักออกให้แก่สถานที่ต่างๆ ที่สุดอาริเริ่มอะไรใหม่ นอกจากว่าคุณงามความดีของพระศาสนจักรอย่างแท้จริงและแน่นอน ในการริเริ่มนี้ต้องเอาใจใส่ให้แบบใหม่ๆ นี่งอกออกมาลวกกับแบบที่มีอยู่แล้ว” (SC 23)

5. การจัดหนังสือบทอ่านโดยยึดธรรมประเพณีของพระศาสนจักร ไม่มีหัวข้อในพระสังฆธรรมณูญว่าด้วยพิธีกรรม

ที่กล่าวถึงบทอ่านโดยตรง แต่เราสามารถประยุกต์แนวความคิดการฟื้นฟูพิธีกรรมเข้ากับการปฏิรูปหนังสือบทอ่านซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรม ความปลอดภัยของสังคายนาที่จะปรับปรุงพิธีกรรมให้มีความเกี่ยวข้องกับธรรมประเพณีแสดงออกดังนี้ “เพื่อรักษาธรรมประเพณีที่ดีไว้ แต่ก็เปิดทางไว้สำหรับการก้าวหน้าอันชอบต่อไป ให้ทำการสอบสวนอย่างเอาใจใส่แต่ละส่วนของพิธีกรรมที่จะต้องแก้ไขนั้นเสมอ การสอบสวนตรวจตรานี้จะต้องกระทำในด้านเทววิทยา ประวัติศาสตร์ และการอภิบาลวิญญาณ... ที่สุดอาริเริ่มอะไรใหม่ นอกจากว่าคุณงามความดีของพระศาสนจักรอย่างแท้จริงและแน่นอน ในการริเริ่มนี้ต้องเอาใจใส่ให้แบบใหม่ๆ นี่งอกออกมาลวกกับแบบที่มีอยู่แล้ว” (เทียบ SC 23) “ที่ใดจำเป็นก็จะให้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงจารีตด้วยความรอบคอบ และโดยคำนึงถึงธรรมประเพณีอันถูกต้อง” (SC 4) ให้ตรวจแก้พิธีกรรมใหม่ให้เป็นแบบที่ว่าเมื่อยังคงถือหรือจะฟื้นฟูธรรมเนียมประเพณีและระเบียบที่เคยถือในเทศกาลศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ ตามสภาพในยุคของเราแล้ว ก็ให้คงรักษาลักษณะเฉพาะของเทศกาลต่างๆ ไว้เพื่อหล่อเลี้ยงความศรัทธาของสัตบุรุษซึ่งฉลองธรรมล้ำลึกแห่งการไถ่ เฉพาะอย่างยิ่งธรรมล้ำลึกปัสกา” (SC 107)

3. กลุ่มคณะทำงานที่ 11 (coetus XI)

กลุ่มคณะทำงานที่ 11 (coetus XI) ได้ปฏิบัติตามหลักการและแนวทางของสังคายนาวาติกกัน ครั้งที่ 2 ในการปฏิรูปหนังสือบทอ่านตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น โดยในตอนแรกคณะกรรมการได้ทบทวนหนังสือบทอ่านภาษาละตินจากศตวรรษที่ 6-12 หนังสือบทอ่านของจารีตตะวันออก 15 จารีต และหนังสือบทอ่านที่พี่น้องโปรเตสแตนต์ใช้ ผลที่ได้คือตาราง 50 ตารางที่แตกต่างกันซึ่งเป็นตัวแทนของหนังสือบทอ่านในมิสซาเกือบ 18 ศตวรรษ นอกจากนั้นยังได้รวบรวมงานศึกษาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ซึ่งได้ทำในระยะเวลา 80 ปีก่อนหน้านี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของหนังสือบทอ่าน ที่สุดพวกเขาได้ศึกษาข้อเสนอแนะต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปหนังสือบทอ่าน ที่ได้นำเสนอระหว่างทศวรรษที่ผ่านมาโดยนักวิชาการใน 3 ขอบเขต คือ การศึกษาพระคัมภีร์ ขบวนการพิธีกรรม และขบวนการคำสอน

งานขั้นตอนต่อไปของกลุ่มคณะทำงานที่ 11 (coetus XI) คือ การเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านพระคัมภีร์ 31 คน ให้มานำเสนอรายชื่อของข้อความในพระคัมภีร์ที่พวกเขาคิดว่ามีความสำคัญมากที่สุด เพื่อใช้อ่านในพิธีมิสซาวันอาทิตย์ และพวกเขายังถูกขอร้องให้ระบุ

ว่า ควรอ่านพระคัมภีร์ตอนไหนในเทศกาลหรือในวันฉลองใด จากรายชื่อเหล่านี้ สมาชิกของกลุ่มคณะทำงานที่ 11 (coetus XI) ได้รวบรวมรายชื่อเข้าด้วยกัน แล้วส่งให้กับผู้เชี่ยวชาญด้านคำสอนและผู้อภิบาลประมาณ 100 คน เพื่อแสดงความเห็น และเพื่อที่จะรวบรวมข้อมูลให้มากยิ่งขึ้น สมาชิกของคณะกรรมการได้ศึกษาเป็นพิเศษถึงธรรมชาติประเพณีของหนังสือบทอ่านต่างๆ และเสนอข้อเสนอสำหรับการปฏิรูป เขาเหล่านั้นทำงานทั้งหมดนี้ระหว่างปี ค.ศ.1964-1967

ที่สุດก่อนที่จะมอบผลงานขั้นสุดท้ายให้แก่คณะกรรมการ (Consilium) และเพื่อให้สมเด็จพระสันตะปาปาทรงรับรองในที่สุด คณะทำงานได้เพิ่มขึ้นตอนอีกหนึ่งขั้นตอนในปี ค.ศ.1967 พวกเขาส่งหนังสือบทอ่านเล่มใหม่ฉบับร่างให้แก่ผู้เชี่ยวชาญด้านพระคัมภีร์ ผู้เชี่ยวชาญด้านพิธีกรรม นักเทววิทยา เรื่องการอภิบาลและครูคำสอน ประมาณ 800 คน เพื่อขอให้พวกเขาประเมินคุณค่าของหนังสือบทอ่านเล่มใหม่ ผลที่ได้คือข้อคิดเห็นทั่วไป จำนวนมากกว่า 400 หน้า ข้อสังเกตสั้นๆ เกี่ยวกับตัวบทในหนังสือบทอ่านอีกเกือบ 7,000 ข้อ คณะทำงานได้ทำการปรับปรุงหนังสือบทอ่านจากแนวคิดของคำตอบที่ได้รับเหล่านี้ โดยจัดเรื่องราวของประวัติศาสตร์แห่งความรอดในพระธรรมเดิมให้อ่านต่อเนื่องในวันอาทิตย์สัปดาห์ที่

1-5 ในเทศกาลมหาพรต นอกจากนั้นยังได้เพิ่มเติมที่สำคัญจากพระคัมภีร์พันธสัญญาเดิมเข้าไปในวันอาทิตย์ในเทศกาลธรรมดา และได้กำหนดให้อ่านพระวรสารสหทรรศน์¹ ในปีที่กำหนด

วันที่ 3 เมษายน ค.ศ.1969 สมเด็จพระสันตะปาปาเปาโล ที่ 6 ได้ทรงรับรองหนังสือบทอ่านสำหรับมิสซาฉบับใหม่ และได้ประกาศอย่างเป็นทางการในวันที่ 29 พฤษภาคม ค.ศ.1969 และประกาศให้พระศาสนจักรโรมันคาทอลิกทั้งหมดเริ่มต้นใช้หนังสือบทอ่านใหม่ในวันที่ 28 พฤศจิกายน ค.ศ.1971 ซึ่งเป็นวันอาทิตย์สัปดาห์ที่ 1 เทศกาลเตรียมรับเสด็จพระคริสตเจ้าเป็นต้นไป ได้มีการปรับปรุงเพียงเล็กน้อยในหนังสือบทอ่านฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2 ในปี ค.ศ.1981 การเปลี่ยนแปลงส่วนใหญ่เป็นการเพิ่มบทอ่านในวันฉลองของปีพิธีกรรมปี B และปี C

4. การจัดพระวาจาพระเจ้าของหนังสือบทอ่านในเทศกาลธรรมดา

ในบทความนี้ผู้อ่านขอเสนอตัวอย่างการจัดพระวาจาพระเจ้าของหนังสือบทอ่านในเทศกาลธรรมดา ซึ่งเป็นเทศกาลหนึ่งในปีพิธีกรรมของพระศาสนจักร²

จะเห็นได้ว่าตั้งแต่มีการปฏิรูปพิธีกรรมในเรื่อง “ปีพิธีกรรม” ของสังคายนาวาติกันครั้งที่ 2 “เทศกาลธรรมดา” (หรือ “per annum”) เป็นช่วงเวลาที่ยาวที่สุดของปีพิธีกรรม เราเรียกระยะเวลานี้ว่า “เทศกาลธรรมดา” เพราะเป็นระยะเวลาที่แตกต่างกับเทศกาลเตรียมรับเสด็จพระคริสตเจ้า เทศกาลพระคริสตสมภพ เทศกาลมหาพรต และเทศกาลปัสกา เนื่องจาก “เทศกาลธรรมดา” ไม่มีการเฉลิมฉลองพระธรรมล้ำลึกของพระคริสตเจ้าเป็นพิเศษ แต่เป็นการระลึกถึงพระธรรมล้ำลึกของพระ

¹ พระวรสารตามคำบอกเล่าของนักบุญมาระโก นักบุญมัทธิว และนักบุญลูกา

² ในรอบปีพิธีกรรมของพระศาสนจักรประกอบด้วยเทศกาลเตรียมรับเสด็จพระคริสตเจ้า เทศกาลพระคริสตสมภพ เทศกาลมหาพรต เทศกาลปัสกา และเทศกาลธรรมดา

คริสตเจ้าโดยรวม (ชีวิต พระภารกิจ และ คำสอนของพระองค์) (เทียบ เอกสารกฎทั่วไปเรื่องพิธีกรรมและปฏิทิน ข้อ 43)

เทศกาลธรรมดาแบ่งออกเป็น 2 ช่วง ดังนี้

ช่วงแรกตั้งแต่หลังเทศกาลพระคริสตสมภพถึงก่อนเทศกาลมหาพรต คือ ตั้งแต่วันจันทร์หลังฉลองพระเยซูเจ้าทรงรับพิธีล้างถึงวันอังคารก่อนวันพุธรับเถ้า (ในหนังสือมิสซาของสังคายนาเมืองเตรินท์ ที่พระศาสนจักรใช้ก่อนหนังสือมิสซาปัจจุบัน วันอาทิตย์หลังสมโภชพระคริสตเจ้าแสดงองค์เรียกว่า วันอาทิตย์หลังพระคริสตเจ้าแสดงองค์ ต่อด้วยวันอาทิตย์สัปดาห์ที่ 2 หลังพระคริสตเจ้าแสดงองค์... ฯลฯ)

ช่วงที่สองตั้งแต่หลังเทศกาลปัสกา จนถึงก่อนเทศกาลเตรียมรับเสด็จพระคริสตเจ้า คือ ตั้งแต่วันจันทร์หลังสมโภชพระจิตเจ้าจนถึงวันเสาร์ก่อนวันอาทิตย์แรกของเทศกาลเตรียมรับเสด็จพระคริสตเจ้า (ในหนังสือมิสซาของสังคายนาเมืองเตรินท์ที่พระศาสนจักรใช้ก่อนหนังสือมิสซาปัจจุบัน วันอาทิตย์หลังสมโภชพระจิตเจ้าเรียกว่า วันอาทิตย์สัปดาห์ที่ 1 หลังสมโภชพระจิตเจ้า ต่อด้วยวันอาทิตย์สัปดาห์ที่ 2 หลังสมโภชพระจิตเจ้า... ฯลฯ)

รวม 2 ช่วงของเทศกาลธรรมดา มีระยะเวลา 33-34 สัปดาห์

พิธีกรรมของ “เทศกาลธรรมดา” เป็นการระลึกถึงพระธรรมล้ำลึกของพระคริสตเจ้าโดยรวมซึ่งมีศูนย์กลางอยู่ที่ธรรมล้ำลึกปัสกา คือ “การสิ้นพระชนม์และการกลับคืนพระชนมชีพของพระเยซูเจ้า” หัวใจของพิธีกรรมอยู่ที่การฟังพระวาจา และมีส่วนร่วมในพิธีมิสซา

หนังสือบทอ่านของมิสซาปัจจุบันถูกจัดให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของสังคายนาว่าติกันครั้งที่ 2 คือ “ในการประกอบพิธีกรรมจะต้องรื้อฟื้นให้มีการอ่านพระคัมภีร์มากขึ้น มีความหลากหลายและสอดคล้องกับโอกาสมากยิ่งขึ้น” (SC 35) และ “เพื่อให้สัตบุรุษได้ฟังพระวาจาของพระเป็นเจ้า โดยเป็นผลดียิ่งขึ้น ให้เอาพระคัมภีร์มาอ่านให้สัตบุรุษฟังมากยิ่งขึ้น แล้วตั้งนี้ภายในจำนวนปีที่กำหนด สัตบุรุษก็จะได้ฟังพระคัมภีร์ตอนที่สำคัญๆ จนหมด” (SC 51)

เนื่องจากในหนังสือมิสซาของสังคายนาเมืองเตรินท์ การจัดบทอ่านในปีพิธีกรรมเป็นการจัดเพียงรอบเดียวคือบทอ่านจะถูกอ่านซ้ำทุกปี และบทอ่านในมิสซาของวันอาทิตย์และวันธรรมดา มีเพียง 2 บทอ่านเท่านั้น บทอ่านแรกเรียกว่าบทจดหมาย (The Epistle) ที่เรียกเช่นนี้เพราะการอ่าน

บทอ่านแรกจากพระคัมภีร์ภาคพันธสัญญาเดิมมีน้อยมาก ส่วนใหญ่บทอ่านแรกจะอ่านจากบทจดหมายในพันธสัญญาใหม่ และบทอ่านที่สองเป็นบทอ่านจากพระวรสาร (The Gospel)

ในหนังสือบทอ่านของสังคายนาวาติกัน ครั้งที่ 2 พระศาสนจักรจัดให้อ่านบทอ่าน 3 บทในพิธีมิสซาวันอาทิตย์ หนังสือบทอ่านปัจจุบันจัดบทอ่านของวันอาทิตย์เป็นการจัดบทอ่านในรอบ 3 ปี โดยแบ่งเป็นปี A ปี B และปี C การคำนวณว่าเราอยู่ในปีพิธีกรรมไหนทำได้โดยเอาปีค.ศ.ตั้งแล้วหารด้วย 3 ถ้าเหลือเศษ 1 เป็นปี A เหลือเศษ 2 เป็นปี B และถ้าหารลงตัวเป็นปี C เช่น ปีนี้ ค.ศ.2020 หารด้วย 3 เหลือเศษ 1 ปีนี้จึงเป็นปี A

ในปี A (ค.ศ.2020, 2023, 2026) อ่านพระวรสารของนักบุญมัทธิวซึ่งให้ภาพของพระเยซูเจ้าในฐานะอาจารย์และผู้เทศน์สอน ผู้ประกาศข่าวดีแห่งพระอาณาจักรสวรรค์

ในปี B (ค.ศ.2021, 2024, 2027) อ่านพระวรสารของนักบุญมาระโกซึ่งเสนอพระเยซูเจ้าในฐานะบุตรของพระเจ้า ผู้ซึ่งเผชิญหน้าและเอาชนะอำนาจของความเจ็บป่วย บาป และความตาย

ในปี C (ค.ศ.2022, 2025, 2028) อ่านพระวรสารของนักบุญลูกาซึ่งนำเสนอ

พระเยซูเจ้าผู้ทรงแสวงหาคนจนและคนชายขอบของสังคม ทรงเผยแสดงพระเมตตาและความรักของพระเจ้า

ในวันอาทิตย์สัปดาห์ที่ 2 เทศกาลธรรมดา การจัดบทอ่านยังคงจัดในหัวข้อ “การแสดงองค์ของพระเยซูเจ้า” ซึ่งเป็นเนื้อหาต่อเนื่องจากวันสมโภชพระคริสต์แสดงองค์ และวันฉลองพระเยซูเจ้าทรงรับพิธีล้าง จากวันอาทิตย์สัปดาห์ที่ 3 เทศกาลธรรมดาเป็นต้นไปจึงเริ่มอ่านพระวรสารประจำปี A ปี B และปี C แบบกึ่งต่อเนื่อง โดยเริ่มจากพระภารกิจและการสอนของพระเยซูเจ้าซึ่งเริ่มหลังจากที่พระองค์ทรงรับพิธีล้าง และพระวาจาแต่ละสัปดาห์ก็ค่อยๆ เล่าเรื่องชีวิตและคำสอนของพระองค์ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องจนถึงเรื่องอวสานตกาลในวันสมโภชพระคริสต์กษัตริย์ซึ่งเป็นวันอาทิตย์สุดท้ายในเทศกาลธรรมดา

การจัดบทอ่านแรกของวันอาทิตย์นำมาจากพระคัมภีร์ภาคพันธสัญญาเดิมโดยเลือกให้สอดคล้องกับเนื้อหาของพระวรสารประจำวันอาทิตย์นั้น เพื่อชี้ให้เห็นถึงความต่อเนื่องและความเป็นหนึ่งเดียวกันของพระคัมภีร์ภาคพันธสัญญาเดิมและพระคัมภีร์ภาคพันธสัญญาใหม่

ส่วนการจัดบทอ่านที่ 2 เป็นการจัดบทอ่านจากจดหมายของนักบุญเปาโล นักบุญยากอบ อัครสาวก และจดหมายถึง

ชาวฮีบรู แบบกึ่งต่อเนื่อง รวมทั้งตอนหนึ่งของหนังสือวิวรณ์ (จดหมายของนักบุญยอห์น อัครสาวก ถูกจัดเป็นบทธำานในเทศกาลพระคริสตสมภพและเทศกาลปัสกานอกจากนั้นในเทศกาลปัสกายังจัดบทธำานจากจดหมายของนักบุญเปโตร อัครสาวก และหนังสือวิวรณ์)

บทธะวรสารที่ใช้สำหรับบทธำานวันอาทิตย์เทศกาลธรรมดาปี A คือบทธำานจากพระวรสารนักบุญมัทธิว พระวรสารนักบุญมัทธิวมี 28 บท หรือ 1,064 ข้อ แต่สำหรับวันอาทิตย์ปี A เราอ่าน 593 ข้อจากพระวรสารฉบับนี้ คือเริ่มตั้งแต่พระเยซูเจ้าทรงประกาศพระอาณาจักรพระเจ้าในแคว้นกาลิลี (บทที่ 4) จนถึงการพิพากษาครั้งสุดท้าย (มธ 25:31-46) ที่อ่านในวันสมโภชพระเยซูเจ้ากษัตริย์แห่งสากลจักรวาล

สำหรับปี B บทธำานจากพระวรสารนำมาจากพระวรสารนักบุญมาระโก เนื่องมาจากพระวรสารนักบุญมาระโกเป็นพระวรสารที่สั้นที่สุดคือมีเพียง 16 บท ดังนั้นในปี B จึงมีการเสริมด้วยบทธำานจากพระวรสารนักบุญยอห์นสำหรับวันอาทิตย์สัปดาห์ที่ 17 ถึงวันอาทิตย์สัปดาห์ที่ 21 โดยเนื้อหาเป็นคำสอนของพระเยซูเจ้าเรื่องปงฺทรงชีวิต (ยอห์น 6:1-69)

สำหรับปี C บทธำานจากพระวรสารนำมาจากพระวรสารนักบุญลูกา ในวันอาทิตย์เทศกาลธรรมดาจะอ่านพระวรสาร

นักบุญลูกาตั้งแต่บทที่ 1 ข้อ 1-4 และข้ามไปอ่านบทที่ 4 จนถึงบทที่ 21 ข้อ 19 สำหรับวันอาทิตย์สัปดาห์สุดท้ายของเทศกาลธรรมดา ซึ่งเป็นวันสมโภชพระเยซูเจ้ากษัตริย์แห่งสากลจักรวาล จะอ่านบทธำานจากพระวรสารนักบุญลูกาบทที่ 23 ข้อ 35-43 ซึ่งเล่าเรื่องพระทรมานของพระเยซูเจ้าบนไม้กางเขน ณ ที่นั้นเป็นบัลลังก์กษัตริย์ที่พระองค์ทรงใช้ปกครองและกอบกู้มนุษยชาติให้รอดพ้น มี 2 ช่วงของพระวรสารนักบุญลูกาที่ไม่ได้อ่านในเทศกาลธรรมดา ช่วงแรกได้แก่เรื่องราวเกี่ยวกับการบังเกิดของพระเยซูเจ้า (ลก 1:5-3:22) ซึ่งอ่านในเทศกาลเตรียมรับเสด็จพระคริสตเจ้าและเทศกาลพระคริสตสมภพ และช่วงที่สองได้แก่เรื่องราวของพระมหาทรมาน การกลับคืนชีพ การประจักษ์มาหลังจากการกลับคืนชีพของพระเยซูเจ้า และการส่งอัครสาวกไปประกาศข่าวดี (ลก 22:1-24:33) ซึ่งอ่านในวันอาทิตย์พระทรมาน (แห่ไบลาน) ปี C และในเทศกาลปัสกา

ในพิธีบูชาขอบพระคุณวันธรรมดาเทศกาลธรรมดา พระศาสนจักรจัดให้อ่านบทธำาน 2 บท โดยจัดบทธำานในรอบ 2 ปี โดยแบ่งเป็นปีคี่และปีคู่ โดยดูจากคริสต์ศักราช ถ้าเป็นคริสต์ศักราชที่เป็นเลขคู่จะเป็นปีคู่ เช่น ปีนี้ ค.ศ.2020 เป็นปีคู่ และถ้าเป็นคริสต์ศักราชที่เป็นเลขคี่จะเป็นปีคี่ เช่น ปีหน้า ค.ศ.2021 เป็นปีคี่

สำหรับการจัดบทอ่านจากพระวรสาร ในวันธรรมดาเทศกาลธรรมดาเป็นการจัดแบบกึ่งต่อเนื่อง และการจัดบทพระวรสารในปีพิธีกรรมเป็นการจัดเพียงรอบเดียวทั้งปีคู่และปีคี่วันธรรมดาสัปดาห์ที่ 1-9 จัดให้อ่านพระวรสารนักบุญมาระโก บทที่ 1-12 วันธรรมดาสัปดาห์ที่ 10-21 จัดให้อ่านพระวรสารนักบุญมัทธิว บทที่ 5-25 วันธรรมดาสัปดาห์ที่ 22-34 จัดให้อ่านพระวรสารนักบุญลูกา บทที่ 4-21 (ในสัปดาห์สุดท้ายของปีพิธีกรรมอ่านพระวรสารนักบุญลูกาเกี่ยวกับคำสอนของพระเยซูเจ้าเรื่องอวสานตกาล)

สำหรับบทอ่านที่หนึ่งเป็นการจัดบทอ่านแบบกึ่งต่อเนื่องจากพระคัมภีร์ภาคพันธสัญญาเดิมและภาคพันธสัญญาใหม่ โดยจัดเป็นรอบละ 2 ปี คือ ปีคู่และปีคี่ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว การจัดครอบคลุมพระคัมภีร์เกือบทุกเล่ม (ในวันธรรมดาเทศกาลธรรมดาไม่มีบทอ่านจากหนังสือเอสเธอร์ หนังสือเพลงซาโลมอน หนังสือประกาศกเศฟันยาห์ และหนังสือประกาศกโอบาดีห์ และแม้ไม่มีบทอ่านจากหนังสือกิจการอัครสาวก และจดหมายของนักบุญยอห์นอัครสาวก ฉบับที่ 1 ในวันธรรมดาเทศกาลธรรมดา แต่เราอ่านหนังสือกิจการอัครสาวกในวันธรรมดาเทศกาลปัสกา และอ่านจดหมายของนักบุญยอห์นอัครสาวก ฉบับที่ 1 ในวันธรรมดาเทศกาลพระคริสตสมภพ)

เนื่องจากการจัดบทอ่านจากทั้งพระวรสารและบทอ่านที่หนึ่งของวันธรรมดาในเทศกาลธรรมดาต่างเป็นการจัดให้อ่านแบบกึ่งต่อเนื่อง ดังนั้น โดยทั่วไปเนื้อหาของพระวรสารและบทอ่านที่หนึ่งในแต่ละวันจึงไม่สอดคล้องกัน (มีน้อยมากที่บังเอิญสอดคล้องกัน)

จะเห็นว่าการอ่านพระคัมภีร์มากขึ้นในพิธีกรรมปัจจุบันโดยเฉพาะพิธีบูชาขอบพระคุณ โดยภายในรอบปีพิธีกรรมที่พระศาสนจักรกำหนด เราก็จะได้ฟังพระคัมภีร์ตอนที่สำคัญๆ ทั้งนี้ เพื่อให้เราได้รับการหล่อเลี้ยงชีวิตด้วยพระวาจาของพระเจ้า และดำเนินชีวิตตามที่พระเจ้าทรงสอนและตรัสกับเรา จึงเป็นสิ่งที่ดีที่เราจะฟังพระวาจาของพระเจ้าในพิธีบูชาขอบพระคุณด้วยความตั้งใจ วอนขอให้พระจิตเจ้าทำงานในจิตใจของเรา และนำสิ่งดีๆ ที่ได้รับจากพระวาจานั้นไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน นอกจากนั้นยังเป็นสิ่งที่ดีมากๆ ที่ก่อนจะไปร่วมพิธีบูชาขอบพระคุณ คริสตชนเตรียมจิตใจของตนด้วยการอ่านพระวาจาของพิธีบูชาขอบพระคุณประจำวันนั้น ไม่ว่าจะเป็นจากไบเบิล ไดอารี่ จากเว็บไซต์ หรือสื่อออนไลน์ต่างๆ ซึ่งจะทำให้จิตใจของเราพร้อมที่จะร่วมในพิธีบูชาขอบพระคุณอย่างดียิ่งขึ้น

เปาโลที่ 6, พระสันตะปาปา. (2556). เอกสารแห่งสภาสังคายนาวาติกันที่ 2 พิธีกรรม
ศักดิ์สิทธิ์. แปลโดย ทศไนย์ คมกฤศ, บาทหลวง. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการคาทอลิก
เพื่อพิธีกรรม.

Adam, Adolf. (1981). **The Liturgical Year: Its History and Its Meaning after
the Reform of the Liturgy.** Trans. Matthew J. O'Connell. New York:
Pueblo.

Boisclair, Regina A. (2015). **The Word of the Lord at Mass: Understand the
Lectionary.** Chicago: Liturgy Training Publication.

Bugini, Annibale. (1990). **The Reform of the Liturgy 1948-1975.** Trans.
Matthew J. O'Connell. Collegeville: The Liturgical Press.

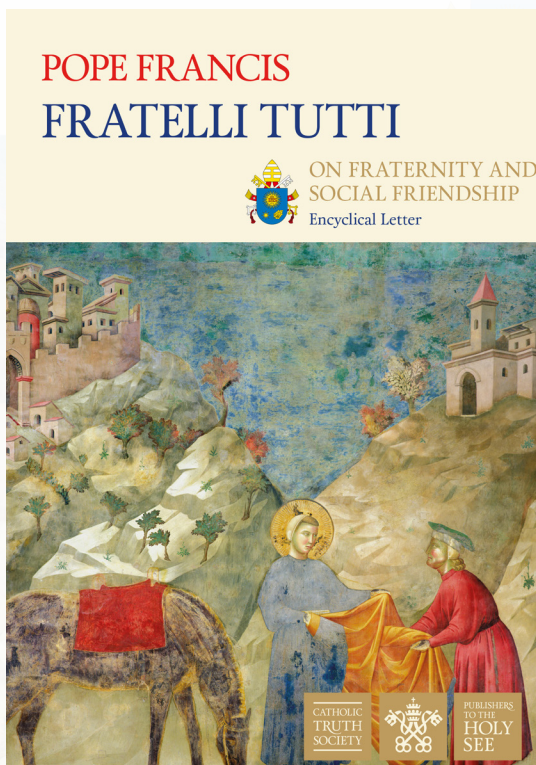
Chupungco, Anscar J. (1997). **Handbook for Liturgical Studies Volume 1.**
Collegeville: The Liturgical Press.

Huels, John M. (1991). **The Liturgy Documents Volume One.** 3rded. Chicago:
Liturgy Training Publication.

બબળકાંઠાજીવલિ

ถอดความโดย: บาทหลวง ผศ.สมชัย พิทยาพงศ์พร

สรุปเนื้อหาพระสมณสาส์น
ทุกคนเป็นพี่น้องกัน (Fratelli Tutti)
ของสมเด็จพระสันตะปาปาฟรานซิส
เกี่ยวกับภราดรภาพและมิตรภาพทางสังคม

พระสมณสาสน์ “ทุกคนเป็นพี่น้องกัน” ของสมเด็จพระสันตะปาปาฟรังซิสฉบับล่าสุด
พิมพ์ออกมาเมื่อ 4 ตุลาคม ค.ศ.2020 ในวันฉลองระลึกถึงนักบุญฟรังซิส แห่งอัสนีซี มีเนื้อหา
สรุปได้ดังนี้

สมเด็จพระสันตะปาปาฟรานซิสทรงชี้ให้เห็นว่า “ภราดรภาพและมิตรภาพทางสังคม” คือหนทางสำหรับการสร้างโลกให้ดีขึ้น ทำให้โลกมีความยุติธรรมและสันติสุขมากขึ้น โดยอาศัยความร่วมมือของทุกคน และทุกสถาบัน พระองค์ทรงยืนยันอย่างเด็ดขาดว่า “จะต้องไม่มีสงคราม” และ “ไม่มีโลกาภิวัตน์ที่เอารัดเอาเปรียบมุ่งแต่ผลประโยชน์ตนเองโดยไม่สนใจใยดีต่อผู้อื่น”

บาทหลวงสังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี, อาจารย์ประจำวิทยาลัยแสงธรรม

CATHOLIC
TRUTH
SOCIETY

นี่เป็นอุดมการณ์ที่ยิ่งใหญ่ แต่เป็นหนทางที่เป็นจริงได้ด้วย สำหรับบุคคลทุกคนชั้น ซึ่งปรารถนาที่จะสร้างโลกให้มีความยุติธรรมและมีภราดรภาพมากขึ้นกว่าความสัมพันธ์ตามปกติ ทั้งในชีวิตสังคม ในทางการเมือง และในสถาบันต่างๆ นี่เป็นประเด็นสำคัญที่พระสมณสาส์น “ทุกคนเป็นพี่น้องกัน” (Fratelli Tutti) มุ่งหมายจะนำมาพิจารณาให้คำตอบ พระสันตะปาปาฟรานซิสทรงเรียกพระสมณสาส์นฉบับนี้เป็น “พระสมณสาส์นด้านสังคม” (ข้อ 6) ชื่อสมณสาส์นได้ยืมมาจาก “คำเตือนใจ” ของนักบุญฟรานซิสแห่งอัสซีซีที่ “กล่าวกับบรรดาพี่น้องชายหญิงของท่าน และเสนอวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับพระวรสาร” (ข้อ 1) “Poverello” (เพื่อนที่ยากจนน่าสงสาร) ท่านนักบุญมิได้ปะทะคารมเพื่อยัดเยียดข้อความเชื่อ แต่ท่านได้สื่อสารถึงความรักของพระเจ้า” (1 ยน 4:16) พระสันตะปาปาฟรานซิสทรงเขียนว่า “ท่านนักบุญได้กลายเป็นบิดาของทุกคน และเป็นแรงบันดาลใจให้เห็นถึงวิสัยทัศน์แห่งสังคมแห่งภราดรภาพ” (ข้อ 2-4)

พระสมณสาส์นฉบับนี้มุ่งส่งเสริมแรงบันดาลใจสากลสู่**ภราดรภาพและสังคมแห่งมิตรภาพ** เริ่มต้นด้วยการเป็นสมาชิกร่วมกันในครอบครัวมนุษยชาติ การยอมรับว่าพวกเราล้วนเป็นพี่น้องกัน เพราะว่าพวกเราเป็นบุตรของพระเจ้าผู้สร้างหนึ่งเดียวกัน ทุกคนอยู่

ในเรือลำเดียวกัน ดังนั้นพวกเราจึงจำเป็นต้องตระหนักว่าในโลกโลกาภิวัตน์ที่มีความเชื่อมโยงกัน จำเป็นต้องร่วมมือร่วมใจกันเท่านั้น จึงจะทำให้พวกเราอยู่รอดได้ เอกสารภราดรภาพมนุษย์ที่ลงนามโดยสมเด็จพระสันตะปาปาฟรานซิสและ มหาอิหม่ามแห่งอัลลาฮา ของประเทศอียิปต์ (Grand Imam of Al-Azhar) เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ.2019 ณ กรุงอาบูดาบี ประเทศสหรัฐอาหรับเอมิเรต อันมีอิทธิพลในการสร้างแรงบันดาลใจ ซึ่งถูกนำมาอ้างอิงหลายครั้งหลายครา

ภราดรภาพควรที่จะได้รับการสนับสนุนไม่ใช่เพียงด้วยวาจา แต่ต้องด้วยการลงมือปฏิบัติ การกระทำเป็นรูปธรรมที่จับต้องได้ “เป็นการเมืองที่ดี” ซึ่งไม่ขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ด้านการเงิน แต่เพื่อการบริการรับใช้ความดีประโยชน์สุขส่วนรวม สามารถเชิดชูศักดิ์ศรีของทุกคนให้เป็นศูนย์กลางและสร้างหลักประกันให้ทุกคนมีงานทำ เพื่อว่าแต่ละคนจะสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเอง ต้องเป็นลักษณะการเมืองที่ปราศจากซึ่งประชานิยม สามารถที่จะหาทางแก้ปัญหาสิ่งที่โจมตีสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน และมุ่งที่จะขจัดความหิวโหยและการค้ามนุษย์ ในขณะเดียวกันสมเด็จพระสันตะปาปาฟรานซิสทรงเน้นว่า โลกที่มีความยุติธรรมมากกว่าจะบรรลุได้ด้วยการ

ส่งเสริมสันติสุข ซึ่งไม่เพียงแต่จะปราศจากสงครามเท่านั้น แต่ยังเรียกร้องให้ต้องมี “ความชำนาญ” ด้วย ซึ่งเป็นงานที่ต้องการความร่วมมือของทุกคน โดยมีการเชื่อมโยงกับความจริง สันติสุข และการคืนดีกัน ต้องเป็นการปฏิบัติ “อย่างจริงจัง” ต้องทำเพื่อความยุติธรรมโดยอาศัยการเสวนาเพื่อการพัฒนาร่วมกัน นี่เป็นสิ่งที่ทำให้พระสันตะปาปาต้องประณามสงคราม ซึ่งเป็นการปฏิเสธ “สิทธิ” ทุกอย่าง และเป็นสิ่งที่ไม่อาจเป็นไปได้เรื่องสมมุติฐานรูปแบบของสงครามชอบธรรม เพราะสงครามนิวเคลียร์อาวุธเคมี และชีวภาพได้ก่อผลร้ายต่อประชาชนผู้บริสุทธิ์อย่างมากมาย นอกจากนี้ยังมีการปฏิเสธอย่างหนักแน่นต่อโทษประหารชีวิตซึ่งระบุชัดเจนว่า “ไม่สามารถยอมรับได้” และการไต่ตรองศูนย์กลางอยู่ การให้อภัยที่ได้เชื่อมโยงกับความคิดเรื่องความทรงจำและความยุติธรรม การให้อภัยไม่ได้หมายถึงการลืม และไม่ใช่ว่าการยกเลิกการปกป้องสิทธิในการรักษาศักดิ์ศรีของตน ซึ่งเป็นของขวัญของพระเจ้า ภูมิหลังของสมณสาส์นเวียนนี้ สืบเนื่องมาจากภัยพิบัติของโรคระบาดโควิด-19 ซึ่งพระสันตะปาปาฟรานซิสเผยว่าเป็น “สิ่งที่เกิดขึ้นโดยที่พวกเราไม่ได้คาดคิด” ในขณะที่พระองค์กำลังเขียนพระสมณสาส์นฉบับนี้ แต่ความเร่งด่วนเกี่ยวกับสุขภาพชีวิตชาวโลกได้แสดงให้เห็นว่า

เราเห็นว่า “ไม่มีผู้ใดสามารถเผชิญหน้ากับชีวิตได้โดยลำพัง” และเวลาที่แท้จริงมาถึงแล้วที่จะต้อง “ให้เราฝันในฐานะที่เป็นมนุษยชาติเดียวกัน” และทุกคนเราเป็นพี่น้องกัน (ข้อ 7-8)

ปัญหาแบบโลกาภิวัตน์ และการแก้ปัญหาแบบโลกาภิวัตน์

“พระสมณสาส์นนี้เริ่มต้นด้วย บทนำสั้นๆ และแบ่งเนื้อหาออกเป็น 8 บทในเนื้อหาสมณสาส์นฉบับนี้ พระสันตะปาปาฟรานซิสทรงอธิบายว่าเนื้อหาสาระในสมณสาส์นนี้รวบรวมคำแถลงการณ์หลายครั้งของพระองค์เกี่ยวกับภราดรภาพและมิตรภาพทางสังคม แต่มีการจัดการไต่ตรองในบริบทที่กว้างๆ พร้อมกับเสริมด้วยจดหมายและเอกสารหลายฉบับที่ส่งมายังสมเด็จพระสันตะปาปาฟรานซิสจากทั้งปัจเจกบุคคลและกลุ่มชนทั่วโลก” (ข้อ 5)

ในบทแรก “เงามืดในโลกที่ปิดกั้น” เนื้อหาของเอกสารไต่ตรองถึงความบิดเบี้ยวของยุคร่วมสมัย การบิดเบี้ยวและสร้างความเข้าใจผิดต่างๆ เช่น ประชาธิปไตย เสรีภาพ ความยุติธรรม การสูญเสียความหมายของชุมชนสังคม และประวัติศาสตร์ การเห็นแก่ตัว และการวางตนเฉยต่อความดีประโยชน์สุขส่วนรวม ความสำคัญแห่งตรรกะเรื่องตลาดที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของ

กำไร และวัฒนธรรมแห่งการกินทิ้งกินขว้าง การว่างงาน การแบ่งแยกผิว ความยากจน สิทธิที่ไม่เท่าเทียมกัน รวมถึงการหลงผิดต่างๆ เช่น การเป็นทาส การค้ามนุษย์ สตรีที่เป็นเบี้ยล่างถูกบังคับให้ทำแท้ง และการค้าอวัยวะมนุษย์ (ข้อ 10-24) เนื้อหาได้พูดถึงถึงปัญหาโลกาภิวัตน์ สิ่งนั้นเรียกร้องให้มีแก้ปัญหาแบบโลกาภิวัตน์ พระสันตะปาปาฟรานซิสทรงเน้นย้ำพร้อมกับส่งเสียงเตือนให้ระวัง “วัฒนธรรมของการสร้างกำแพง” ที่ส่งเสริมการขยายตัวขององค์กรอาชญากรรมที่ถูกกระตุ้นด้วยความกลัว และความโดดเดี่ยว (ข้อ 27-28) ยิ่งไปกว่านั้น ทุกวันนี้พวกเราสังเกตได้ว่าจริยธรรมยิ่งวันยิ่งจะเสื่อมลง (ข้อ 29) ซึ่งไม่ทางใดก็ทางหนึ่งโดยสื่อสารมวลชนจะเติมเชื้อเพลิงไฟให้การไม่ให้ความเคารพต่อผู้อื่น พร้อมกับทำลายความอดทนไปทั้งหมดจนก่อให้เกิดวุ่นวายแห่งการอยู่อย่างโดดเดี่ยว และยึดเอาตนเองเป็นใหญ่ ซึ่งเสรีภาพจะกลายเป็นภาพลวงตา และการเสวนาจะไม่สร้างสรรค์ (ข้อ 42-50)

ความรักสร้างสะพาน: ชาวสะมาเรียผู้ใจดี

ทว่าท่ามกลางความมืดมนมากมาย พระสมณสาส์นตอบสนองด้วยตัวอย่างที่ชัดเจน เป็นการป่าวประกาศความหวังด้วยเรื่องของชาวสะมาเรียผู้ใจดี

บทที่สอง “คนแปลกหน้าระหว่างทาง” อุทิศให้กับภาพพจน์นี้ ในบทนี้พระสันตะปาปาฟรานซิสทรงเน้นว่า ในสังคมที่กำลังป่วยที่ได้หันหลังให้กับความทุกข์ และกลายเป็นบุคคลที่ “ไม่รู้จักรัก” การดูแลเอาใจใส่คนที่อ่อนแอและเปราะบาง (ข้อ 64-65) พวกเราทุกคนถูกเรียกให้เป็นเหมือนชาวสะมาเรียผู้ใจดี ให้เป็นเพื่อนบ้านสำหรับคนอื่น (ข้อ 81) ให้เอาชนะต่ออคติความลำเอียงผลประโยชน์ส่วนตัว เครื่องกีดขวางแห่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ความจริงเราทุกคนต้องรับผิดชอบร่วมกัน ในการสร้างสังคมที่สามารถรวมผืนที่กำลังร่วมกัน และยกระดับผู้ที่ล้มลงและมีทุกข์ (ข้อ 77) ความรักสร้างสะพาน และ “พวกเราถูกสร้างมาเพื่อความรัก” (ข้อ 88) พระสันตะปาปาฟรานซิสทรงตรัสเพิ่มพร้อมกับเตือนใจบรรดาคริสตชนให้รับรู้พระคริสตเจ้าในใบหน้าของทุกคนที่ถูกทอดทิ้ง (ข้อ 85) หลักการแห่งความสามารถที่จะรักได้ใน “มิติสากล” (ข้อ 83)

มีการกล่าวถึงในบทที่สาม “ความคิดและการจัดการโลกที่เปิดกว้าง” ในบทนี้พระสันตะปาปาฟรานซิสทรงเตือนใจพวกเราให้ออก “ออกจากตนเอง” เพื่อที่จะพบ “การมีชีวิตที่สมบูรณ์ในผู้อื่น” (ข้อ 88) เปิดตนเองให้กับผู้อื่นตามพลวัตแห่งความรัก

เมตตาซึ่งทำให้พวกเราโน้มเอียงสู่ “การบรรลุความเป็นหนึ่งเดียวสากล” (ข้อ 95) ในภูมิหลังพระสมณสาส์นเตือนใจพวกเราว่า สถานภาพชีวิตจิตของบุคคลจะถูกวัดด้วยความรัก ซึ่งจะมา “เป็นอันดับหนึ่ง” เสมอ และนี่แหละจะนำไปให้เราแสวงหาชีวิตที่ดีกว่าสำหรับชีวิตของผู้อื่น และห่างไกลจากการเห็นแก่ตัวทุกชนิด (ข้อ 92-93)

สิทธิที่ไร้พรมแดน

สังคมที่มีความเป็นพี่น้องกันจะต้องมีการส่งเสริมการศึกษาเพื่อการเสวนา เพื่อจะเอาชนะเชื้อโรคไวรัสแห่ง “ลัทธิปัจเจกนิยมสุดโต่ง” (105) และอนุญาตให้ทุกคนนำสิ่งที่ดีที่สุดของพวกเขาไปแบ่งปันกับผู้อื่น เริ่มด้วยการปกป้องครอบครัวและเคารพ “พันธกิจแรกและสำคัญของการศึกษาอบรม” ของครอบครัว (114) มีเครื่องมือพิเศษสองประการเพื่อทำให้เกิดสังคมแห่งความเป็นพี่น้องคือ ความเมตตากรุณา (benevolence) หรือความต้องการความดีอย่างแท้จริงต่อผู้อื่น (112) และความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน (solidarity) ซึ่งเอาใจใส่ผู้อ่อนแอเปราะบาง และแสดงออกในการรับใช้ประชาชน ไม่ใช่รับใช้อุดมการณ์ ต่อสู้จัดความยากจนและความไม่เท่าเทียมกัน (115) เราไม่สามารถปฏิเสธใครก็ตามที่จะมีสิทธิการดำเนินชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี พระสันตะปาปา

ยืนยันว่า เนื่องจากสิทธิเหล่านี้ไม่มีพรมแดน ไม่มีใครถูกปฏิเสธไม่ว่าเขาจะเกิดที่ไหน (121) จากมุมมองนี้พระสันตะปาปาทรงเรียกร้องให้เราพิจารณา “จริยธรรมของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ” (126) เพราะทุกประเทศมีส่วนหนึ่งของประชากรเป็นชาวต่างชาติอยู่ด้วย เราไม่สามารถปฏิเสธการให้สิ่งของแผ่นดินแก่ผู้ขัดสนที่มาจากที่อื่นได้ ดังนั้น สิทธิตามธรรมชาติของทรัพย์สินส่วนตัวจะเป็นรองต่อหลักสากลของเป้าหมายสิ่งของที่สิ่งสร้าง (120) สมณสาส์นยังเน้นเป็นพิเศษในเรื่องหนี้ต่างประเทศ ภายใต้หลักการการบังคับให้ชำระหนี้ ยังหวังว่า กระนั้นการชำระหนี้ต้องไม่ประนีประนอมกับเรื่องการเมืองชีวิตรอดและการเจริญเติบโตของประเทศที่ยากจนที่สุด (126)

ผู้อพยพ: การปกครองดูแลโลกร่วมกันเพื่อการวางแผนระยะยาว

ในขณะที่ส่วนหนึ่งของบทที่สองและบทที่สี่ทั้งบทอุทิศให้กับเรื่องผู้อพยพ บทที่สี่ที่มีชื่อว่า “หัวใจที่เปิดกว้างสู่โลกทั้งโลก” เมื่อชีวิตของผู้คนต้องตกอยู่ใน “ความเสี่ยง” (ข้อ 37) หลายคนต้องหนีสงคราม การเบียดเบียน ภัยพิบัติทางธรรมชาติ การค้ามนุษย์ ถูกตัดขาดจากชุมชนของตนเอง ผู้อพยพควรได้รับการต้อนรับ ได้รับการ

คุ้มครอง ได้รับการสนับสนุนให้รวมเข้าอยู่ในสังคม การอพยพที่ไม่มีความจำเป็นต้องหลีกเลี่ยง พระสันตะปาปาทรงยืนยัน โดยการสร้างโอกาสที่เป็นรูปธรรมให้ประชาชนดำเนินชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีในบ้านเกิดเมืองนอนของตน แต่ในขณะเดียวกันพวกเราจำเป็นต้องให้ความเคารพต่อสิทธิที่พวกเขาจะไปแสวงหาชีวิตที่ดีกว่าที่อื่น ในประเทศที่เป็นเจ้าภาพมีความสมดุลที่ดีระหว่างการให้การคุ้มครองสิทธิแห่งประชากรของตน และการต้อนรับและให้ความช่วยเหลือต่อผู้อพยพ (ข้อ 38-40)

พระสันตะปาปาทรงชี้ให้เห็นเป็นพิเศษถึง “หลายขั้นตอนที่จะละเว้นมิได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการตอบสนองต่อผู้ลี้ภัยกับวิกฤติของการละเมิดมนุษยธรรมอย่างแสนสาหัส” เช่น การอำนวยความสะดวกในการออกวีซ่า เปิดประตูให้กับความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม สร้างหลักประกันให้ผู้อพยพได้มีที่พักอาศัย มีความปลอดภัย มีการบริการที่จำเป็น เปิดโอกาสให้ทำงานทำ และมีการฝึกอาชีพ สนับสนุนให้สมาชิกครอบครัวได้อยู่ด้วยกัน คุ้มครองผู้เยาว์ รับประกันเสรีภาพในการนับถือศาสนา ส่งเสริมให้รวมเข้าอยู่ในสังคม

พระสันตะปาปายังเรียกร้องให้มีความคิดด้านสังคมถึงเรื่อง “การเป็นประชากรอย่างสมบูรณ์” และปฏิเสธการแยกชนชั้น

โดยเลิกใช้คำที่เลือกปฏิบัติเช่น คำว่า “ชนกลุ่มน้อย” (ข้อ 129-131) สิ่งที่สำคัญมากที่สุดก็คือการปกครองดูแลโลกร่วมกัน พัฒนากฎหมายที่กำกับดูแลครอบคลุมทุกชาติ ซึ่งเป็นความร่วมมือสากลเพื่อการอพยพ ซึ่งต้องมีการวางแผนระยะยาวโดยก้าวข้ามความเร่งด่วนแต่อย่างเดียว (ข้อ 132) เพื่อสนับสนุนการพัฒนาทุกคนโดยมีพื้นฐานอยู่บนหลักการแห่งการให้เปล่า โดยอาศัยวิธีนี้ประเทศต่างๆ จะสามารถคิดในฐานะที่พวกเราเป็น “ครอบครัวมนุษย์” (ข้อ 139-141) คนอื่นที่แตกต่างจากพวกเราเป็นของขวัญและเป็นความมั่งคั่งสำหรับทุกคน พระสันตะปาปาฟรานซิสทรงเขียนว่า “เพราะว่าความแตกต่างหมายถึงโอกาสที่จะทำให้เราเจริญเติบโต” (ข้อ 133-135) วัฒนธรรมที่ดีเป็นวัฒนธรรมที่ให้การต้อนรับที่สามารถเปิดหัวใจของผู้อื่นโดยไม่ต้องปฏิเสธวัฒนธรรมของตนเอง พร้อมกับมอบสิ่งที่ดีงามให้กับพวกเขา เฉกเช่นรูปทรงหลายเหลี่ยม (polyhedron) ซึ่งเป็นภาพพจน์โปรดของพระสันตะปาปาฟรานซิส การมองโลกแบบองค์รวมทั้งครบ ย่อมจะดีกว่าการมองดูแบบแยกเป็นส่วนๆ ทว่าคุณค่าของแต่ละส่วนต้องได้รับความเคารพด้วย (ข้อ 145-146)

การเมือง: รูปแบบที่มีคุณค่าแห่งความรักเมตตา

เนื้อหาในบทที่ห้าคือ “การเมืองที่ดีกว่า” ซึ่งเป็นตัวแทนประการหนึ่งของรูปแบบที่มีค่ามากที่สุดแห่งความรัก เพราะว่ามันมีเพื่อการบริการรับใช้ความดีประโยชน์สุขส่วนรวม (ข้อ 180) และการรับรู้อย่างดีถึงความสำคัญของประชาชน เข้าใจดีว่านั่นเป็นการเมืองที่เปิดกว้างพร้อมที่จะให้มีการอภิปรายและการเสวนา (ข้อ 160) ตามข้อสังเกตของสมเด็จพระสันตะปาปา ในมุมมองหนึ่งนี้เป็นประชานิยม (the populism) ซึ่งเผชิญหน้ากับ “ประชานิยม” ที่ไม่สนใจใยดีกับความถูกต้องของความเข้าใจของคำว่า “ประชาชน” โดยสร้างความนิยมเพื่อที่จะเอารัดเอาเปรียบพวกเขา เพื่อรับใช้ตนเอง และสร้างการเห็นแก่ตัว เพื่อที่จะเพิ่มความนิยมของตนเอง (ข้อ 159) แต่การเมืองที่ดีกว่ายังเป็นการเมืองที่ปกป้องงานด้วย ซึ่งเป็น “ปัจจัยที่สำคัญยิ่งในชีวิตสังคม” และหาโอกาสในการสร้างหลักประกันให้ทุกคนมีโอกาสพัฒนาศักยภาพของตน (ข้อ 162)

พระสันตะปาปาฟรังซิสอธิบายว่า ความช่วยเหลือที่ดีที่สุดสำหรับคนยากจนไม่ใช่ให้เงินเท่านั้น ซึ่งเป็นความช่วยเหลือแบบชั่วคราว แต่ต้องทำให้พวกเขามีชีวิตที่มีศักดิ์ศรีโดยอาศัยการทำงาน นโยบายต่อ

ด้านความยากจนที่ดีจริง ไม่เพียงแต่ทำให้คนยากจนไม่ก้าวร้าว แต่จะต้องส่งเสริมพวกเขาในมุมมองของความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันและหลักการให้ความช่วยเหลือแบบท้องถิ่น (ข้อ 187) ยิ่งกว่านั้นหน้าที่ของการเมืองจะต้องหาทางแก้ปัญหาให้กับทุกสิ่งที่มาทำลายสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ เช่น การถูกตัดขาดออกจากสังคม การค้าอวัยวะและเนื้อเยื่อของมนุษย์ การค้าอาวุธและยาเสพติด การล่วงละเมิดทางเพศเด็ก แรงงานทาส การก่อการร้าย และอาชญากรรมระหว่างประเทศ พระสันตะปาปาฟรานซิสทรงเรียกร้องอย่างแข็งขันให้เลิกการค้ามนุษย์อย่างเด็ดขาดเพราะเป็น “ต้นเหตุแห่งความอับอายของมนุษย์” และความหิวโหยซึ่งเป็น “อาชญากรรม” เพราะว่าการได้รับอาหารเป็น “สิทธิพื้นฐานอันพึงมี” (ข้อ 188-189)

ตลาดการค้าในตัวเองไม่สามารถแก้ไขได้ทุกปัญหา ต้องมีการปฏิรูปองค์การสหประชาชาติ

พระสันตะปาปาฟรังซิสเน้นย้ำด้วยว่าการเมืองที่เราต้องการคือ เป็นการเมืองที่ “ปฏิเสธ” การใช้อำนาจที่ผิด การทุจริตฉ้อราษฎร์บังหลวง การละเมิดกฎหมาย การทำงานอย่างไร้ประสิทธิภาพ (177) เป็นการเมืองที่มีศูนย์กลางอยู่ที่ศักดิ์ศรีความเป็น

มนุษย์ และไม่ถูกครอบงำด้วยการเงินการคลัง เพราะการตลาดด้วยตัวมันเองไม่สามารถแก้ปัญหาได้ ตัวอย่างความหายนะเสียหายที่เกิดจากการเล็งกำไรทางการเงินได้แสดงให้เห็นแล้ว (168) ด้วยเหตุนี้ ขบวนการที่เป็นที่นิยมได้มาสัมพันธ์เป็นพิเศษ เป็นเหมือนกวีด้านสังคมที่แท้จริง ด้วยพลังทางศีลธรรมที่ไหลเชี่ยว พวกเขาต้องเข้ามีส่วนร่วมในด้านสังคม การเมือง การมีส่วนร่วมด้านเศรษฐกิจ ทำให้เกิดการร่วมมือที่ยิ่งใหญ่มากขึ้น พระสันตะปาปาทรงเน้นว่า ในวิถีทางนี้ มันเป็นไปได้ที่จะก้าวไปไกลกว่านโยบาย “พร้อมกับ” และ “ของ” คนยากจน (169)

ความหวังอีกประการหนึ่งที่นำเสนอในพระสมณสาส์นคือ ความหวังในการปฏิรูปองค์การสหประชาชาติ ในการเผชิญหน้ากับมิติด้านเศรษฐกิจที่มีอำนาจครอบงำอยู่ ทำให้อำนาจของปัจเจกรัฐไม่มีผลต่อรอง ในความเป็นจริงภารกิจหน้าที่ขององค์การสหประชาชาติจะเป็นการให้เนื้อหาแนวความคิดของ “ครอบครัวของชาติต่างๆ” ที่ทำงานเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม การกำจัดความยากจนขั้นแค้น และการปกป้องสิทธิมนุษยชน การขอความช่วยเหลืออย่างไม่ลดละด้วยการเจรจา การไกล่เกลี่ย และการใช้อำนาจชี้ขาด พระสมณสาส์นเน้นว่า องค์การสหประชาชาติต้องส่งเสริมการ

บังคับใช้กฎหมาย มากกว่าการใช้กฎหมายการบังคับด้วยกำลัง โดยการช่วยให้มีข้อตกลงพหุภาคีระหว่างรัฐต่างๆ เพื่อปกป้องแม้รัฐที่อ่อนแอที่สุดได้ดียิ่งขึ้น

อัครธรรมของความมีน้ำใจดี

ตั้งแต่บทที่หก “การเสวนาและมิตรภาพทางสังคม” สร้างความเข้าใจเรื่องชีวิตให้ดียิ่งขึ้นว่าเป็น “ชีวิตคือศิลปะของการพบปะกัน” กับทุกคน แม้กับผู้ที่อยู่ชายขอบของโลกและกับคนพื้นเมือง เพราะว่า “พวกเราแต่ละคนสามารถเรียนรู้บางสิ่งบางอย่างจากผู้อื่น ไม่มีผู้ใดไร้ค่า และไม่มีผู้ใดที่จะถูกทอดทิ้งไว้ข้างหลัง” (ข้อ 215) อันที่จริงแล้วการเสวนาที่ดีคือ สิ่งที่จะทำให้พวกเราเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น ผลประโยชน์ที่ชอบธรรมของเขา และที่สำคัญคือความจริงแห่งศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ของเขาสัมพัทธนิยม (Relativism) ไม่ใช่การแก้ปัญหา ดังที่พวกเราอ่านในพระสมณสาส์น เพราะหากปราศจากซึ่งหลักการสากลและหลักศีลธรรมที่ห้ามปรามยับยั้งความชั่วที่อยู่ภายใน กฎหมายก็จะกลายเป็นการกำหนดโทษตามอำเภอใจไร้เหตุผล (ข้อ 206) จากมุมมองนี้บทบาทพิเศษตกเป็นของสื่อสารสังคม ซึ่งปราศจากการเอารัดเอาเปรียบ ความอ่อนแอของมนุษย์ และการดึงเอาสิ่งเลวร้ายที่สุดของผู้คนออกมา จะต้องนำพาให้ทุกคนไปสู่การพบปะกันด้วยใจกว้าง และ

การไม่ปิดกั้นคนที่ต่ำต้อยที่สุด ต้องส่งเสริมความใกล้ชิดกันและความสำนึกแห่งครอบครัวมนุษย์ (ข้อ 205) นั้นแหละจึงจะหมายถึงการที่พระสันตะปาปากล่าวถึงอัครธรรมแห่ง “ความมีน้ำใจดี” เป็นทัศนคติที่พวกเราต้องฟื้นฟูขึ้นมาใหม่ เพราะว่านี้เป็นดวงดารา “ที่ให้ความสว่างท่ามกลางความมืด” และ “ทำให้พวกเราเป็นอิสระจากความโหดร้าย ... ความกังวล ... ความเร่งด่วนของกิจกรรมของเรา” ซึ่งมักพบอยู่ทั่วไปในยุคร่วมสมัยของเรา พระสันตะปาปาฟรานซิสทรงเขียนว่า คนที่มีน้ำใจดีจะสร้างความเป็นอยู่ร่วมกันอย่างสมบูรณ์ และเปิดเส้นทางใหม่ ณ ที่ซึ่งความโกรธแค้นได้ทำลายสะพานลง (ข้อ 222-224)

ศิลปะแห่งสันติสุขและความสำคัญของการให้อภัย

คุณค่าและการส่งเสริมสันติจะสะท้อนให้เราเห็นในบทที่เจ็ด “เส้นทางเพื่อการพบปะกัน” ซึ่งพระสันตะปาปาทรงย้ำว่า สันติสุขนั้นเชื่อมโยงกับความจริง ยุติธรรม และความเมตตา ซึ่งห่างไกลจากความปรารถนาที่จะแก้แค้น นี่เป็น “การกระทำเชิงบวก” และมีเป้าหมายที่จะสร้างสังคมบนพื้นฐานแห่งการรับใช้ผู้อื่น และการแสวงหาการคืนดีกัน และการพัฒนาร่วมกัน (ข้อ 227-229) ในสังคมทุกคนต้องรู้สึก

“สบายเป็นกันเองเหมือนอยู่บ้าน” พระสันตะปาปาทรงเขียนว่า สันติสุขเป็น “ศิลปะ” ที่เกี่ยวข้องกับทุกคน และแต่ละคนต่างทำหน้าที่ในส่วนของตนเอง การสร้างสันติสุขเป็น “ความพยายามที่เปิดกว้าง เป็นภาระที่ไม่มีวันสิ้นสุด” เพราะฉะนั้นจึงมีความสำคัญที่ต้องนำพาบุคคล ศักดิ์ศรีของเขา และความดีประโยชน์สุขส่วนรวมเป็นศูนย์กลางแห่งการกระทำทุกอย่าง (ข้อ 230-232) การให้อภัยเชื่อมโยงกันกับสันติสุข พวกเราต้องรักทุกคนโดยไม่มีข้อยกเว้น พระสมณสาส์นฉบับนี้ให้ความเข้าใจว่า การรักผู้ที่ข่มเหงพวกเรานั้นหมายถึง การช่วยให้เขาเปลี่ยนแปลง และไม่ปล่อยให้เขาข่มเหงเพื่อนบ้านอีกต่อไป ตรงกันข้ามผู้ที่ได้รับทุกข์เพราะความอยุติธรรมต้องปกป้องสิทธิของตนอย่างเข้มแข็ง เพื่อที่จะปกป้องศักดิ์ศรีของตนเอง ซึ่งเป็นของขวัญของพระเจ้า (ข้อ 241-242)

การให้อภัยไม่ได้หมายความว่า เป็นการไม่ต้องรับโทษ แต่เป็นความชอบธรรมและความทรงจำมากกว่า เพราะว่าการให้อภัยไม่ได้หมายความว่า เป็นการลืม แต่เป็นการปฏิเสธอำนาจทำลายแห่งความชั่วและความปรารถนาที่จะแก้แค้น จงอย่าได้ลืมความน่ากลัวแห่งหายนะการฆ่าหมู่ชาวยิว (Shoah) ระเบิดปรมาณูที่ถล่มเมืองฮิโรชิมา และเมืองนางาซากิ การเบียดเบียน และการ

ฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ พระสันตะปาปาฟรานซิสเตือนใจอีกว่า พวกเราต้องจำสิ่งเหล่านี้ไว้เสมอเพื่อที่พวกเราจะไม่ถูกฉีดยาชา และรักษาเปลวไฟแห่งมโนธรรมร่วมของพวกเราจะได้ลุกโชนในช่วงอยู่เสมอ นี่ก็มีความสำคัญเช่นเดียวกันที่ต้องจดจำคนดี และคนที่เลือกการให้อภัยและภราดรภาพ (ข้อ 246-252)

**ขออย่าเตือนต้องไม่มีสงครามอีกต่อไป
สงครามเป็นความล้มเหลวของมนุษยชาติ**

ส่วนหนึ่งของบทที่เจ็ดจะมุ่งประเด็นเรื่อง “สงคราม” ซึ่งไม่ใช่ “ปีศาจจากอดีต” พระสันตะปาปาฟรานซิสทรงเน้นว่า “แต่สงครามคือเป็นภัยคุกคามอย่างต่อเนื่อง” และสงครามเป็น “การปฏิเสธสิทธิทั้งปวง” “สงครามเป็นความล้มเหลวของการเมืองและของมนุษยชาติ” และเป็น “ความปราชัยอย่างสิ้นเชิงต่อพลังแห่งความชั่ว” ที่ฝังอยู่ใน “หัวใจเหว” ของความชั่วร้าย ยิ่งไปกว่านั้นอีกเพราะอาวุธนิวเคลียร์ สารเคมี และชีวภาพที่ทำลายประชาชนพลเรือนผู้บริสุทธิ์มากมาย วันนี้พวกเราไม่อาจคิดเหมือนในอดีตถึงความเป็นไปได้เกี่ยวกับ “สงครามที่ชอบธรรม” ได้อีกต่อไป และพวกเราต้องยืนยันอย่างเข้มแข็งว่า “จะต้องไม่มีสงครามอีก” เมื่อคิดว่าเรากำลังมีประสบการณ์กับ “สงครามโลกที่ต่อสู้กันเป็นส่วนๆ” เพราะความขัดแย้งทุกอย่าง

เชื่อมโยงกันทั้งหมด การทำลายอย่างสิ้นเชิงของอาวุธนิวเคลียร์เป็น “สิ่งต้องห้ามเชิงจริยธรรมและกฎแห่งความเป็นมนุษย์” ด้วยจำนวนเงินที่ลงทุนไปกับอาวุธสงคราม พระสันตะปาปาทรงเสนอนำจะนำเงินไปเป็นกองทุนสากลระดับโลกเพื่อที่จะขจัดความหิวโหย (ข้อ 255-262)

โทษประหารชีวิตเป็นสิ่งที่ไม่สามารถยอมรับได้และจะต้องยกเลิก

พระสันตะปาปาฟรานซิสทรงแสดงจุดยืนอย่างชัดเจนเกี่ยวกับโทษประหารชีวิตว่า เป็นสิ่งที่ไม่สามารถยอมรับได้และเสนอให้ยกเลิก เพราะว่า “แม้แต่ฆาตกรก็ไม่สูญเสียศักดิ์ศรีของตนไป” พระสันตะปาปาทรงเขียนว่า “พระเจ้าเองก็ทรงให้ประกันกับเรื่องนี้” จากประเด็นนี้จึงมีข้อเตือนใจสองประการด้วยกัน: อย่ามองการลงโทษว่าเป็นการแก้แค้น แต่เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเยียวยา และการนำคืนเข้าสู่สังคม และเพื่อที่จะปรับปรุงสภาพเรือนจำโดยเห็นแก่การให้ความเคารพต่อศักดิ์ศรีของนักโทษ และให้พิจารณาด้วยว่า “การจำคุกตลอดชีวิตเป็นโทษประหารที่ซ่อนอยู่” (ข้อ 263-269) มีการเน้นถึงความจำเป็นที่ต้องให้ความเคารพต่อ “ความศักดิ์สิทธิ์แห่งชีวิต” ซึ่งทุกวันนี้ปรากฏว่า “ในบางภาคส่วนแห่งครอบครัวมนุษย์ยังมีการละเมิดกัน

อยู่” เช่น ทารกที่ยังไม่เกิด คนยากจน คนพิการ และคนชรา (ข้อ 18)

การรับรองเสรีภาพในการนับถือศาสนา

ในบทที่แปดซึ่งเป็นบทสุดท้ายพระสันตะปาปาฟรานซิสทรงเน้นเรื่อง “ศาสนาในการรับใช้ภราดรภาพในโลก” และทรงเน้นย้ำอีกครั้งหนึ่งว่า การใช้ความรุนแรงไม่มีพื้นฐานมาจากความเชื่อทางศาสนา แต่มาจากความบิดเบือน ดังนั้น การกระทำที่ “สมควรจะได้รับการประณามอย่างมาก” เช่นการก่อการร้าย ซึ่งไม่ใช่มาจากศาสนา แต่เป็นการตีความที่บิดเบือนบทคัมภีร์ของทางศาสนา เช่นเดียวกับ “นโยบายที่เชื่อมโยงกับความหิวโหย ความยากจน ความอยุติธรรม และการกดขี่ข่มเหง” การก่อการร้ายต้องไม่ได้รับการสนับสนุนด้วยเงินหรืออาวุธ และร้ายกว่านั้นจากสื่อสารสังคม เพราะอาชญากรรมสากลเป็นภัยต่อความปลอดภัยและสันติภาพแห่งโลก และดังนั้น การก่อการร้ายทุกรูปแบบและการแสดงออกทั้งปวงจะต้องถูกประณาม (ข้อ 282-283) ในขณะเดียวกันพระสันตะปาปาทรงย้ำว่า การเดินทางแห่งสันติภาพท่ามกลางศาสนาต่างๆ นั้นมีความเป็นไปได้ เพราะฉะนั้นจึงต้องมีหลักประกันในเสรีภาพของการนับถือศาสนาซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์สำหรับผู้ที่มีความเชื่อทุกคน (ข้อ 279)

พระสมณสาส์นฉบับนี้ไตร่ตรองเป็นพิเศษถึงบทบาทของพระศาสนจักร: มีการประกาศว่าพระศาสนจักรมิได้ “จำกัดพันธกิจของตนเองอยู่แต่ในบริบทส่วนตัวของตน” พระศาสนจักรมิได้อยู่ที่ชายขอบของสังคม และในขณะเดียวกันก็ไม่ยุ่งเกี่ยวกับการเมือง อย่างไรก็ตามพระศาสนจักรก็ไม่ละทิ้งมิติการเมืองในชีวิตด้วย ยังให้ความใส่ใจต่อความดีประโยชน์สุขส่วนรวม และความห่วงใยต่อการพัฒนามนุษย์แบบองค์รวม ความจริงแล้วพระศาสนจักรจะเกี่ยวกับมนุษยชาติ และทุกสิ่งเกี่ยวกับมนุษย์ก็จะเกี่ยวกับพระศาสนจักรด้วยตามหลักการแห่งพระวรสาร (ข้อ 276-278) สุดท้ายเป็นการเตือนใจผู้นำศาสนาถึงบทบาทของพวกเขาในฐานะที่เป็น “คนกลางที่แท้จริง” ซึ่งใช้ชีวิตในการสร้างสันติสุข พระสันตะปาปาฟรานซิสทรงอ้างอิงถึง “แถลงการณ์ว่าด้วยภราดรภาพของมนุษย์เพื่อสันติภาพโลกและการดำเนินชีวิตร่วมกัน” ซึ่งพระองค์ทรงลงพระนามในวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2019 ณ กรุงอาบูดาบี

พร้อมกับท่านอิมามแห่งอัลลาซาร์ อะห์เหม็ด อัล ตาเยบ (Grand Imam of Al-Azhar, Ahmad Al-Tayyeb) จากเหตุการณ์สำคัญแห่งการเสวนาระหว่างศาสนานั้น พระสันตะปาปาทรงทวนกลับมาร้องขอว่า ในนามของภราดรภาพมนุษย์ ขอให้

การใช้การเสวนาเป็นหนทางแห่งการร่วมมือ
กัน และการเข้าใจกันเป็นวิธีและมาตรการ
ในการแก้ปัญหา (ข้อ 285)

บุญราศีชาร์ลส์ เดอ ฟูโกลด์ (Charles de Foucauld) “ความเป็นพี่น้องสากล”

พระสมณสาส์นสรุปโดยรำลึกถึงมาร์ติน
ลูเธอร์ คิง (Martin Luther King), อาร์ช
บิชอปเดสมอนด์ ตูตู (Desmond Tutu),
มหาตมะโมฮันดาส คานธี (Mahatma Gan-
dhi) และที่สำคัญบุญราศีชาร์ลส์ เดอ
ฟูโกลด์ (Charles de Foucauld) ซึ่งเป็น
แบบฉบับสำหรับทุกคน ในการทำอะไรจึง
อยู่เคียงข้างกับบุคคลที่ต่ำต้อยที่สุด เพื่อที่
จะกลายเป็น “ความเป็นพี่น้องสากล” (ข้อ
286-287) ช่วงสุดท้ายของสมณสาส์นฉบับ
นี้อุทิศให้กับบทภาวนาสองบท บทแรก “คำ
อธิษฐานภาวนาถึงพระเจ้าผู้สร้าง” และบทที่
สองเป็น “คำอธิษฐานภาวนาของคริสตชนทั่ว
โลก” เพื่อที่หัวใจมนุษย์จะมีแต่ “เจตนารมณ์
แห่งภราดรภาพ”

วารสารแสงธรรมปริทัศน์ ใบสมัครสมาชิก/ต่ออายุสมาชิก/ยกเลิกสมาชิก/เปลี่ยนที่อยู่

ข้าพเจ้า บาทหลวง/ภคินี/นาย/นาง/นางสาว.....มีความจำนง

() 1.สมัครสมาชิกใหม่ ในนาม () องค์การ (โปรดระบุชื่อ).....

() บุคคล (โปรดระบุชื่อ).....

โดยเริ่มตั้งแต่ ปี พ.ศ..... (หรือ ปีที่..... ฉบับที่.....) (ปีละ 3 ฉบับ อัตราค่าสมาชิก ปีละ 300 บาท)

ที่อยู่ในการจัดส่งวารสาร เลขที่.....วัด/โรงเรียน.....

ถนน.....ซอย.....แขวง/ตำบล.....

เขต/อำเภอ.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์.....มือถือ.....โทรสาร.....

() 2.ต่ออายุสมาชิก หมายเลข.....ปี พ.ศ. (หรือ ปีที่).....

() 3.ยกเลิกการเป็นสมาชิก หมายเลข.....ตั้งแต่ปี พ.ศ. (หรือ ปีที่).....

() 4.เปลี่ยนที่อยู่ในการจัดส่งวารสาร ของ.....สมาชิกเลขที่.....

เป็นดังนี้ เลขที่.....วัด/โรงเรียน.....

ถนน.....ซอย.....แขวง/ตำบล.....

เขต/อำเภอ.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์.....มือถือ.....โทรสาร.....

() 5.สมทบทุนในการจัดพิมพ์วารสารแสงธรรมปริทัศน์ ปีที่.....ฉบับที่.....(หากต้องการระบุปี/ฉบับ)

พร้อมกันนี้ ขอส่งเงินค่า () สมาชิกใหม่ () ต่ออายุสมาชิกใหม่

() ยอดค้างชำระค่าสมาชิก () สมทบทุน

เป็นจำนวนเงิน.....บาท (.....)

โดยช่องทาง

() เงินสด

() โอนเข้าบัญชี ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สาขาเทสโก้ โลตัส สามพราน นครปฐม

บัญชีเงินฝาก ออมทรัพย์ ชื่อบัญชี นายอภิสิทธิ์ กฤษเจริญ เลขที่บัญชี 403-613134-4

โดยกรุณาส่งสำเนาใบนำเข้าบัญชี (Pay-in-Slip) พร้อมระบุ ชื่อ-ชื่อสกุลและหมายเลขสมาชิก

(ถ้ามี) มาทางโทรสาร หรือ โทร.แจ้งการนำเงินเข้าบัญชีมาที่ ฝ่ายจัดทำวารสารแสงธรรมปริทัศน์

ลงชื่อ.....ผู้สมัครสมาชิก

วันที่...../...../.....